

**T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ÇOCUKLARIN SUÇA SÜRÜKLENMESİNDE
AİLESEL FAKTÖRLERİN ROLÜ (İZMİR İLİ ÖRNEĞİ)**

Okan LÜLECİ

**Danışman
Prof. Dr. Demet ÖZDAMAR**

**İZMİR
2014**

YEMİN METNİ

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne sunduğum “ÇOCUKLARIN SUÇA SÜRÜKLENMESİNDE AİLESEL FAKTÖRLERİN ROLÜ (İZMİR İLİ ÖRNEĞİ)” isimli yüksek lisans tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

Tarih

25/06/2014

Okan LÜLECİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne

İşbu alışma, j¼rimiz tarafından Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Tezli Y¼ksek Lisans Programında Y¼KSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

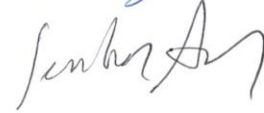
Başkan : Prof. Dr. Demet ÖZDAMAR

¼ye : Prof. Dr. Ferda AYSAN

¼ye : Yrd. Doç. Dr. Serkan AYAN

Onay

Yukarıda imzaların, adı geçen ¼đretim ¼yelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../...

Doç. Dr. Ali G¼nay BALIM
Enstit¼ M¼d¼r¼

25.6.2014

Ulusal Tez Merkezi | Tez Form Yazdır

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10041337
Yazar Adı / Soyadı	OKAN LÜLECİ
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 23711445052
Telefon	5542499191
E-Posta	okanluleci@hotmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	Çocukların Suça Sürüklenmesinde Ailesel Faktörlerin Rolü (İzmir İli Örneği)
Tezin Tercümesi	The Role of Familial Factors in Juvenile Delinquency (Case of İzmir)
Konu	Psikoloji = Psychology
Üniversite	Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Bölüm	
Anabilim Dalı	Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı
Bilim Dalı	Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Bilim Dalı
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2014
Sayfa	143
Tez Danışmanları	PROF. DR. DEMET ÖZDAMAR 33208490694
Dizin Terimleri	Suçlu çocuklar=Delinquent children ; Ana-baba tutumu=Parents attitude
Önerilen Dizin Terimleri	Suçta sürüklenmiş çocuk Suç Ailesel faktörler
Kısıtlama	36 ay süre ile kısıtlı

Tezimin, Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine izin veriyorum. Ancak internet üzerinden tam metin açık erişime sunulmasının 25.06.2017 tarihine kadar ertelenmesini talep ediyorum. Bu tarihten sonra tezimin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.
NOT: Erteleme süresi formun imzalandığı tarihten itibaren en fazla 3 (üç) yıldır.

25.06.2014

İmza:.....

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın hazırlanmasında her türlü yardım, destek, ilgi ve deneyimleriyle çalışmalarına ışık tutan danışmanım Sayın Prof. Dr. Demet ÖZDAMAR'a sonsuz teşekkür ederim. Tezimle ilgili yapıcı geribildirimleri için Sayın Prof. Dr. Ferda AYSAN ve Sayın Yrd. Doç. Dr. Serkan AYAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Tez hazırlık sürecinde ve izinler konusunda bana kolaylık sağlayan Sayın Hakim Mustafa KURTARAN ve mesai arkadaşlarıma, araştırmanın saha çalışmasına gerekli izni veren ve katkılarını esirgemeyen Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü Çocuk Gözetim Eğitim ve İyileştirme İşleri Bürosu ve İzmir Aliğa Ceza İnfaz Kampüsü personeline teşekkürü bir borç bilirim.

Tez sürecinde her zaman yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen değerli arkadaşlarım Arzu YILDIZ PEKER, Özgül AKTAŞ, Umut Haydar COŞKUN, Hasniye Kamile BOYACI ve Kıymet ÖZSOY'a teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca her zaman maddi ve manevi desteğini esirgemeyen annem Yasemin LÜLECİ'ye ve babam Yücel LÜLECİ'ye, sonsuz sabrı ve hoşgörüsü ile yanımda olan sevgili eşim Burcu LÜLECİ'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Yemin Metni	i
Değerlendirme Kurulu Üyeleri	ii
Yükseköğretim Kurulu Dokümantasyon Merkezi.....	iii
Önsöz	iv
İçindekiler	v
Tablo Listesi.....	viii
Özet.....	xi
Abstract.....	xii
BÖLÜM I	
Giriş	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Problem Cümlesi	5
1.5. Alt Problemler	5
1.6. Sayıtlar	6
1.7. Sınırlılıklar.....	6
1.8. Tanımlar	6
1.9. Kısaltmalar	7
BÖLÜM II	
Kuramsal Açıklamalar	8
2.1. Suç Kavramı	8
2.2. Suç İle İlgili Kuramlar	9
2.2.1. Biyolojik Kuramlar	9
2.2.2. Psikolojik Kuramlar	10
2.2.3. Sosyolojik Kuramlar	13
2.2.3. Bireysel Kuramlar.....	15
2.3. Çocuk Suçluluğu Kavramı	16
2.4. Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Suçluluğu	20

2.5. Çocukları Suça Sürükleyen Faktörler	26
2.5.1. Bireysel Risk Faktörleri.....	27
2.5.2. Çevresel Risk Faktörleri.....	31
2.5.2. Ailesel Risk Faktörleri	34
2.6. İlgili Yayın ve Araştırmalar	51
2.6.1. Çocuğun Suça Sürüklenmesi ve Ailedeki Çocuk Sayısı	51
2.6.2. Çocuğun Suça Sürüklenmesi ve Ailenin Gelir Düzeyi.....	53
2.6.3. Çocuğun Suça Sürüklenmesi ve Anne-Babanın Eğitim Durumu.....	55
2.6.4. Çocuğun Suça Sürüklenmesi ve Parçalanmış Aileye Sahip Olma	58
2.6.5. Çocuğun Suça Sürüklenmesi ve Ailede Uyarıcı veya Uçucu Madde Kullanan Bireylerin Varlığı	61
2.6.6. Çocuğun Suça Sürüklenmesi ve Ailede Suç Geçmişi Olan Bireylerin Varlığı.....	63
2.6.7. Çocuğun Suça Sürüklenmesi ve Çocukların Anne-Babalarının Tutumları.....	66
BÖLÜM III	
Yöntem	70
3.1. Araştırmanın Modeli	70
3.2. Evren ve Örneklem	70
3.3. Veri Toplama Araçları	71
3.3.1. Ana Baba Tutum Ölçeği	71
3.3.2. Kişisel Bilgi Formu.....	73
3.3. Verilerin Toplanması	73
3.3. Veri Çözümleme Teknikleri	74
BÖLÜM IV	
Bulgular ve Yorumlar.....	75
4.1. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocuklar için Demografik Bilgilere Ait Frekans ve Dağılım Yüzdeleri.....	75
4.2. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Ailelerine Ait Özelliklerin Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesine Ait Bulgular.....	86
4.3. Çocukların Algıladıkları Ana-Baba Tutumlarının Suça Sürüklenme Durumlarına Göre İncelenmesine Ait Bulgular.....	94

BÖLÜM V

Sonuç, Tartışma ve Öneriler	101
5.1. Sonuç ve Tartışma.....	101
5.2. Öneriler	112
Kaynakça	115
Ekler	129

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1.	Ceza Mahkemelerine Açılan Davalarda Yargılanan Çocuk Sanıkların Yaş Gruplarına ve Yıllara Göre Dağılımı (2001-2011)	23
Tablo 2.2.	Çocuk Ceza İnfaz Kurumuna ve Eğitimevine Giren Suça Sürüklenen Çocukların Yıllara Göre Dağılımı (2002-2011)	26
Tablo 4.1	Suça Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Doğum Tarihlerine Göre Dağılımları	76
Tablo 4.2	Suça Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımları	77
Tablo 4.3	Suça Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Eğitim ve Çalışma Durumlarına Göre Dağılımları	78
Tablo 4.4	Suça Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Madde Kullanım Durumlarına Göre Dağılımları	79
Tablo 4.5	Suça Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Ailelerinin Madde Kullanım Durumlarına Göre Dağılımları	80
Tablo 4.6	Suça Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Anne Babalarının Evlilik Durumlarına Göre Dağılımları	81
Tablo 4.7	Suça Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Annelerinin Bilgilerine Göre Dağılımları	82
Tablo 4.8	Suça Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Babalarının Bilgilerine Göre Dağılımları	83
Tablo 4.9	Suça Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Kardeş Sayılarına Göre Dağılımları	84
Tablo 4.10	Suça Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Sosyo-Ekonomik Bilgilerine Göre Dağılımları	85

Tablo 4.11	Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Ailelerinin Çocuk Sayılarına Göre Dağılımları	87
Tablo 4.12	Suçta sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların ailelerinin gelir düzeylerine göre dağılımları	88
Tablo 4.13	Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımları	89
Tablo 4.14	Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımları	90
Tablo 4.15	Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Ailelerinin Parçalanma Oranları	91
Tablo 4.16	Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Ailelerinin Madde Kullanma Düzeylerine Göre Dağılımları	92
Tablo 4.17	Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Ailesinde Suç Geçmiş Olan Bireylerin Varlığını Gösterir Tablo	93
Tablo 4.18	Çocukların Ana Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Ölçeğinden Annelerine Yönelik Olarak Elde Ettikleri Puan Ortalamalarının, Suçta Sürüklenip Sürüklenmemelerine Göre Karşılaştırılması Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları	95
Tablo 4.19	Çocukların Ana Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Ölçeğinden Annelerine Yönelik Olarak Elde Ettikleri Puan Ortalamalarının, Suçta Sürüklenip Sürüklenmemelerine Göre Karşılaştırılması Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları	96
Tablo 4.20	Çocukların Ana Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Ölçeğinden Annelerine Yönelik Olarak Elde Ettikleri Puan Ortalamalarının, Suçta Sürüklenip Sürüklenmemelerine Göre Karşılaştırılması Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları	97

Tablo 4.21	Çocukların Ana Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Ölçeğinden Babalarına Yönelik Olarak Elde Ettikleri Puan Ortalamalarının, Suça Sürüklenip Sürüklenmemelerine Göre Karşılaştırılması Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonuçları	98
Tablo 4.22	Çocukların Ana Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Ölçeğinden Babalarına Yönelik Olarak Elde Ettikleri Puan Ortalamalarının, Suça Sürüklenip Sürüklenmemelerine Göre Karşılaştırılması Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları	99
Tablo 4.23	Çocukların Ana Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Ölçeğinden Babalarına Yönelik Olarak Elde Ettikleri Puan Ortalamalarının, Suça Sürüklenip Sürüklenmemelerine Göre Karşılaştırılması Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları	100

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ailedeki çocuk sayısı, ailenin gelir düzeyi, anne-babanın eğitim durumu, ailenin parçalanmış olup olmaması, ailede suç işlemiş bireylerin varlığı, ailede uyuşturucu madde kullanan bireylerin varlığı ve anne baba tutumları gibi ailesel faktörlerin çocukların suça sürüklenmesindeki rolünü incelemektir.

Araştırmanın örneklemini Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Müdürlüğü'nün İzmir ilinde bulunan Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü Çocuk Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunan ve İzmir Adliyesi Çocuk Mahkemelerince yargılanmaları devam eden 106 suça sürüklenmiş çocuk ile İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullarda eğitim gören 183 öğrenciden oluşmaktadır.

Araştırmada çocukların anne ve babalarının çocuklarına karşı tutumlarını belirlemek amacıyla Ana-Baba Tutum Ölçeği ile çocuklar ve ailelerine ilişkin sosyo-demografik bilgileri belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Çocukların suça sürüklenmesinde ailesel faktörlerin suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocuklarda farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla çapraz tablolar ve ki-kare analizi kullanılmıştır. Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların algıladıkları ana-baba tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla ise bağımsız gruplar için t-testi yapılmıştır.

Araştırmanın sonucunda suça sürüklenen çocukların ailedeki çocuk sayısı, ailenin gelir düzeyi, anne-babanın eğitim durumu, parçalanmış aileye sahip olma, ailede madde kullanan bireylerin varlığı, babanın suç öyküsünün bulunması ve anne-baba tutumları gibi faktörler açısından suça sürüklenmeyen çocuklara göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Suç; çocuk suçluluğu; suça sürüklenmiş çocuk; aile.

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the role of familial factors such as number of children in the family, level of income, educational status of the parents, having a broken family, parent's delinquency, substance use among family members and parental attitudes in juvenile delinquency.

The sample of this study was consisted of 106 juvenile delinquents who were arrested in Ministry of Justice - General Directorate of Prisons and Detention Houses in Aliğa İzmir and who were still tried in İzmir Courthouse Juvenile Court; and 183 students who are enrolled in schools various high schools in İzmir.

In this study, "Parental Attitude Scale" was used to investigate the parental attitudes of parents and "Personal Information Form" developed by the researcher to describe the socio-demographic characteristics of families. Chi-square test and cross tables were used to compare the familial characteristics of delinquent and the nondelinquent children. Also, independent sample t-test was used to compare the parental attitudes of delinquent and the nondelinquent children.

Results of study indicated that delinquent and nondelinquents childrens differed significantly according to number of children in the family, level of income, educational status of the parents, having a broken family, drug use among family members, father's delinquency and parental attitudes.

Keywords: Crime; juvenile delinquency; delinquent child; family.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, alt problemler, sayıltılar, sınırlılıklar ve tanımlar bulunmaktadır.

1.1 Problem Durumu

Suç bir toplumun veya devletin oluşturduğu kanunlar tarafından yapılması yasaklanan ve yapıldığı takdirde cezalandırılan eylemler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Ögel, 2007). İnsanlık tarihi kadar eski bir konu olan suç olgusu, günümüzde de güncelliğini koruyan toplumsal bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sosyal probleme tarihsel dönemlerde hep cevap aranmıştır. Suç tarih boyunca biyoloji, psikiyatri, psikoloji, din, hukuk ve sosyoloji gibi farklı disiplinlerin ilgi odağı olmuş ve çeşitli şekillerde araştırılmıştır. Bu araştırmalar çeşitli suç tanımlarının ortaya çıkmasını ve suçlulukla ilgili farklı birçok yaklaşımın oluşmasını sağlamıştır. Özellikle 18. yüzyılın sonlarına doğru geliştirilen teorilerle suç ve suçluluğun nedenlerine cevap aranmıştır. 19. yüzyıl başlarında biyoloji ve psikoloji bilimlerinin etkili olduğu görülen bu çalışmalara 20. yüzyılın başından itibaren suç olgusunun sosyolojik boyutları eklenmiştir (Burkay, 2008). Bireyin içinde yaşadığı sosyal çevrenin bireyin suçla tanışmasındaki etkilerine cevap aranmıştır.

Suç ile ilgili araştırmalar incelendiğinde iki konu öne çıkmaktadır. Birincisi erken tanı ve suçun önlenmesine yönelik araştırmalar; ikincisi ise suçun ortaya çıkışındaki belirtilerin çocuklukta görülmeye başlanması gerekçesiyle çocuk suçluluğu araştırmalarıdır (Hancı, 1999).

Yabancı kaynaklarda “juvenile delinquency” terimiyle açıklanan çocuk suçluluğu hem çocukluk hem de ergenlik döneminin büyük bir bölümünü kapsamaktadır (Dönmezer, 1984). Ülkemizin hukuk sisteminde çocuk suçluluğu kapsamı on sekiz yaşından küçük kişileri işaret etmektedir. Hukuksal açıdan çocuk suçluluğu, ergin olmayan kişilerin kanunda suç olarak tanımlanmış bir eylemi işlemiş

olmaları anlamına gelmektedir (Özsever, 1979). Çocuk suçluluğunu, yetişkinlik döneminde işlenen suçlardan ayıran temel özellik çocuk suçluluğunun çoğunlukla problemlili evre veya geçiş evresi olarak adlandırılan ergenlik döneminde yaşanmasıdır (Özkök, 1996). Ergenlik dönemi çocuğun sosyal, zihinsel ve psikolojik açıdan yetişkinlerden farklı gelişimsel özelliklere sahip olduğu bir dönemdir. Ergenlerin anlama, muhakeme etme ve karar verme süreci açısından olgunlaşmamış olması gencin kendine ve başkasına zarar verici davranışlar içerisine girmesine neden olabilmektedir (Çeliköz, Seçer ve Durak, 2008).

Günümüzde çocuk suçluluğunun çok faktörlü bir olgu olduğu kabul edilmektedir. Çocukların yetiştikleri aile ortamı, akran grubu, eğitim ve iş yaşamı, sosyal ve ekonomik politikalar gibi birçok faktör çocuğun suç işlemesine zemin oluşturmaktadır. Çocuğun suç işlemesi, yetişkin birinin suç işlemesinden farklıdır. Çocuğun suç davranışı aile, akran çevresi, içinde bulunduğu toplum ve kültürel etmenler gibi birçok faktörün bir araya gelmesi ile başlar ve çocuk tarafından sonucu yeterince düşünülmeden gerçekleşir (Uluğtekin, 2005). Yavuzer (1988) de suçlu çocuğu suça sürüklenmiş çocuk olarak tanımlamıştır. Sonuç olarak Türk hukuk sistemi de kanunda suç teşkil eden bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılan ya da güvenlik tedbirine karar verilen 18 yaşını doldurmamış çocuğu, “suça sürüklenmiş çocuk” olarak tanımlamıştır (Çocuk Koruma Kanunu 3/a(2); Balo, 2009).

Çocuk ve yetişkin suçluluğu kendine has bir takım özellikleri nedeni ile birbirinden ayrılmaktadır. Çok yönlü bir analiz ile çocuk suçluluğu birçok sosyolojik, psikolojik ve fizyolojik unsur içermektedir. Bu unsurlar risk faktörleri olarak adlandırılabilir. Risk faktörleri suç işleme öncesi ortaya çıkıp suçun başlangıcının, sıklığının ve süresinin yordayıcısı olarak tanımlanmaktadır.

Çocuklarda suç davranışını anlayabilmek için çocukların suç davranışının hem bireysel hem de toplumsal yönlerinin incelenmesi, çocukların kişisel özelliklerinin yanı sıra ailesel ve çevresel özelliklerinin de belirlenmesi önemlidir (Kılıççı, 2003). Yapılan pek çok araştırmada çocukların suç davranışları ile

çocukların aileleri incelendiğinde; ailelerin ekonomik düzeylerinin düşük olduğu (Avcı, 2008; Breckinridge ve Abbott, 1912; Gillin, 1926; Hirschi, 1969; Karakuş, 2012; Kocadaş, 2007; Kunt, 2003; Sutherland ve Cressey, 1978, Şahinli, 2012; Şengül, 2012), parçalanmış ailelerden geldikleri (Aldemir, 2010; Karakuş, 2012; Öter, 2005; Şengül, 2012; Şahinli, 2012; Türkeri, 1995), aile üyelerinin düşük eğitim düzeyine sahip olduğu (Avcı, 2008; Breckinridge ve Abbott, 1912; Gillin, 1926; Hirschi, 1969; Karakuş, 2012; Kocadaş, 2007; Kunt, 2003; Sutherland ve Cressey, 1978; Şahinli, 2012; Şengül, 2012), ailelerin çok çocuk sahibi olduğu (Aldemir, 2010; Bayer, 2008; Börekçi, 2012; Gürler, 2005; Kunt, 2003; Ok, 1989; Sevük, 1998; Yavuzer, 1986), ailede alkol ya da madde kullanan bireylerin (Akalin, 1999; Başar, 1992; Gürler, 2005; Kunt, 2003; Küçüker, 2001; Şahinli, 2012) ve sabıkalı aile üyelerinin bulunduğu (Alagöz, 1998; Avcı, 2008; Bayer, 2008; Glueck, 1956; Gürsel, 1997; Gürler, 2005; Güven, 2011; Kunt, 2003; Küçüker, 2001; Türkeri, 1995; Yavuzer, 1988) saptanmıştır. Ayrıca olumsuz anne baba tutumları (Gürler, 2005; Bronte ve Moore, 2004; Tinkew- Zengin, 2008; Wittenborn, 2002; Yılmaz, 2009), ailenin denetiminin ve desteğinin az olması da suç davranışıyla ilişkili bulunmuştur.

Günümüzde suç ve çocuk suçluluğu problemi, tek nedenle açıklanamayacak kadar karışık ve evrensel bir boyut kazanmıştır. Çocuk suçluluğunu önleyici programlar, mevcut suçları önlemede ya yeterli donanıma sahip değildir ya da yeterli donanıma sahip olsalar bile uygulamada bazı aksaklıklar nedeniyle istenilen başarı yakalanamamaktadır. Çocuk suçluluğunu önlemeye yönelik programlar çocuk suçluluğu sorununu çözmekte yetersiz kalmaktadır (Salagaev, 2003). Çocuk suçluluğunun çözümünde çocuğu suça sürükleyen faktörlerin belirlenmesi önemlidir.

Suçta sürüklenen çocukları, suça sürükleyen faktörlerin belirlenmesi suça sürüklenen çocukların rehabilitasyonu açısından son derece önemlidir. Bu doğrultuda çocukların suça sürüklenmesinde ailesel faktörlerin belirlenmesinin çocukların suça bulaşmasını önleyici çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Adalet sistemi içerisinde suça sürüklenen çocukların rehabilitasyonuna ilişkin çalışmalar çocuk mahkemelerinde görev yapan hâkimlerin verdiği tedbir kararları doğrultusunda

kurumlarda çalışan psikolog, sosyal hizmet uzmanları ve psikolojik danışmanlar gibi meslek elemanları tarafından uygulanmaktadır. Ailesel faktörlerin belirlenmesinin meslek elemanlarının çalışmalarında yol gösterici olacağına inanılmaktadır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, suça sürüklenmiş ve suça sürüklenmemiş çocukların ailedeki çocuk sayısı, ailenin gelir düzeyi, ailenin eğitim durumu, ailenin parçalanmış olup olmaması, ailede suç işlemiş bireylerin varlığı, ailede uyarıcı veya uçucu uyuşturucu madde kullanan bireylerin varlığı ve anne baba tutumları şeklindeki ailesel faktörler açısından farklılaşp farklılaşmadığını incelemektir.

1.3 Araştırmanın Önemi

Anne babanın iyi birer model olması çocuğun sosyal gelişimi için çok önemlidir. Risk altındaki çocuk ve gençlerin aileleri çoğunlukla ev içinde veya başka ortamlarda çocuklarına uygun olabilecek tutum ve davranışlarda bulunmakta zorluk yaşayan ailelerdir. Bunun yanı sıra çocuğun yaşadığı zorluklar karşısında çok fazla etkin olamayan, aciz kalan, çözüm üretemeyen ailelerdir. Bu anlamda ailenin çocuğun suça sürüklenmesinde etkin rol oynadığı düşünülmektedir. Ailenin sahip olduğu özellikler ile çocuklarının suça sürüklenmesi arasında kesin bir nedensel ilişki kurulamasa da bazı aile özelliklerinin (şiddet, geçimsizlik, yoksulluk gibi) suçlulukla ilişkili olabileceği bazı özelliklerin de (aile denetimi, aileye bağlılık gibi) çocukları suçluluktan alıkoyabileceği gösterilmiştir (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). Attar'a (2012) göre çocuk suçluluğunu etkileyen en önemli değişkenlerden biri ailedir. Bir çocuğun dengeli ve sağlıklı biçimde gelişimini sağlayacak aileden başka toplumsal kurum bulunmamaktadır (Attar,2012). Bu araştırmanın çocuğun suça sürüklenmesinde aile faktörlerinin rolünü ortaya çıkarmakla beraber bu konuda atabilecek adımların somutlaşmasına fayda sağlayacaktır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında çocuğun suça sürüklenmesinde ailesel risk faktörlerinin belirlenmesi bu doğrultuda oluşturulacak koruyucu politikaların gelişmesine fayda sağlayacaktır.

Suçta sürüklenmiş çocukların ailesel özelliklerinin incelenmesinin Türkiye’de üzerinde fazla çalışılmamış bir konu olduğu görülmüştür. Bu nedenle bu araştırmanın ilgili literatüre katkıda bulunması beklenmektedir. Ayrıca bu çalışmanın, Çocuk Mahkemelerinde çocuk, ergen ve yetişkinlere yönelik yapılacak olan psikosoyal yardımların içeriğinde yapılabilecek değişiklikler ve düzenlemelere ilişkin fikir oluşturabileceği düşünülmektedir. Bu bilgiler ışığında bu araştırmanın temel amacı; suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların ailesel özelliklerinin karşılaştırılması olarak incelenmesidir.

1.4 Problem Cümlesi

Suçta sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların ailesel faktörleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.5 Alt Problemler

Araştırmanın amacı çocukların suçta sürüklenmesinde ailesel faktörlerin rolünü incelemektir. Bu temel amaç çerçevesinde araştırmada cevaplanmaya çalışılan sorunlar şunlardır:

1. Suçta sürüklenmiş çocuklar ve suçta sürüklenmemiş çocukların ailelerindeki çocuk sayısı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Suçta sürüklenmiş çocuklar ve suçta sürüklenmemiş çocukların ailelerinin gelir durumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Suçta sürüklenmiş çocuklar ve suçta sürüklenmemiş çocukların annelerinin eğitim durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Suçta sürüklenmiş çocuklar ve suçta sürüklenmemiş çocukların babalarının eğitim durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Suçta sürüklenmiş çocuklar ve suçta sürüklenmemiş çocukların parçalanmış aileye sahip olma durumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
6. Suçta sürüklenmiş çocuklar ve suçta sürüklenmemiş çocukların ailelerinde uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanan bireylerin varlığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?

7. Suça sürüklenmiş çocuklar ve suça sürüklenmemiş çocukların ailelerinde suç geçmişini olan bireylerin varlığı arasında anlamlı bir fark var mıdır?
8. Suça sürüklenmiş çocuklar ve suça sürüklenmemiş çocukların annelerinin tutumları (demokratik, otoriter, koruyucu-istekçi) arasında anlamlı bir fark var mıdır?
9. Suça sürüklenmiş çocuklar ve suça sürüklenmemiş çocukların babalarının tutumları (demokratik, otoriter, koruyucu-istekçi) arasında anlamlı bir fark var mıdır?

1.6 Sayıtlar

Bu araştırmaya katılan çocukları kişisel bilgi formu ve ana baba tutum ölçeği maddelerini yanıtlarken samimi oldukları, gerçek duygu ve düşüncelerini yansıttıkları varsayılmıştır. Araştırma kapsamında kullanılan ölçeğin bu araştırmada kullanılabileceği ve ölçek yoluyla elde edilen verilerin geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.

1.7 Sınırlılıklar

Araştırma; örnekleme giren Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Müdürlüğü'nün İzmir ilinde bulunan Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü Çocuk Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunan ve İzmir Adliyesi Çocuk Mahkemelerince yargılanmaları devam eden 106 çocuk, İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Bornova Sıdika Rodop Lisesi-İzmir Konak Atatürk Lisesi- İzmir Bornova Altay Ticaret Meslek Lisesi- İzmir Buca Şirinyer Lisesi'nde eğitim gören 183 çocuk ile sınırlıdır. Araştırmadan elde edilen bulgular kişisel bilgi formu ve Ana-Baba Tutum Ölçeği'nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

1.8 Tanımlar

Çocuk: 18 yaşını doldurmamış kimse (Türk Ceza Kanunu [TCK], 2004).

Suç: Bir toplumun veya devletin oluşturduğu kanunlar tarafından yapılması yasaklanan ve cezalandırılan eylemdir (Ögel, 2007).

Çocuk suçluluğu: Ülkemizde, suçu işlediği sırada 18 yaşını tamamlamamış kişilerin yasalarca suç olarak belirlenmiş eylemleri gerçekleştirmesi anlamına gelmektedir (Demirbaş, 2005).

Suçta sürüklenmiş çocuk: Kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu ifade eder (Çocuk Koruma Kanunu, 3/a[2]).

Suçta sürüklenmemiş çocuk: Yasalar bağlamında suç işlemediği bilinen 12-18 yaş arası kişileri ifade eder.

Anne-baba tutumu: Çocuğun gelişimi sürecinde anne-babanın çocuğa yönelik olarak, yakınlık ve ilgi göstermek, sözle veya dokunarak sevgi belirtmek ve ortak faaliyetlerde bulunmak gibi, çocuğun benliğini onaylayıcı, destekleyici davranışlar ve çocuk ve gencin tutum ve davranışlarını değiştirme amacıyla zor yoluyla denetleme, sevgi esirgeyerek denetleme ve ikna ederek denetleme şeklinde görülen davranışlardır (Yavuzer, 2007).

1.9 Kısaltmalar

A.B.D.	:	Amerika Birleşik Devletleri
TÜİK	:	Türkiye İstatistik Kurumu
TBMM	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	:	Türk Ceza Kanunu
S.S.C.B.	:	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

BÖLÜM II

KURAMSAL AÇIKLAMALAR

2.1. Suç Kavramı

Adını Latince “crimen” sözcüğünden almış olan suç, literatürde; bir toplumun veya devletin oluşturduğu kanunlar tarafından, yapılması yasaklanan ve cezalandırılan eylem olarak tanımlanmaktadır (Ögel, 2007). Suç “yasaklanan” veya “cezalandırılan” davranışlar anlamına gelmekle beraber “topluma zarar verdiği ya da tehlikeli olduğu kanun koyucu tarafından kabul edilen ve belirtilen eylem, davranış, tavır ve harekettir” (Demirbaş, 2005; Dönmezer,1984). Kanun koyucu ve ceza hukuku gözünden bakacak olursak, kanun tarafından ceza yaptırımını ile tehdit edilen tüm davranışları ifade eder. Bu temel ilke, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2. maddesinin 1. fıkrasında yer almaktadır: "Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz." Bu da suç tanımının belirgin ve açık biçimde kanunla düzenlenmesini gerektirir.

Karmaşık bir yapı arz eden suç kavramının tanımı üzerinde çalışan bilim adamlarının üzerinde uzlaştığı bir tanım mevcut değildir. Konuyla ilgili olarak antropologlar, kriminologlar ve sosyologlar farklı açıklamalar getirmişlerdir. Suç, insanoğlunun gruplar halinde yaşamasından bu yana var olagelen bir sorundur (Uluğtekin, 1991). Suç insanın sosyal ve evrensel bir varlık olması nedeniyle evrensel ve tarihsel bir olgudur. Suç tarihi insanlık tarihi ile eşdeğer olarak düşünülmelidir. Tarihsel bakıldığında Eski Yunan düşünürleri suça ilişkin nedensel açıklamalar getirmişlerdir. Platon suçun kaynağını ihtiras, zevk ve cahillik olarak belirlemiştir. Aristo yoksulluğun suça neden olduğunu savunmuştur. Hipokrat için suç akıl hastalığı göstergesiydi. (Demirbaş, 2005) Ortaçağda Tomas von Aquin, Luther, Calvin Thomas More ve Voltaire gibi isimler suça açıklamalar getirmişlerdir. Sezar Lombroso, Despine ve Herman Manheim gibi kriminoloji için öncü isimlerle birlikte kriminolojinin bilimsel gelişimi şekillenmiştir (İçli, 1993).

Toplumların tarihsel süreçleri irdelendiğinde hemen her sosyal yapıda suç olarak tanımlanan davranışların sergilendiği görülür. Suç eylemini ortaya koyan hareketlerin tanımı toplumdan topluma değişmekle beraber aynı toplum içinde de tarihsel süreçte değişebilmektedir. Bu da suçun göreceliğini ifade eder. Bir toplumda suç olarak kabul edilen bir eylem diğer bir toplumda suç kapsamında ele alınmayabilir. Yine bir eylem tarihsel süreçte suç olarak tanımlanmazken ilerleyen zamanda suç kapsamına dâhil olabilir (İçli, 1993).

Yasaların suç saydığı cezai yaptırımlara bağladığı, hukuka aykırı davranış olarak nitelendirilen suç kavramı ve yaptırımları ancak yasalar tarafından konular veya kaldırılır. Bu nedenle bir eylem yasalar tarafından suç olarak tanımlanmamışsa hukuka aykırı bir hareket olsa bile suç olarak kabul edilmemektedir (Anayurt, 2001).

Hukuksal bir çerçevesi olmakla beraber toplumsal ve kültürel bir olay da olan suç, çoğu zaman birçok nedenin bir neticesi olarak ortaya çıkan uygun olmayan sosyal ortamların bir ürünü şeklinde düşünülebilir. Alfieri'nin "Suçu cemiyet hazırlar, fert işler" sözü yaşı büyük suçlular açısından düşünüldüğünde biraz iddialı olarak kabul edilse bile, suça itilmiş olan çocuklar için çok yerinde bir saptamadır (Saldırım, 2002).

2.2. Suç İle İlgili Kuramlar

Suçluluğu açıklayan kuramları dört ana başlık altında incelenebilir (Burkay, 2008; Kaner,1992).

- A) Biyolojik Kuramlar
- B) Psikolojik Kuramlar
- C) Sosyolojik Kuramlar
- D) Bireysel Kuramlar

2.2.1. Biyolojik Kuramlar

Biyolojik kuramcılar suçluların davranışlarını biyolojik bozukluklara bağlamaktadır. Bu görüşe göre suçlularda kalıtsal bozukluklar vardır, bedensel özellikleri ve mizaçları onları suça yöneltmektedir. Biyolojik yaklaşımçılar suçluları

bedensel özelliklerine ve genetik özelliklerine göre olmak üzere iki şekilde sınıflamaktadırlar (Burkay 2008; Kaner, 1992).

Pozitivistler suçlu bireyi bedensel özellikleri ile tanımlamışlar ve suça eğilimli olan kişilerin bedensel özelliklerini işaret etmişlerdir. Teorisyenlere göre genetik olarak geniş elmacık kemikleri, yassı burun ve kalın kaslar gibi fiziksel anormallikler suç işareti olarak görülmektedir (McLaughlin ve Eugene, 2001).

Genetik teoricienlere göre suç davranışı genetik özelliklerden kaynaklanmaktadır. Kromozomlarda bulunan genler yolu ile anne-babanın fiziksel özellikleri ve bazı hastalıklarının çocuklara geçmesi gibi suç davranışı da genetik özellikler nedeni ile oluşmaktadır (Soyaslan, 1996). Genetik çalışmacılar suçlu çocuğun ailesi, evlat edinilen çocuk ve ikizlerle yapmış oldukları araştırmalarda suçluluk davranışını açıklamaya çalışmışlardır (Kaner, 1992). Yapılan çalışmalar ışığında suç geninin varlığı araştırmacılar tarafından kabul görmemiştir. Fakat suça eğilimi etkileyen genetik faktörlerin varlığına ilişkin bir takım bulgular söz konusudur (Polat, 2004).

2.2.2. Psikolojik Kuramlar

Psikolojik yaklaşımlar, bireyi suç davranışına iten güdüleyici, motivasyonel, bireysel ve kişiler arası ilişkilere odaklanmakta ve bireyin çevresiyle olan ilişkisinin ve yaşantılarının sonucunda oluşan psikopatoloji nedeniyle suça yöneldiklerini kabul etmektedir (Kaner, 1992).

Suç davranışını ele alan psikologlar bireyin temel davranışlarına odaklanmaktadır. İçli (2004), psikologların suçun bireysel nedenleri konusunda farklı görüşler savunduğunu ifade etmektedir. Psikoanalitik bakış açısını benimseyen psikologlar antisosyal davranışlara odaklanmışlar ve bu psikologların temel düşünceleri ilk çocukluk deneyimlerinin kişilik üzerinde bıraktığı etkidir. Psikoanalitik yaklaşıma göre çocuk suçluluğu bilinçdışı dürtü ve içgüdüler sonucu meydana gelmektedir (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). Freud'a göre suçluluk ego ile süperego gelişimindeki yetersizlikler nedeni ile dürtülerin denetim altına alınamamasından doğmaktadır (Demirbaş, 2005). Psikoanalitik teoriye göre suçlu bir

bireyin yaşam koşulları incelendiğinde kusurlu bir süperegonun var olduğu görülecektir.

Erik Erikson (1968) çocuk suçluluğunu açıklarken yaşam krizinden bahsetmiştir. Buna göre ergenler kriz ile baş etmek için ego kimliğinden faydalanırlar fakat bunu başaramayanlar rol karmaşası içine girerler. Ego kimliği ve rol karmaşası arasındaki bu çatışma kriz sürecini hızlandırmaktadır (akt: Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012).

Aichorn (1979) çocuk suçluluğunu psikoanalitik ve sosyal öğrenme kuramını birleştirerek açıklamıştır. Suç davranışını dissosyal davranış olarak ifade etmiştir. Araştırmacıya göre suçlu çocuklar sağlıklı ego ve süperego geliştiremedikleri için toplumsal kurallara uyum sağlayamamışlardır (akt: Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012).

Davranışçılar ise sosyal öğrenme ve davranışın etiketlenmesinin suçlulukta önemli rol oynadığını savunurlar. Davranışçı ekol suç davranışını ödül ceza süreci ile birlikte değerlendirir. Kişinin suç davranışlarının pekiştirilmesi ya da tutarsız olarak cezalandırılması suç davranışında belirleyicidir (Düzgün, 2007). Edimsel koşullanma kuramını destekleyen araştırmacılar çocuk suçluluğunu çocuğun biyolojik yapısı ile yetiştirilme ortamı arasındaki ilişkiye bağlamıştır. Çocuk yetiştirme süreci istenen davranışların ödüllendirilmesini, istenmeyen davranışların cezalandırılmasını ve yetişkin modellerin taklidini içerir (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012).

Öğrenme kuramına en çok katkı veren araştırmacılar Albert Bandura, Walter Mischel, ve Richard Walters'dır. Bu kuramcılara göre davranışların oluşumunda öğrenme, toplumsal deneyimler ve kendi değer ve beklentileri önemli rol oynamaktadır (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). Öğrenme kuramcılarının göre çocuklar bazı kişileri daha çok model alırlar. Örneğin kendilerine ödül veren güçlü, başarılı ve onlar için önemli kişileri daha çok model alırlar. Bu özelliklere en çok uyan ana-babalar çocuklar için temel davranış modeli olmaktadır. Bu anlamda ana-babanın model olması nedeniyle birbirleri ve çevre ile olan ilişkileri çocuğun saldırgan

davranışlarında belirleyici olacaktır (Bandura ve Walters, 1963; akt: Kaner, 1992). Bandura'ya göre çocuk suçluluğunda üzerinde durulması gereken konu bilinçdışı ve kişilik özellikleri değil saldırgan davranışların öğrenilmesidir (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012).

Klinik yaklaşımlara göre suçluluk normal dışı davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Suçluluğu psikolojik uyumsuzluk olarak açıklayan kuramcılara göre suçlular; kaygı, kompulsif davranış ve obsesif düşüncelerle yönlendirilen nevrotikler, davranış bozuklukları gösteren antisosyaller, düşünce içeriğinde hezeyanlar olan şizofrenler olarak görülmektedirler. Bu anlamda suçlular duygusal olarak gereksinimlerini suça yönelerek doyurmaktadır (Attar, 2010).

Çok faktörlü yaklaşımı benimseyen araştırmacılar, çocuk suçluluğunu açıklayan tek bir genel nedenden bahsedilemeyeceğini, bunun yerine çocuğun antisosyal davranışlarının birçok sorunun birleşimi sonucunda ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. Çocuk suçluluğu zihinsel, toplumsal, kişisel ve fiziksel faktörlerin birleşiminden kaynaklanmaktadır (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012).

Ahlaki gelişim teorisine göre suçluluk ön ahlaksal döneme ulaşmamış olmakla açıklanmaktadır. Bu dönemde çocuk ceza korkusundan dolayı kurallara uymaktadır. Piaget ve Kohlberg'in öncüsü olduğu ahlaki gelişim teorisi doğrultusunda yapılan araştırmaların sonucunda suçluların, suç işlememiş kişilere göre daha alt düzeyde ahlaki gelişim gösterdiklerini ve psikopatik suçluların psikopatik olmayan suçlulara göre daha düşük ahlaki gelişim düzeyinde oldukları ortaya konmuştur (Özsoy, 1991).

Bireysel yaklaşımı benimseyen araştırmacılar suç davranışının içsel ve dışsal uyaranlara karşı bir tepki olarak ortaya çıktığını açıklamışlardır. Duygusal ilişkilerde reddedilme, yoksun bırakılma, sevilmeme, kendini ifadede engellenme, arkadaşlık ve aile ortamında kendini yetersiz hissetme, bastırılmış ruhsal çatışmalar gibi duygusal sorunların çocukların suça sürüklenmesinde rol oynadığını ifade etmişlerdir (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012).

Ekolojik kurama göre bireyin gelişiminde beş sosyo-kültürel sistem önemlidir. Mikrosistem çocuğun ilişkide bulunduğu kişilerden oluşur. Bu anlamda aile ilk temel mikrosistemdir. Komşular, öğretmenler diğer sosyal gruplar diğer mikrosistemlerdir. Mikrosistemler arasındaki uyumluluk ve karşılıklı aile içi ilişkiler ergenin suç olasılığını azaltır. Mezosistem bireyin mikrosistemleri ile arasındaki ilişkidir. Sistemler arası ilişkiler uyumlu ise çocuğun sapkın davranışlara yönelme olasılığı azalır. Ekzosistem bireyin ilişkide bulunduğu sosyo-politik çevredir. Makro sistem bireyin kültürünün en üst kurumsal örgütleridir. Kronosistem zaman içinde meydana gelen örüntüdür. Özet olarak kuram çocuk suçluluğunu açıklarken hem aile çocuk ilişkilerine hem de toplumsal, kültürel, politik ve tarihsel süreçlere dikkat çekmiştir (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012).

Kaner'e (1992) göre insanların kişilik özelliklerini temel alan psikolojik kuramlar, sosyolojik, biyolojik, kültürel ve çevresel faktörleri reddetmez ancak bu faktörleri kişilerin kişilik yapıları içerisinde ele alırlar.

2.2.3. Sosyolojik Kuramlar

Ekolojik görüşe göre toplumsal düzen ve kurumlar düzen içinde dağılarak insanların suç işlemesine neden olmaktadır. Bu kuramcılar göç, rekabet, iş bölümü gibi toplumsal olgular ile suç arasında ilişki aramışlardır (Attar, 1993).

Burt ve Ferri (1937) suçu çok sayıda etmene bağlamıştır. Ferri suçu fiziksel, coğrafi, antropolojik, psikolojik ve toplumsal etmenlerin bir sonucu olarak açıklamıştır (akt: Dönmezer, 1984).

Suçluluğu sosyolojik açıdan açıklayan bir başka görüşe göre kültürel iletim suçluluğun temel belirleyicisidir. Bu görüşe göre suçluluğun kaynağı toplumsal dinamiklerdir. Çocuk suçluluğunun yüksek ve düşük oranda olduğu bölgelerde çalışmalar yapılmış ve bölgeler arasında toplumsal ve kültürel anlamda farklar olduğu ortaya koymuştur. Suçluluğun daha sık rastlandığı bölgelerde daha düşük olan bölgelere göre ortak değerlerin (kalıcı komşular, çocuk yetiştirme çabaları, evrensel ve çağdaş değerler) bulunmadığı ve çocukların ana babalar ve toplumsal

kurumlar tarafından daha çok ihmal edildiği saptanmıştır (Shelley, 1981; akt:Attar, 1993).

Merton (1938), suçluluğu toplumsal karmaşa ile açıklamıştır. Merton'a göre toplumsal değerlere (ün, servet, iktidar, ekonomik güç) ulaşılmaya çalışılırken bazı normlar çiğnenmektedir. Bu kuramdan etkilenerek ortaya çıkan etkilenme kuramına göre suç yaşam deneyimi sonucunda ortaya çıkmıştır. Sutherland (1939) bir gencin içinde yaşadığı çevreye göre bir suçlu ya da saygın bir birey olabileceğini ileri sürmüştür (akt: Dönmezer, 1984).

Kentleşme kuramına göre kentleşme hızlandıkça kentlerde yaşayan göçmenler daha çok yabancılaşmakta, çevreleri ile ilişki kurmakta zorlanmakta ve daha çok suç işlemektedirler. Kurama göre suçlular gelende kendi yaşadıkları bölgelerin dışında suç işlemektedirler (Dönmezer, 1984).

Sosyal öğrenme kuramı tüm davranışlar gibi suç davranışının da öğrenildiğini ileri sürmektedir. Teoriye göre bireyler suçu diğer bireylerden öğrenir ve suç davranışının temelinde sosyal çevre yatmaktadır (İçli, 2004).

Hirschi (1962) suç davranışını sosyal bağ teorisi ile açıklamıştır. Teoriye göre bireyin topluma karşı bağlarının zayıfladığı veya koptuğu anda suç davranışı oluşmaktadır. Birey ailesine, çevresine, akran gruplarına ve eğitim kurumlarına bağlılık içindedir. Hirschi'ye göre bireyin sosyal bağları ve kişisel ilişkileri düşükse suç davranışlarında artış olacaktır (akt: Özbay, 2004).

Suç davranışını açıklamada etkili bir kuram olan Etiketleme Kuramı'na göre suç işleme sürecinde bireylerin etiketlenmelerinin rolü büyüktür. Etiketlemede kişinin ailesinin geçmişi, tipi, yaşadığı yer, gelir durumu, işi, eğitimi, aksanı önemli rol oynamaktadır. Örneğin bir kimse fakir ise o hırsızlık yapar veya şiddet uygular gibi bir etiketleme kolayca yapılmaktadır. Bu anlamda bireylerin suçlu olarak etiketlenmeleri kendilerinin de ait olduğu toplumdan yabancılaşmasına ve daha kolay suç işlemesine neden olacaktır (Göksu ve Karakaya, 2009).

Karl Marx'tan yola çıkan Marx'ist teorisyenler suç davranışını ekonomik sebepler ile açıklamaktadır. Teorisyenlere göre sanayileşme sonrası toplumda meydana gelen sınıfların ve sınıflar arası oluşan ekonomik kökenli farkların suç ve suç davranışını oluşturmada etkin olduğu görüşünde birleşmişlerdir (Burkay, 2008).

2.2.4. Bireysel Kuramlar

Suç davranışını açıklayan bireysel teoriler klasik ekol, neo-klasik ekol, pozitif ekol, coğrafi ekol olmak üzere dört başlık altında toplanmaktadır.

Klasik ekolün temsilcileri olan hedonistlere göre, insan davranışlarını zevk ve yaptırımların ona vereceği zarara göre ayarlar. Bir başka deyişle bir kişinin suç davranışına yönelmesinin ona vereceği zevk bu suç davranışından dolayı karşılaşılabilecek yaptırımın vereceği zarardan daha fazla ise kişi suça yönelecektir. Klasik ekolcüler kişinin iradesinin suç davranışında temel unsur olduğunu ve başka faktörlerin etkili olmadığını öne sürmüştür (Saran, 1990).

Pozitivist ekole göre iç ve dış etkenler insan davranışını yönlendirmektedir. Biyolojik, psikolojik ve sosyolojik etmenler suç davranışın belirleyicileridir (Yavuzer, 1988). Pozitivistler deneysel araştırmalar ile klasik ekolden farklılık göstermişlerdir. Ölen mahkûmların cesetleri üzerinde yapılan araştırmalar neticesinde, bazı bireylerin “doğuştan suçlu” olduğu neticesine ulaşmışlardır. Lombroso'ya göre doğuştan suçlu bireylerin bedenlerinde bulunan bazı farklılıklar, anormallikler ve etiketler onları diğer bireylerden ayırmaktadır. Bu anlamda bedenlerindeki bu farklılıklar onları iradeleri dışında suç davranışına yönelmelerine neden olmaktadır (Yavuzer, 1993). Pozitivist yaklaşımçılar suça göre ceza yerine suçluya göre cezanın yerinde olacağını savunmuşlardır (İçli, 2004).

Coğrafik ekolün temsilcileri iklimin ve topoğrafyanın insan davranışını üzerindeki etkileri ile ilgilenmişlerdir. Toprağın verimi, doğal kaynakların zenginliği, yağmur miktarı, doğal afetler gibi doğal olaylar toplumun refahını etkileyecektir. Doğal zenginliklerden mahrum olanların yağmaya yöneleceğini ve saldırganlaşacağını iddia etmişlerdir. Montesquieu “Kanunların Ruhu” eserinde

kutuplara yaklaştıkça alkol tüketiminin çoğalacağını iddia etmiştir. Quatlet (1874) kişiye karşı işlenen suçların güneyde ve sıcak mevsimlerde fazla olduğunu buna karşın mala karşı işlenen suçların kuzeyde ve soğuk mevsimlerde yüksek olduğunu ileri sürmüştür (akt: Saran, 1990).

2.3. Çocuk Suçluluğu Kavramı

Çocuk suçluluğu 20. Yüzyılın başlarından bu yana önemli bir araştırma alanı olmuştur. Suçların önemli bir bölümü çocuklar tarafından işlenmektedir. Bu da çocuk suçluluğu kavramının önemini ortaya koymaktadır (Erçetin, 2006). Araştırmacılar çocuğun neden suç işlediği, devletin çocuklara müdahale biçimi, çocuk suçluluğu sosyo-ekonomik eksikliklere bir tepki mi, suçlu çocuklar topluma kazandırılabilirliği gibi birçok soruya ışık olmuşlardır. Suç bilimi olan kriminolojide çocuk suçluluğu önemli bir alanı oluşturmaktadır. Çocuk suçluluğunun toplumsal nedenleri ve yaygınlığı ile sosyolojinin, çocuk suçlunun gelişim özellikleri, nedenleri ve kişilik özellikleri ile kalıtsal özellikleri psikolojinin alanı olmuştur. Hukuk daha çok çocuk suçlulara uygulanacak ceza yaptırımlarına ve tedbirlere odaklanmıştır (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012).

Kültürlerin çocuğa bakış açıları çocuk suçluluğunu tarihsel süreçte etkilemiştir. Çocuk suçlularının yaş sınırları, nasıl yargılanacakları ve cezalandırılacakları toplumların suçlulara bakış açısından olduğu kadar çocuklara bakış açısından etkilenmiştir. Dolayısıyla çocuk suçluluğunun tarihini kavrayabilmek çocukluk tarihini kavramaktan geçmektedir (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012).

Psikolojik, sosyolojik, antropolojik ve tarihsel açıdan evrensel bir çocuk kavramı ve özelliklerinden bahsedilememektedir. Toplumların çocuklara bakışlarının farklı zamanlarda farklı özelliklerde şekillendiği söylenebilmektedir. Çocukluk tarihinde konuya ilk dikkat çeken P. Aries olmuştur. Aries çocukluğun yetişkinlikten farklı bir yaşam dönemi olduğunu söylemiştir. Çocukların yetişkinlerin kontrolünde yetişmesi gerekliliği görüşü yaygınlaşmıştır (Aries, 1962; akt: Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). Ortaçağ Avrupası'nda çocukluk kavramının olmadığı görülmektedir. Çocuklar küçük bir yetişkin muamelesi görmekteydiler. Dolayısı ile suç

işlediklerinde yetişkinler ile aynı cezai yaptırımlar ile karşılaşmaktaydılar. Çocuklar sıklıkla istismar, ihmal ve terk davranışlarına maruz kalmışlardır. 16 ve 17. Yüzyılda çocuklara bakış açısı değişmiş olsa da çocukluk dönemini 4-5 yaş ile sınırlı tutmuşlardır. Özellikle üst sınıf aileler çocuklarını mutluluk aracı olarak görmekteydiler. 17. Yüzyıldan sonra dinin de etkisi ile çocuklar yetişkinler tarafından korunması ve eğitilmesi gereken varlıklar olarak algılanmaya başlamıştır (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012).

Çocuklara bakış açısında 19. yüzyılda özellikle batılı ülkeler ve ABD’de büyük bir değişim meydana gelmiştir. Çocuk suçluluğunu aile ve toplumdaki bozukluklara bağlayan bu bakış açısı çocuk suçlular için yeni düzenlemelerin önünü açmıştır. Çocuk suçluların topluma kazandırılması için kurumlar kurulmuştur. 1899 da ABD de ilk çocuk mahkemesi kurulmuştur. İngiltere de çocuk suçlular için yetişkinlerden farklı yasalar geliştirilmiştir. Devletler çocukların yetiştirilmesi için daha etkin hale gelmiştir. Zamanla çocuk iş gücünü kısıtlayan ve eğitimi zorunlu kılan yasalar çıkarılmıştır.

Çocuk hakları mevzuatı ve tarihine bakıldığında; önceleri çocuk hakları ile ilgili ayrı bir düzenleme bulunmayıp, bu konunun insan hakları kapsamında ele alındığı görülür. 1924 yılında Milletler Cemiyeti, Çocuk Hakları Cenevre Bildirgesi’ni kabul ederek, bu bildirge ile çocukların fiziksel ve ruhsal olarak gelişebilecekleri ortamlarda bulundurulmaları, beslenme ve sağlık hizmetlerinden yararlandırılmaları, korunup kayırılmaları, felaketlerde öncelikle yardım edilmeleri, istismardan korunmaları öngörmüştür. 1959 yılında Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi kabul edilmiştir. Bu bildirgede çocuğun birey olarak haklarına yer verilmiş, bir birey olan çocuğun özellikle kendisi hakkındaki karar alma sürecine katılmasının sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. 20.11.1989 tarihinde Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen ve Türkiye tarafından 14.09.1990 tarihinde imzalanıp 27.01.1995 gün 4058 sayılı Kanun ile imzalanması uygun bulunan “Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme” çocuk hakları konusunda ulaşılan en kapsamlı ve dünyada en çok ülke tarafından kabul edilen sözleşme durumundadır. Beijing kuralları olarak bilinen ve 6 Eylül 1985 tarihinde kabul

edilen Birleşmiş Milletler Asgari Standartları Kuralları küçüğü, hukuk sisteminde, işleyebileceği bir suçtan dolayı yetişkinlere nazaran kendisine farklı davranılması gereken kişi olarak tanımlamıştır. Sözleşme uyarınca, çocuklara uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç olmak üzere 18 yaşına kadar her insan çocuk olarak kabul edilmiştir. Sözleşmede çocukluğun başlangıcına dair bir düzenlemeye yer verilmemiş, ulusal kanunlarda aksine bir düzenleme bulunmadığı takdirde çocukluğun 18 yaşının bitmesi ile sona ereceği bildirilmiştir. Pekin Kuralları çocukluk yaşı konusunda bir düzenleme getirmemekle birlikte, 2. maddesinde; “Çocuk, mevcut hukuk sistemi içinde işleyebileceği bir suçtan ötürü, kendisine büyük insanlardan farklı davranılması gereken kişi” olarak tanımlanmıştır (Ceza Sorumluluğunun Değerlendirilmesi Rehberi, 2010).

Ülkemizde çocuk suçları kavramı 12-18 yaş arasındaki çocuk ve ergenler için kullanılmaktadır. Türkiye’de suça sürüklenen çocuklar çocuk mahkemelerinde yargılanmaktadır. Türk hukuk sisteminde “suçlu çocuk”, yürürlükteki ceza kanunlarına göre suç sayılan bir davranışı ortaya koyan 18 yaşını doldurmamış kişidir (Uluğtekin, 1991). Bu yaş sınırı çeşitli ülkelerde farklılıklar göstermektedir. Farklılıkların alt ve üst sınırları 7–21 yaşları arasında değişmektedir. Türkiye’de ise, çocuk suçluluğu kavramı, kanuna karşı gelmiş 12-18 yaşları arasındaki çocukları kapsamaktadır (Polat, 2004). Gelişim psikolojisi açısından çocukluk, ergenlik çağının başlamasıyla sona ermektedir. Ülkemizde ise suçlu çocuk ya da çocuk suçluluğu terimleri, hem çocukluk dönemini hem de ergenlik döneminin önemli bir kısmını kapsayacak şekilde kullanılmaktadır (Tüzün, 1995).

Çocuk suçluluğunu, yetişkinlik döneminde işlenen suçlardan ayıran temel özellik çocuk suçluluğunun çoğunlukla problemi evre veya geçiş evresi olarak adlandırılan ergenlik döneminde yaşanmasıdır (Özkök, 1996). Araştırmacılara göre antisosyal davranış ve suçluluk ergenlik döneminde yaygındır (Yavuzer, 1986). Ergenlik dönemi sosyal, zihinsel ve psikolojik açıdan yetişkinlerden farklı gelişimsel özelliklere sahip bir dönemdir. Ergenlerin anlama, muhakeme etme ve karar verme süreci açısından, olgunlaşmamış tarzda davranması, gencin kendine ve başkasına zarar verici davranışlar içerisine girmesine neden olabilmektedir. Çocukların yoğun

düşünmeden dürtüsel ve acele kararlar alması çocuğun suç işleme eğilimini arttırmaktadır (Çeliköz ve diğer., 2008).

Suç ile ilgili araştırmalar incelendiğinde iki konu öne çıkmaktadır. Birincisi erken tanı ve suçun önlenmesine yönelik araştırmalar, ikincisi ise suçun ortaya çıkışındaki belirtilerinin çocuklukta görülmeye başladığı gerekçesiyle çocuk suçluluğu araştırmalarıdır (Hancı, 1999). Çocuk suçluluğu ile ilgili araştırmacıların ortak değerlendirmesi, suç işleyen çocukların suçlu çocuktan ziyade suça sürüklenmiş çocuklar olarak kabul edilmeleridir (İçli, 2004). Yavuzer (1986) çocuk suçluluğu kavramını suçlu çocuk yoktur suça sürüklenmiş çocuk vardır şeklinde ele almıştır. Sonuç olarak Türk hukuk sistemi de kanunda suç teşkil eden bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılan ya da güvenlik tedbirine karar verilen 18 yaşını doldurmamış çocuğu, “suça sürüklenmiş çocuk” olarak tanımlamıştır (Çocuk Koruma Kanunu; Balo, 2009).

Çocuk ve gençlerin suç sayılan davranışları aileye, çevreye, okula karşı kabahat işlemekle başlamaktadır. Ebeveynlerine, okula yalan söylemek, gece geç saatlere kadar eve dönmemek, okuldan kaçmak, ailenin ve okulun disiplinine uygun davranmamak, içki kullanmak gibi suç kapsamına girmeyen bazı uyumsuz davranışlar nitelik değiştirerek yasaların suç saydığı davranış ve eylemlere doğru uzanmaktadır. Hırsızlık, yağma, yankesicilik, araba hırsızlığı, trafik suçları, yol kesmek, cinsel taciz, zorla alıkoyma, saldırı ve tahrip, kavga, bıçak ve tabanca taşıma, yaralama, adam öldürme gibi suçlar Türk Ceza Kanuna göre cezalandırılan suçlardır (Köknel, 2001).

Günümüzde çocuk suçluluğunun çok faktörlü bir olgu olduğu kabul edilmektedir. Çocukların yetiştikleri aile ortamı, akran grubu, eğitim ve iş yaşamı, sosyal ve ekonomik politikalar gibi birçok faktör çocuğun suç işlemesine zemin oluşturmaktadır. Çocuğun suç işlemesi; yetişkin birinin suç işlemesinden farklı olarak aile, akran çevresi, içinde bulunduğu toplum gibi birçok faktörün bir araya gelmesi ile başlayan ve sonucu çocuk tarafından düşünülmeyen davranış olarak

görülmektedir. Bu anlamda çocuk suçluluğu sosyal uyumsuzluğun dışa yansımaları olarak kabul edilmektedir (Uluğtekin, 2005).

2.4. Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Suçluluğu

Birçok ülkedeki suça ilişkin istatistikler çocuk suçluluğunun önemli bir toplumsal sorun olduğunu işaret etmektedir. Çocukların suça sürüklenmesi tüm ülkeler için önemli bir sorun haline gelmiş ve uluslararası bir problem haline gelmiştir (Çataloluk, 1983). Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde çocuk suçluluğunu artıran değişkenlerden biri kentlerdir. Erkek çocuklar sıklıkla hırsızlık ve şiddet suçu işlemekte, olayların çoğu şehir merkezlerinde olmakta, suç işleyen çocuklarda sigara, alkol ve madde kullanımı artmış bulunmaktadır (Polat, 2004). Kentleşme insanları baştan çıkaracak seçenekleri meydana getirmiştir. İsveç ve Japonya gibi gelişmiş kapitalist toplumlar diğer toplumlara göre daha az suç işlese de çocuk suçluluğundaki artış önlenememiştir (Attar, 2010).

İstatistikî verilere bakıldığında çocuk suçluluğunun en çok artış gösterdiği ülke Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’dir. 80’li yıllardan 2000’li yıllara kadar çocuk suçluluğu %41 oranında artış göstermiştir. 2000’li yıllarda ABD’de çocuk suçluluğu 2.200.000 rakamını geçmiştir ve çoğunluk olarak çocukların mala karşı suç işledikleri belirlenmiştir (Senna ve Siegel, 1999, Attar, 2010). Batı Avrupa ülkelerindeki çocuk suçluluğunda en büyük artış 80’lerin ortası ile 90’ların başında gerçekleşmiştir. Bu yıllarda çocuk suçluluğu %50’inin üzerinde artış göstermiştir (Salagaev, 2003). Alman hukukuna göre 14 yaşına kadar kusur yeteneğine sahip olmayan kişilerin işledikleri suçlar çocuk suçluluğu kapsamına girmektedir. 1997 Almanya polis istatistiklerine göre çocuk suçluluğunun genel suçluluğa oranı 6 yaşına kadar %0,1, 8 yaşına kadar %0,2, 10 yaşına kadar %0,7, 12 yaşına kadar %0,16, 14 yaşına kadar %3,7 şeklinde bulunmuştur (Polizeiliche, Kriminalstatistik, 1997; akt: Demirbaş, 2005). Almanya Adalet Bakanlığı’nın 2009 yılında yayınladığı suç istatistikleri kitapçığında yer alan ve çocuk suçları kanunu kapsamında yaptırımlar uygulanan çocukların verileri incelendiğinde 1980-1990 arası suç oranlarında düşüş gözükürken 1990’ların başı itibariyle suç oranları tekrar yükselişe geçmiş ancak durum 2005 sonrası tekrar az da olsa yerini gerilemeye bırakmıştır.

2007 itibariyle elde edilen son verilere göre toplamda 2.294.883 şüphelinin 277.447'sini çocuklar oluşturmaktadır. Bu da %12'lik bir oranı oluşturmaktadır (akt: Börekçi, 2012).

Rusya'daki verilere göre, çocuk suçlarının suç oranı yetişkin suçluluğuna göre 3/4 daha fazladır. Çocuk suç işleme yaşları 14 ve 17 yaş arasında çok yaygındır. Suç oranlarında hırsızlık, soygun ve tecavüzde bu oran yüksekken, cinayet ve gasp olaylarında daha azdır (Salagaev, 2003).

Çocuk suçlarının belirli unsurları evrenselken, bazıları dünyanın çeşitli yerlerinde farklılık gösterir. Kültürel yapı, çocuk suçlarının sebeplerinin anlaşılmasında, çözümüne yönelik önlemlerin alınmasında önemli toplumsal faktördür. Afrika'da suçların nedenleri; işsizliğe bağlı olarak çocukların marjinalleşmesi, yoksulluk ve açlığa bağlı kötü beslenme koşullarıdır. Afrika'daki nüfusun çoğu yoksulluk içinde yaşamaktadır. Nüfusun çoğu çocuklardan ve gençlerden oluşmaktadır. Çocuklar tarafından işlenen başlıca suçlar hırsızlık, soygun, kaçakçılık, hayat kadınlığı ve uyuşturucu kaçakçılığıdır. Asya ülkelerinde çocuk suçları genelde şehirleşmeyle ilgilidir. İstatistiksel olarak, genç nüfus, toplam nüfusun suç aktivitesi en fazla olan kısmını oluşturmaktadır. Latin Amerika'da derin mali kriz ekonomik problemleri beraberinde getirmiştir. Gençler ekonomik problemler nedeni ile işsizlik sorunu yaşamaktadırlar. Bu ülkelerde çocuk suçları özellikle işsizlik ve evsizlik ile ilişkilendirilmiştir. Arap ülkelerine bakıldığında çocuk suçluluğu ülkeden ülkeye farklılık gösterir. Bazı ülkeler ekonomik yönden refah yaşarken bazılarında ekonomik sıkıntılar hâkimdir. Ekonomik olarak güçlü olan Arap ülkelerinde kentleşme ve göç; ekonomik olarak sıkıntı yaşayan ülkelerde ise ekonomik problemler çocuk suçluluğunu etkilemektedir (Salagaev, 2003).

Australian Institute of Health and Welfare (AIHW) ve Australian Bureau of Statistics (ABS) verilerine göre Avustralya'da 2003-04 ile 2006-07 dönemleri çocuk suçluluğundaki durum incelendiğinde dört yıllık periyotta cezaevlerindeki suçlu sayılarında her sene %6'lık artış olduğu saptanmıştır (akt: Börekçi,2012).

Çin’de ise hapiste bulunan 1.5 milyon kişinin 19.000’ini çocuk suçlular oluşturmaktadır. Devlet istatistiklerine göre 1998 ile 2003 yılları arasında Çin’de 317.925 çocuk tutuklanmıştır. Tutuklanan çocuk sayısı 2003 yılı için 69.780 olarak açıklanmıştır. Bu rakama göre 2003’de Çin’de tutuklanan tüm suçluların %9.1’ni çocuklar oluşturmuştur (Mosher, 2004; akt: Çetin, 2005). Hindistan devlet istatistiklerine göre, 16-18 yaş arasında tutuklanan çocuklarının sayısı giderek artmaktadır. Mahkemede yargılanan ergen sayısı 1998 yılında 18.923 iken, bu sayı 2003 yılında 33.320’e yükselmiştir (Crime in India, 2003, Çetin, 2005).

Sosyalist ülkelerdeki çocuk suçlular benzer gelişme düzeyinde olan kapitalist ülkelerdeki suçlularla benzer suçları işlemişlerdir. Macaristan, Polonya ve Yugoslavya gibi ülkelerde suç işleyen çocuklar suç işleyemeyenlere göre daha elverişsiz koşullarda yaşamaktadır ve erkek çocuklar daha fazla suç işlemektedir (Attar, 2010). Sovyetler Birliğinin dağılması ile birlikte pek çok sosyal hizmet yok olmuştur. Mevcut yürütülen sosyal hizmetler ise ekonomik problemler nedeniyle yara almıştır. Topluma yabancılaşan çocuklar suç gruplarına dâhil olmaktadır (Salagaev, 2003).

Birçok ülkedekine benzerlik göstererek Türkiye’de de çocuk suçluluğu yıllara göre artarak devam etmiştir. Adalet Bakanlığı’nın İstatistik Genel Müdürlüğü’nden alınan bilgilere göre 1994 yılında açılan davalardaki suça sürüklenmiş çocuk sayısı 67.140 iken, 1997 yılında 84222, 2000 yılında 100904, 2003 yılında 124620, 2006 yılında 141102, 2009 yılında 119141 ve 2011 yılında 141412 olarak belirlenmiştir. Bu verilere göre 14 yılda çocuk suçluluğu %110 artış göstermiştir (Adli İstatistikler, 2011).

Tablo 2.1
Ceza Mahkemelerine Açılan Davalarda Yargılanan Çocuk Sanıkların Yaş Gruplarına ve Yıllara Göre Dağılımı (2001-2011)

Yıl	12-15 Yaş			16-18 Yaş			Toplam
	Erkek	Kadın	Toplam	Erkek	Kadın	Toplam	
2001	17228	1665	18893	62113	6200	68313	87206
2002	21700	2120	23820	69207	7877	77084	100904
2003	19663	1732	21365	93668	9587	103255	124620
2004	23561	2765	26326	100062	9970	110032	136358
2005	31909	4769	36678	111422	10817	122239	158917
2006	26760	4444	31204	99405	10493	109898	141102
2007	23224	2992	26216	76530	8532	85062	111278
2008	30115	3458	33573	68912	7752	76664	110237
2009	45570	4912	50482	63564	5095	68659	119141
2010	48997	5583	54580	72623	5998	78621	133201
2011	52109	6034	58143	76747	6522	83269	141412

Çocukların işledikleri suç türlerine bakıldığında yıllar içinde işlenen suç türlerinin oranlarının zamanla farklılaştığı görülmektedir. Adalet Bakanlığının 1975 yılı verilerine bakıldığında 1186 çocuk ve gencin en çok işledikleri suçun %37 ile adam öldürme olduğu görülmektedir. Bu suçu %32 ile cinsel suçlar ve %27 ile hırsızlık takip etmektedir (Yörükoğlu, 2000). Yavuzer 1972-1977 yılları arasında yapmış olduğu araştırmada Ankara, İzmir ve Elazığ kentinde 15-18 yaşları arasındaki suçlu çocukların %44,8'inin cinsel suçlardan, %37,4'ünün şahsa karşı ve %17,8'inin de mala karşı işlenen suçlardan yargılandıklarını ortaya koymuştur. 1998 yılında İzmir Buca İslahevinde bulunan 144 suçlu çocuk ile yapılan araştırmada mala yönelik suçların %54 ile en çok işlenen suç olduğu belirtilmiştir. Araştırmacı bu suçu %27 ile şahsa yönelik suçların ve %18 ile cinsel suçların takip ettiğini ortaya koymuştur (Kozanoğlu, 1998). Yakın zamanda Adalet Bakanlığı'ndan elde edilen istatistiklere bakıldığında Türkiye'de çocuklar en çok mal varlığına karşı suçlar işlemektedir. 2001 ile 2011 yılları arasında suça sürüklenen çocukların suç türlerine göre dağılımlarına bakıldığında toplam suçların (108591: 2001/2011 yılları arasında

çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerine açılan dava sayısı) %38'inin mal varlığına karşı yapıldığı görülmektedir (Adli İstatistikler, 2011). Mal varlığına karşı işlenen suçlardan sonra en yüksek oranda işlenen suçlar vücut dokunulmazlığına ve hürriyete karşı işlenen suçlardır. Türkiye'de çocuklar tarafından 2001 ile 2011 yılları arasında 20031 vücut dokunulmazlığına karşı suç işlenirken 13930 hürriyete karşı suç işlenmiştir. Bu suçları kamu sağlığına karşı ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar izlemektedir. (Adli İstatistikler, 2011).

Türkiye'de çocuk suçluluğun önemli ölçüde yükselişine karşın tutuklama kararı verilip cezaevine yerleştirilen çocuk sayısı görece düşük kalmıştır. Yasalara göre 18 yaş altındaki çocuklar mahkeme sonuçlanıncaya kadar kapalı cezaevlerindeki çocuk koğuşlarında tutuklu kalmakta, mahkeme sonucunda ise hükümlülük kararı kesinleşen çocuklar cezaları süresince çocuk ıslah evlerine gönderilmektedirler. Hükümlülükleri kesinleştiği tarihte 19 yaşından gün alan çocuklar ise ceza sürelerini kapalı cezaevlerinde geçirmektedirler. Tutuklanmadan mahkemeleri devam eden çocuklar ise mahkeme sonucunda hükümlülük kararı verilirse doğrudan çocuk ıslahevlerine gönderilmektedirler. Adalet Bakanlığı'nın verilerine (Adalet Bakanlığı İstatistikleri, 2004) göre suçu sabit görülüp çocuk ıslah evlerine yerleştirilen çocukların sayısı 1991 yılında 400, 1997 yılında 630, 2000 yılında 428'dir. Milliyet gazetesinin haberine göre Adalet eski bakanı Sadullah Ergin 2005 yılında ceza infaz kurumlarındaki çocuk tutuklu ve hükümlü sayısı toplam 1549 olarak açıklamıştır. Yine aynı habere göre 15 Mayıs 2012 itibarıyla, ceza infaz kurumlarında 2 bin 206 çocuğun bulunduğu, bunlardan bin 797'sinin tutuklu, 409'unun hükümlü olduğu anlaşılmıştır. Verilere bakıldığında 2005-2012 yılları arasında çocuk hükümlü ve tutuklu sayılarında %42'lik bir artış olduğu görülmektedir (Milliyet Gazetesi, 2012).

Türkiye'de çocukların işlemiş oldukları suçlar, zamana bağlı olarak değişmektedir. 1980'li yıllara kadar yapılan araştırmalar incelendiğinde 1937 yılında Hilmi Malik, 1942 yılında Hadi Tan, 1942 yılında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku öğrencileri, 1940'da Tezer Taşkiran, Samet Ağaoğlu, 1947 yılında İstanbul Üniversitesi Kriminoloji Enstitüsü, 1962 de Dr. Saran'ın suçlu

çocuklar ile ilgili olarak yaptıkları araştırma sonuçları itibariyle şahsa karşı işlenen suçların mala karşı işlenen suçlara göre fazla olduğunu ortaya koymuşlardır (akt: Yavuzer, 1986). 80'li yılların sonuna doğru yayınlanmış araştırmalarda ise suçlar çoğunlukla şahsa karşı işlenen suçlardan oluşmaktadır. Dönem itibarıyla bu suçun, ülkemizde diğer ülkelerin aksine çok yüksek bir oranda işlendiği ifade edilmiştir. Şahsa karşı işlenen suçları cinsel suçlar ve mala karşı işlenen suçlar takip etmektedir. Bu dönemlerde, tüm batı ülkelerinde çocuk suçluluğu dendiğinde akla hırsızlık, yankesicilik, gasp, organize hırsızlık gibi mala karşı suçlar gelmektedir (Mangır-Sileli, 1987).

Türkiye'nin endüstrileşmesi ve kentleşmesi ile birlikte çocukların işledikleri suç türleri oransal olarak farklılık göstermiştir. Yakın zamana ilişkin istatistiklere bakıldığında mala karşı işlenen suçların arttığı görülmektedir. Mala karşı işlenen suçlarda artış Türkiye'nin endüstrileştiğini ve kentleştiğini göstermekle beraber yoksul gençlerin daha çok şeye gerek duyduklarını ve yoksunluk yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Gelişmekte olan kapitalist ekonomi, alt sınıf gençlerin artan çekici seçenekler karşısında her geçen gün daha yoksunlaştırmış ve gençlerin daha çok mala karşı suç işlemelerine neden olmuştur (Attar, 2010).

2011 yılı ceza infaz kurumu istatistiklerinden 2002 - 2011 yılları arasında ceza infaz kurumları ile eğitim evlerine giren hükümlü çocuklara ait bilgilere bakıldığında; çocuk ceza infaz kurumuna ve eğitim evine giren çocuk sayısında yıllara göre artışın ve düşüşün olduğu görülmektedir. 2002 yılında çocuk sayısı 457 iken, 2009 yılında 652, 2011 yılında 434 olmuştur. Hükümlü çocukların suç türü yapısına bakıldığında ise; son yıllarda hırsızlığın ve yağmanın (gasp) en fazla görülen suç türü olduğu, öldürme ve cinsel suçlarında hırsızlıktan ve yağmadan sonra geldiği görülmektedir (Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri, 2011).

Tablo 2.2.
Çocuk Ceza İnfaz Kurumuna ve Eğitimevine Giren Suça Sürüklenen
Çocukların Yıllara Göre Dağılımı (2002-2011)

Suç türü Type of crime	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011 ⁽¹⁾
Toplam - Total	457	329	334	202	78	236	429	652	476	434
Öldürme Homicide (%)	57 12,5	62 18,8	45 13,5	28 13,9	17 21,8	21 8,9	39 9,1	34 5,2	22 4,6	50 11,7
Hırsızlık Theft (%)	136 29,8	83 25,2	51 15,3	29 14,4	12 15,4	47 19,9	121 28,2	194 29,8	160 33,6	154 36,2
Irza geçmek Rape (%)	54 11,8	27 8,2	30 9,0	20 9,9	7 9,0	30 12,7	7 1,6	- -	- -	- -
Fili livata Sodomy (%)	34 7,4	22 6,7	27 8,1	14 6,9	3 3,8	5 2,1	28 6,5	- -	- -	- -
Cinsel suçlar Sexual crimes (%)	- -	- -	- -	- -	- -	- -	- -	42 6,4	20 4,2	9 2,1
Yaralama Assault (%)	6 1,3	5 1,5	7 2,1	5 2,5	3 3,8	14 5,9	9 2,1	13 2,0	17 3,6	10 2,3
Yağma Robbery (%)	139 30,4	103 31,3	134 40,1	94 46,5	28 35,9	100 42,4	171 39,9	271 41,6	162 34,0	127 29,8
Diğer Other (%)	31 6,8	27 8,2	40 12,0	12 5,9	8 10,3	19 8,1	54 12,6	98 15,0	95 20,0	76 17,9

2.5. Çocukları Suça Sürükleyen Faktörler

Çocuk ve yetişkin suçluluğu kendine has bir takım özellikleri ve nedenleri ile birbirinden ayrılmaktadır. Çok yönlü bir analiz ile çocuk suçluluğu birçok sosyolojik unsur içermektedir. Bu unsurlar risk faktörleri olarak adlandırılabilir. Risk faktörleri suç işleme öncesi ortaya çıkıp suçun başlangıcının, sıklığının ve süresinin yordayıcısı olarak tanımlanmaktadır. Suç işleme ile anlamlı şekilde ilişkisi bulunan faktörler oldukça fazladır. Leober ve Dishion (1983) çocukların suçluluğunun en önemli risk faktörleri olarak ebeveynlerin uyguladıkları kötü çocuk yetiştirme teknikleri, ebeveynler ve kardeşlerin suç örüntüsü, düşük zeka ve parçalanmış aile olarak belirlemişlerdir (akt: Erçetin, 2006)

Ögel (2007) risk kavramını zararlı durumların belirli zaman içinde ortaya çıkması ihtimali olarak tanımlamıştır. Çocukların suça sürüklenmesinde birçok risk

faktörü üzerinde durulmuştur. Çocukları suça iten risk faktörleri çevresel, bireysel, psikolojik ve ailesel risk faktörleri şeklinde dört başlık altında toplanabilmektedir.

2.5.1. Bireysel Risk Faktörleri

Çocuğun suça sürüklenmesinde etkili olan bireysel faktörler; genetik ve biyolojik faktörler, doğum öncesi ve civarı oluşan faktörler ve zekâ şeklinde sıralanmaktadır.

2.5.1.1.Genetik ve Biyolojik Faktörler

Suçluluk olgusunu açıklamaya çalışan araştırmacıların önemli bir bölümü kalıtım üzerinde durmaktadır. Kalıtım spermatozot çekirdeğiyle babadan ve yumurta çekirdeği ile anneden zigota gelen kromozomlardaki özelliklerin bir kuşaktan diğerine geçmesidir. Bu kalıtım bireyin davranış ve uyumunu olumlu ya da olumsuz biçimde etkileyebilecek bir etkidir. Çocuk suçluluğunda kalıtımın önemli bir etken olduğunu ileri süre Lombroso (1876) ilk kez ‘doğuştan suçluluk kavramını ortaya atmıştır. Ebeveynlerin genlerinde taşıdıkları bozukluklar, doğacak çocukların, hiç değilse bazılarında, çeşitli bedensel ve ruhsal bozuklukların, hastalıkların ortaya çıkmasına yol açabilmektedir. Bunların başında doğuştan gelen bedensel sakatlıklar, eksiklikler, özürler, hastalıklar, zekâ geriliği ve zekâ geriliği ile beraber görülebilen metabolizma bozuklukları, foetal enfeksiyonlar ve epilepsi (sara) gelmektedir (akt: Yavuzer, 1993).

Lombroso (1876) özellikle fiziki eksikliğin suçluluğa neden olduğunu belirtmiştir. Ona göre suç bedensel koşulların bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Lombroso’nun kuramı başka araştırmacılar tarafından eleştirilmiş ve konuyla ilgili yeni araştırmalar yapılmıştır. Charles Goring (1913) İngiltere’de mahkumların vücut ve kafa yapıları üzerine bir araştırma yapmıştır. 12 yıl süren araştırma sonucunda 3000 kişiye ulaşılmış ve araştırma sonucunda suçlu olanları suçlu olmayanlardan ayıracak fiziksel farklılıklara rastlanmamıştır (akt: Saran, 1990).

Suçluluk ve beden yapısı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir diğer araştırmacı William Sheldon (1949) üç tip beden yapısından söz etmektedir. İyi gelişmiş kaslar

ve atletik bir vücuda sahip “mezomorflar”, kilolu ve yavaş hareket eden “endomorflar” ile uzun ve ince bir vücut yapısına sahip olan, entellektüel “ektomorflar”. Sheldon kaslı ve atletik vücuda sahip olanların daha çok şiddet içeren davranışlar gösterdiklerini ve büyük olasılıkla suçlu olmaya eğilimli olduklarını belirtmiştir. Sheldon beden yapısı ve ruhsal bozukluklar arasında önemli bir ilişki olduğunu savunmuştur (Siegel,1989). Sheldon (1942) Lombrosso'nun ortaya koyduğu “doğuştan suçlu” görüşünü kabul etmemiş fakat suçlu fiziksel yapı kavramını benimsemiştir. Beden yapısına bağlı olarak çocuk suçluluğunun değiştiğini ileri sürmüştür. Sheldon'a göre, insanların fiziksel özellikleri ile kişilik özellikleri arasında önemli bir ilişki söz konusudur (akt: Attar, 1993).

Sheldon'un bu görüşü Lombrosso gibi oldukça eleştirilmiş ve yeni araştırmaların önünü açmıştır. Sheldon, suçlu çocukların % 60'nın atletik tipte olduklarını ileri sürmüştü fakat bu beden yapısının çocukları suç işlemeye nasıl yönelttiğini açıklayamamıştır. Bu amaçla Glueck'lar 1956 yılında, 500 suçluyu 500 suçlu olmayan kişiyle kontrol ederek incelemiş ve Sheldon'un görüşü ile karşılaştırmışlardır. Araştırma beden yapısının suç davranışına neden olmadığını ortaya koymuştur (Yavuzer, 1986).

Glueck'ler Sheldon'a ek olarak “Dengeli Tip” ten bahsetmiştir. Bu tipler, dikkat çekici belirli özellikleri olmayan karışık tiplerdir. Glueck'ler suçluluğun oluşumunu mizaç, karakter özellikleri ile aile yaşamındaki ilişki ve sosyo-kültürel faktörlere dayandırmaktadır. Glueck'ler; bir takım kimselerin mizaç, karakter yapısı ve bazı beden tipleri nedeniyle daha çok suç potansiyeline sahip olduklarını ileri sürmüşlerdir. Onlar farklı beden yapısına sahip bireylerin çevresel etkenlere olan tepkilerinin de dikkate değer derecede farklı olduğunu söylemektedirler (Glueck, 1950; akt: Akıncı-Sokullu, 1993).

Daha sonraki yıllarda yeni biyolojik açıklamalar ileri sürülmüş, kromozom ve salgıbezi bozuklukları, kimyasal dengesizlikler, beslenme yetersizlikleri ve kafatası bozuklukları araştırılmış ancak bunların hiçbirisi suçu yeterince açıklayan kanıtlar ortaya koyamamıştır (Attar, 1993).

2.5.1.2.Doğum Öncesi ve Doğum Civarı Faktörler

Erken yaşta çocuk sahibi olma, hamilelik zamanı, madde kullanımı, düşük riskli hamilelik, düşük doğum ağırlığı, hamilelik komplikasyonları; çocuklarla ilgili düşük okul başarısı, antisosyal davranış, uyuşturucu kullanımı, erken yaşta cinsel ilişki gibi istenmeyen sonuçları tahmin etmektedir (Erçetin, 2006).

Yapılan araştırmalarda erken yaşta çocuk sahibi olan ebeveynlerin çocuklarının suç işleme olasılığının daha fazla olduğu bulunmuştur. Newcastle’da onlu yaşlarda çocuk sahibi olan annelerin 32 yaşına kadar suç işleyen erkek çocuklara sahip olma olasılığı iki kat daha yüksek bulunmuştur (Kolvin ve diğer., 1990; akt: Erçetin,2006).

Hamilelik sırasında madde kullanımı (sigara, alkol, uyuşturucu gibi) çocuklarda istenmeyen sorunların habercisi olabilmektedir. Örnek olarak Steinhausen, Wilims ve Spohr (1993) hamilelikte uyarıcı madde kullanmanın çocuklarda düşük zeka, hiperaktiflik, ve konuşma bozukluklarına neden olabileceğini dile getirmiştir. Bu anlamda dolaylı yönden çocuklar suça sürüklenme konusunda risk altında olmaktadır.

Düşük doğum ağırlığı ileriki dönemlerde çocukların davranış bozukluklarına ve çocuk suçluluklarına sebep olabilmektedir. Yapılan araştırmada düşük doğum ağırlığına sahip erkeklerin diğer erkeklere göre daha fazla suç işledikleri tespit edilmiştir (Breslau ve diğer., 1988, akt: Erçetin,2006).

Doğum öncesi ve sırası komplikasyonlar ile suçluluk arasındaki ilişkiyi inceleyen kapsamlı bir araştırma Kopenhag’da yapılmıştır (Kandel ve Mednick,1991; akt: Erçetin, 2006). Doğum komplikasyonlarının erkeklerin ileride şiddet suçlarını işlemede yordayıcı olduğu belirtilmiştir. Doğum komplikasyonları yaşayan çocukların (ebeveynlerinden en az biri şizofren veya psikopat olanların) %12’sinin sabıka kaydının olduğu diğer çocuklarda bu oranın %3’te kaldığı bulunmuştur. Benzer bir çalışma ise doğum sırasında oluşan komplikasyonların annenin reddetme davranışı ile birleşince erkeklerin daha çok suç işleme eğiliminde olduğunu

göstermiştir (Raine, 1993). Tüm bu sonuçlara karşın araştırmacılar doğum komplikasyonlarının çocuklarda suç işlemeyi öngören zayıf yordayıcılar olduğunu belirtmektedirler (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012).

2.5.1.3. Zeka ve Suç

Suçluluğu zihinsel yetersizlikle açıklayan kuramcılarının başında Goddard (1911) gelmektedir. Goddard'a göre zihinsel olarak geri olanlar, davranışlarının sonuçlarını ve yasal düzenlemeleri anlamadıkları için suç işlerler. Tarihsel dönemde yapılan araştırmalar suçluların önemli bir bölümünün zihinsel olarak geri olduğunu savunmuş olsa da sonraki yıllarda zeka testlerinin gelişmesiyle birlikte suçluluk davranışının zihinsel yetersizlikten kaynaklandığını öngören görüşler önemini kaybetmiştir (Yavuzer, 1988).

Zeka testleri aracılığı ile zeka ve suç arasında anlamlı bir ilişki arayan pek çok araştırma yapılmış ve çocuk suçluluğunu zeka geriliği ile açıklayan pek çok bulgu ortaya konulmuştur. Fakat zekanın tek bir tanımının olmaması ve zeka testlerinin zekayı ölçmede kusursuz sonuçlar ortaya koymadığı düşünüldüğünde bu bulgular güvenilirliğine inanmak güçleşmektedir. Buna ek olarak, zekanın çevresel, toplumsal, kalıtsal, kültürel ve duygusal faktörlerden etkilendiği göz önünde bulundurulduğunda örseleyici deneyimlerden geçen ve elverişsiz ortamlarda yaşayan suçlu çocukların zeka düzeyi bakımından diğer akranlarına göre dezavantajlı olmaları beklenen bir sonuçtur (Attar, 2010).

Yavuzer (1988) yapmış olduğu araştırmada suçlu çocukların zeka düzeyi olarak suç işlemeyen çocuklardan anlamlı fark göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Yavuzer zeka düzeyini suçluluğu oluşturan önemli etkenlerden saymak yerine zeka geriliğiyle öğrenim yoksunluğunu ve suçluluk arasındaki karmaşık ilişkiye odaklanılmasının gerekliliğini vurgulamıştır.

Cambridge araştırmasında Farrington (1973) 8-10 yaş arası çocuklardan zeka testinden 90 ve daha düşük alanların yüksek puan alanlara göre iki kat daha fazla mahkumiyet aldıklarını ortaya koymuştur. Wilson ve Herrnstein (1985) yüksek

zekanın çocukların suç işlemesine yönelik olarak koruyucu etki gösterdiğini iddia etmişlerdir. Hirschi ve Hindelang (1977) zekanın okul başarısızlığı faktörü ile birlikte suçluluğu açıklayabildiğini vurgulamıştır. Araştırmacılar devamsızlık ve okul başarısızlığının çocukların suç işleme olasılığını arttırdığı sonucuna ulaşmışlardır (akt. Erçetin, 2006).

Healy ve Bronner'ın yapmış olduğu araştırmada suçlu ve suçsuz çocuk fiziksel, psikolojik, sosyal ve zeka açısından karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda suçlu ve suçsuz çocuklar arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Ancak suçlu çocukların okul ve öğretmenlere karşı daha olumsuz tutuma sahip oldukları ortaya konmuştur (akt. Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012).

2.5.2. Çevresel Risk Faktörleri

Çocuğun suça sürüklenmesinde etkili olan çevresel faktörler; akran ve okul etkisi şeklinde iki başlık altında incelenmiştir.

2.5.2.1. Akran Etkileri

Çocuğun ailede kazandığı sosyalizasyonunun hemen arkasından karşılaştığı diğer bir sosyalleşme gücü akran grubudur. Önceleri mahalle arkadaşlığı ya da oyun gruplarıyla başlayan bu çevre; daha sonraları okul, iş ya da başka isimler altında arkadaşlıklara dönüşür (Şengül, 2012). Akran ilişkilerinin çocuklar üzerinde büyük etkisi olmaktadır (Polat, 2004). Akran grubunun olumlu etkilerinin yanında olumsuz etkileri de olabilmektedir. Hatta bu olumsuz etkiler olumlulardan daha baskındır. Aile içi iletişim ve ilişkileri sınırlı olan suça eğimli çocukların akran gruplarına daha çok ilgi duydukları ve akran gruplarından olumsuz olarak etkilendikleri söylenebilmektedir (Uluğtekin, 1991). Arkadaş baskısına karşı koymada güçlük çekme, çevresi tarafından onaylanma ve o çevreye ait olma ihtiyacı çocukların (ergenlerin) suça yönelmesinde risk teşkil etmektedir (Ögel, 2007).

Yapılan araştırmalar çocuk suçluluğu ile akran grupları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. Fergusson ve diğerleri (2002), sapkın akran grupları ile ilişki içerisinde bulunmak ile alkol, esrar madde bağımlılığı arasında

yüksek oranda ilişki bulmuşlardır (Akt: Ögel, 2007). Başka bir araştırma erkek çocukların suça sürüklenmesi ile onların suçlu başka kimselerle arkadaşlığı arasında ilişki ortaya koymuştur (Hirschi, 1969; Farrington, 1973; akt: Erçetin, 2006). Farrington (1986), suçlu arkadaşlarla birlikteliğin çocuk suçluluğun yordayıcısı olduğunu ileri sürmektedir (akt: Erçetin, 2006). Erdoğan (2005), Diyarbakır'da yapmış olduğu çalışmada suça sürüklenen çocukların suç işlemiş çocuklarla arkadaşlık ettiğini ortaya koymuştur.

Çocukların suçlu bireyler ile birlikteliği gelecekte suça bulaşmaları açısından anahtar bir faktördür. Suç işlemiş kişilerden oluşan arkadaş gruplarına sahip çocukların ileride suç işlemeye karşı risk altında oldukları bilinmektedir. Suçlu arkadaşlar ile birlikteliğin sona erdirilmesinin çocuğun suç işlemesine karşı koruyucu olması muhtemeldir (Erçetin, 2006).

2.5.2.2.Okul Etkileri

Çocuklar zamanlarının önemli bir kısmını okulda geçirmektedirler. Bu anlamda okulun çocuk suçluluğunda önemi büyüktür. Okulun bazı özellikleri çocuk suçluluğunda rol oynamaktadır (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). Okulun büyüklüğü, kurulduğu bölge, sınıf mevcudu, öğretmen yetersizliği gibi özellikler okullarda yaşanan saldırganlık olayları ile ilişkili bulunmuştur (Olweus, 1993; akt: Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). Göç ve işsizliğin yoğun olduğu bölgelerde suç oranı artmaktadır. Suç oranının yüksek olduğu bölgelerde kurulan okulların çevresel özellikleri öğrenciyi suça itebilmektedir (Avcı, 2009).

Öğretmen ve öğrenciler arasındaki ilişki, okulun tutarsız disiplin kuralları ve şiddet içeren cezaları öğrencinin güvensiz ilişki geliştirmesine ve okuldan soğumasına neden olmaktadır. Çocuğun okula bağlılığının azalması onun suça sürüklenmesine neden olabilmektedir (Kratcoski ve Kratcoski, 1996; akt: Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). Hirschi (1969), okula bağlılık duyan öğrencilerin okulda suç davranışına yönelme olasılığının azaldığını ileri sürmüştür (akt: Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). Albanese (1985) yapmış olduğu çalışmada katı bir okul disiplininden

çok çocuğun okula bağlılığının çocuk suçluluğunda önleyici etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur (akt: Attar, 2010).

Okulda başarısız olmak ile çocuk suçluluğu arasında ilişki bulunup bulunmadığını ortaya çıkarmak amacıyla çok sayıda araştırma yapılmıştır. Farrington (1993), yüksek suçluluk oranına sahip okullara devam etme ile çocuk suçluluğu arasındaki ilişki ortaya koymuştur (akt: Erçetin, 2006). Yapılan çalışmalar saldırganlık ile okul başarısının arasında ilişki olduğunu ve saldırgan ve suça eğimli çocukların okul başarılarının düşük olduğu ortaya koymuştur (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). Okulun suç işleme üzerine etkileri üzerine yapılan bir çalışmaya göre, yüksek suçluluk oranına sahip olan okullar yüksek devamsızlık oranına, düşük yetenekli öğrencilere ve düşük sosyal sınıftan velilere sahip olma eğilimi gösterirler. Sosyal sınıf ve öğrencilerin muhakeme yeteneklerinin dışında başka okul kaynaklı faktörlerde suç davranışını açıklamada etkili olmuştur. Çocukları suça iten temel okul faktörleri arasında yüksek oranda ceza ve düşük oranda ödülün varlığı işaret edilmiştir (Rutter ve diğer., 1979; akt: Erçetin. 2006). Yavuzer (1986) eğitim düzeyinin suçluluğun belirleyicilerinden biri olduğunu ileri sürmektedir. Birçok araştırmaya göre eğitim düzeyi ile suç işleme arasındaki ilişki ters orantılıdır. Buna göre çocuğun eğitim düzeyi arttıkça suç oranı düşecektir. Bunu doğrular nitelikte Türkiye Büyük Millet Meclisi araştırma raporuna (2009) göre yaşları 12-18 arasında değişen tutuklu ve hükümlü çocukların %13'ünün okuryazar olmadığı, %6,1'inin okuryazar düzeyinde olduğu, %32,3'ünün ilköğretimi terk ettiği anlaşılmaktadır (TBMM, 2009).

Okul çocuğun, örgütlü, kurumsal ve toplumsallaştırma tekniği yüksek yapıyla karşılaştığı ilk yer olup; aileden edinilen kimliğin pekiştirileceği, topluma uygunluk tanımlarının net olarak öğrenildiği ve çocuğun gelecek fikriyle tanıştığı yerdir. Toplumun örgütlü bir kurumu olan okulda, roller, sorumluluklar ve uyulması gereken yazılı kurallar söz konusudur. Toplumun ve yetişkinlerin çocuk üzerinde doğrudan bir etkisinin görüldüğü bir ortam oluşturan okulda; toplumsal değerlerin ve normların biçimlenmesine, diğer bir deyişle toplumsallaşmaya önemli ölçüde katkı sağlanır (Polat, 2004).

2.5.3. Ailesel Risk Faktörleri

Sosyal bilimciler aileyi önemli toplumsal kurumların başında saymışlardır. Pek çok araştırma ailesel özelliklerin çocuğun suça yönelmesinde risk oluşturduğunu ortaya koymuştur. Psikoanalitik kuramı benimseyen araştırmacılar çocukluk dönemi deneyimlerine dikkat çekmişlerdir. Araştırmacılara göre ebeveynlerin reddedici tavrı, tutarsız davranışları çocuk suçluluğuna ortam hazırlamaktadır. Sosyal öğrenme kuramını savunan araştırmacılar ise çocukların suç davranışını gözlemleyerek, model alarak ve taklit yoluyla öğrendiklerini savunmuşlardır. Ailenin çocuk üzerinde en önemli rol model olduğu düşünüldüğünde ailenin tutumu ve davranışları çocuk suçluluğunda önemli yer tutmaktadır. Ekolojik kuram çerçevesinde ise çocuk suçluluğu; çocuk ebeveyn etkileşimi, ailenin yapısal özellikleri ve ailenin içinde yaşadığı kültüre bağlı olarak açıklanmaktadır (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). Bağlanma kuramına göre anne bebek arasındaki bağlanma çocuğun kişiler arası ilişkilerini yordamaktadır. J. Bowlby tarafından geliştirilen kurama göre bebeklik ve okul öncesi dönemde gelişen bağlanma çocuğun suça yönelmesini etkileyebilmektedir. Boylamsal bir araştırmanın sonucunda güvensiz bağlanan erkeklerin güvenli bağlananlara göre 4,6,8 yaşlarında daha saldırgan oldukları saptanmıştır (Erickson, Srfoue ve Egeland, 1985; akt: Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012).

ABD’de yapılan araştırmalar aile düzensizliğinin o ailede yaşayan çocuğun suç riskini arttırdığını ifade etmektedir (Toby, 1970; akt: Attar, 2010). Dağılmadan önce Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’nde (SSCB) yapılan araştırmada ailenin kötü yetiştirme tarzı ile çocuk suçluluğu arasında ilişki olduğu ortaya konmuştur (Zvirbul, 1974; akt: Attar, 2010). Türkiye’de yapılan araştırmalarda benzer sonuçlar ortaya çıkmış, ailenin içinde yaşadığı olumsuzluklar ile çocuk suçluluğu arasında önemli bir ilişki ortaya konmuştur. Araştırmacılar çocuk suçluluğunda gelir azlığı, düşük eğitim, ev ve yaşam şartlarının yetersizliği, işsizlik, sevgisizlik, parçalanma, çocuk sayısı, uyarıcı madde bağımlılığı, katı ilgisiz tutumlar ve kontrol yetersizliği gibi pek çok ailesel özelliklerin rol oynadığını saptamışlardır (Gunçe ve Konanç, 1983; Yavuzer, 1988).

Aile yapısı toplum düzenine sahip ise o aile çocuğun suça sürüklenmesine karşı ideal bir sigorta görevi görmektedir. Birçok sebepten ötürü toplumsal işlevini kaybeden aile çocuklara karşı sorumluluğunu da yitirir. Çocuk suçluğunun kökenine inildiğinde hiçbir toplumsal koşulun bozulmuş aile düzeni kadar çocuk suçluluğunda etkili olmadığı saptanmıştır (Yavuzer, 1986).

2.5.3.1. Ailenin Ekonomik Durumu

Ailenin ekonomik düzeyinin düşük olması beraberinde, sağlık, konut ve eğitim yetersizliklerini ve güçlüklerini getirecektir. Bu şartlar içinde yetişen çocukların aşağılık duygusu, engellemeler içinde bocalayacakları ve güçlü ve güvenli kişilik özellikleri kazanamayacakları savunulmaktadır (Mangır ve Sileli, 1987). Ekonomik koşulların yetersizliği aile bireyleri üzerinde aile içi şiddet ve suç eğilimi gibi pek çok olumsuz etkiye sahiptir (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012).

Merton (1938)'a göre iyi düzenlenmiş toplum biçimi, söz konusu toplumda yaşayan bireylerin toplumsal amaçlarını gerçekleştirmek için eşit imkânlarla sahip olduğu toplumdur. Bu çerçevede özellikle ekonomik açıdan dezavantajlı olan veya alt sınıf mensubu bireylerin, varlıklı veya statülü kesimlerle eşit imkânlarla sahip olamamalarından dolayı, üst sınıfa yükselebilmek için gayretleri önemli ölçüde gayri meşru yollarının denenmesi ile gerçekleştiği varsayılmaktadır (Kızmaz, 2005).

Suçlu çocuklar genellikle gelir düzeyi düşük ailelerden gelmektedir. Çünkü en basit anlamda açlık duygusu bir uyarıdır ve bu uyarım hırsızlık suçunun işlenmesine sebep olmaktadır (Demirbaş, 2005). Kılıç (2007) suçlu çocukların çoğunun babasının yüksek gelir getiren işlerde çalışmadığı gibi annelerinin de ev hanımı olduklarını öne sürmektedir. Dönmezer (1984)'e göre ise gelir seviyesi düşük olan kişiler daha çok ekonomik suçları, gelir seviyesi yüksek olanlar ise daha sosyal suçları işlemektedirler.

Bir ailenin ekonomik yetersizlikler içinde olması demek, konut ve sağlık şartlarının, beslenme ve eğitimin yetersiz olması demektir. Bu zor şartlar altında büyüyen çocuk sıkıntılar içinde aşağılık duygusu içinde zayıf kişilikli olacaktır (İlci,

2002). Ekonomik düzeyin düşük olması ailenin çocuklarına karşı davranışlarını da etkilemektedir. Anne babanın toleransının düşmesine ve uygun olmayan disiplin yöntemlerine yönelmesine neden olmaktadır. Bu ailelerde disiplin yöntemi olarak şiddet daha çok uygulanmaktadır (Ögel, 2007).

Yoksul ailelerde çocukların eğitimi öncelikli değildir. Çocuğun çalışıp aile ekonomisine katkıda bulunması beklendiğinden çocuğun okul başarısı ve devamsızlığı önemsizdir. Küçük yaşta çalışmak zorunda kalan çocuk iş çevresinde zararlı alışkanlıklar edinebilmektedir. Okula gitmeyen çocuk çoğunlukla işte ve sokakta zaman geçirmektedir. Sokağın zararlı etkileri arasında uyuşturucu madde ile tanışma, şiddet ve çalma davranışları sayılabilir (Aksel ve Yılmaz İrmak, 2012).

Çocuk suçluluğunu açıklayan birçok teori sorunun ekonomik statüsü düşük olan ailelerde daha çok görüldüğünü iddia etmektedir (Attar, 2010). Hirschi yapmış olduğu araştırmada çocuk suçluluğunu ailenin sosyal yardım alması ve babanın işsiz olması ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Hirschi, 1969; akt: Erçetin, 2006). Sutherland'a göre suça sürüklenen çocukların ailesinin %79'u yoksullardan oluşmaktadır, benzer bir sonucu Fernal ve arkadaşları ortaya koymuştur. Yaptıkları araştırmada suçlu kadınların %86'sının yoksul olduğu ortaya koymuşlardır (Sutherland, 1939, Fernald ve diğer., 1920; akt: Attar, 2010).

Yavuzer (1996) çocukların suça sürüklenmesi ile yoksulluk arasında dikkate değer bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma cezaevine giren çocukların çoğunun cezaevine girmeden önce bir işte çalıştığını (%75,7) ve önemli bir kısmının düşük ekonomik düzeye sahip ailelere (Suça sürüklenen çocukların ailelerinin %31,4'ü açlık sınırının altında kalmaktadır) sahip olduklarını göstermiştir. Türkiye'de yapılan başka bir araştırmada sigara ve madde kullanımı, fiziksel kavgaya girme ve ateşli ve kesici alet taşıma davranışı ile düşük sosyo-ekonomik durum arasında önemli bir ilişki bulunmuştur (Öksüz, Malhan ve Özcan, 2004).

2.5.3.2. Ailedeki Çocuk Sayısı

Çocuğu suça götüren birçok faktör vardır. Bunların arasında çocuğun yaşadığı ailenin kalabalık olması da sayılabilir. Günümüzde geniş aile yaşantısı toplumumuzda azalsa da kırsal kesimlerde ve büyük şehirlerin kenar semtlerinde hala mevcuttur. Çocuğun gelişimini etkilemesi açısından ailenin geniş olması veya kalabalık olması fark etmemektedir. West (1963) yaptığı araştırma sonucunda, dört veya daha fazla kardeşten oluşan ailelerde, diğerlerine göre suçluluk oranının önemli bir düzeyde artış gösterdiğini saptamıştır (akt: Yavuzer, 1988). Benzer şekilde Yavuzer (1986) suça sürüklenmiş çocuklarla yapmış olduğu araştırmada ailedeki çocuk sayısı arttıkça suç işleme oranlarında artış olduğunu ortaya koymuştur. Suç işlemiş çocukların %62,5'inin ailesinin dört veya daha fazla çocuğa sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Ögel (2007)'e göre risk altındaki çocukların aileleri çoğunluk olarak çok çocuk sahibi olan ailelerden oluşmaktadır. Ögel, çocuk sayısı çoğaldıkça çocuklara ilginin azaldığını, bu durumun çocukların ihtiyaçlarının yeterince karşılanmamasına neden olduğunu ve ihtiyaçları karşılanmayan çocuk veya gençlerin risk altında olduğunu ifade etmektedir.

Araştırmaların bir kısmı dörtten fazla çocuğu olan ailede yetişmenin suç açısından risk oluşturduğunu iddia etmektedir. Rutter ve arkadaşlarına (1998) göre kalabalık ailelerde ebeveynler etkili ebeveyn tutumları sergilemekte zorlanmaktadır. Buna ek olarak antisosyal davranışlar sergileyen kardeşlerin diğer kardeşlere olumsuz rol model oluşturduğunu belirtmektedirler (Rutter ve diğer., 1998; akt: Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012).

Ögel (2007) geniş ailelerin yetiştirdiği çocukların suça sürüklenme riskini bu geniş ailelerin etkili disiplin yöntemleri kullanmada etkisiz kalması, olumsuz rol model oluşturacak kardeşlerin varlığı ve suç riskinin çevresel nedenlerin yanında genetik nedenlerden de kaynaklanabileceği şeklinde üç ana maddede açıklamıştır.

Kalabalık ve geniş ailelerde yetişen çocuklar rol model sayısının fazlalığı nedeni ile sosyal hayatın gereği olan temel kavramları algılamakta sorun yaşayabilmekte ve doğruyu yanlış ayırt etme noktasında sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Ailedeki rol model sayısının fazlalığı çocuğun kimin yaptığının doğru, kimin yaptığının yanlış olduğunu öğrenmede zorluk yaşamasına neden olabilmektedir. Anne babalar da aile kalabalık olduğu için çocuklarına yeteri kadar ilgi gösteremeyebilirler. Bu durum da çocuğun suçla tanışmasını kolaylaştırabilmektedir. Bu anlamda 1997 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü'nün suçluluk istatistikleri incelendiğinde, suçlu çocukların çoğunlukla 4 ve 5 kardeşleri olduğu tespit edilmiştir (Kılıç, 2007).

2.5.3.3. Ailede Suçlu Bireyin Varlığı

Bireye toplumsal değerleri kazandıran, ilk sosyal öğretilerini kazandıran aile ortamının gelişim üzerinde önemli bir etkisi vardır. Aile ortamında olumsuz rol modellerin olması bu kurumun zarar görmesine neden olur (Yavuzer, 1988). Aile fertlerinden birinin suç işlemiş olması çocuğun suça sürüklenmesinde önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Uluğtekin (1991) ailede anne ya da babanın suç işlemesinin ana-baba-çocuk ilişkisini iki yönden etkilediğini ifade etmektedir. Bu iki yön suç işleyen ebeveyn tutuklanıp cezaevine gitmesi durumunda ailenin parçalanmış olması ve suç işleyen ebeveynin olumsuz rol model olarak çocuk suçluluğuna zemin oluşturmasıdır (Uluğtekin, 1991). Toplumun temel taşı olan aile çocuğu suça sürükleyen nedenlerin gizli ya da açık kaynağı olabilmektedir (Akıncı ve Atakan, 1968).

Toplum içerisinde hangi hareketin doğru hangi hareketin yanlış kabul edileceği, temel toplumsal kurallar taklit yoluyla çocuk tarafından öğrenilir. Çocuğun bu öğrenme aşamasında doğru modellerle karşılaşmaması onun gelişiminde tamir edilemez yaralar açabilir. Başarılı toplumsallaşma başarılı model almaya bağlıdır denilebilir (Ersanlı, 2007).

Farrington (2010)'a göre ailede suçlu bireyin varlığı ile çocuk suçluluğu arasındaki ilişki kuşaklar arası geçişten kaynaklanmaktadır. Ailesindeki düşük

ekonomik koşullara benzer koşullar çoğunlukla çocuğun hayatında da devam edecektir. Çocuk rol model olarak anne babanın disiplin yöntemi ve çocuk yetiştirme tarzını alacaktır. Ayrıca babanın antisosyal davranışları da çocuğun davranışlarına yansıtacaktır.

Anne, baba, kardeşler ve diğer akrabaların suçluluk durumlarının çocuk suçluluğuna etkisini inceleyen pek çok araştırma vardır. Burt ailesinde suçlu bireyler olan çocukların, ailesinde suçlu birey olmayanlara göre beş kat daha fazla suç işlediğini ortaya koymuştur (Sokulu-Akıncı, 1993). Robins'e (1979) göre antisosyal, madde bağımlısı ve suçlu ebeveynlerin suçlu çocuğa sahip olma eğilimi fazladır (Robins, 1979; akt: Erçetin, 2006). Benzer sonuçlar Glueck (1950)'lerin çalışmalarında ortaya çıkmıştır. Araştırma suçlu çocukların ailelerinde %54 oranında suçlu bireyler olduğunu ortaya koymuştur (Glueck, 1950; akt: Sokulu-Akıncı, 1993). West ve Farrington (1973) çalışmasında ebeveynlerinden en az birinin suç işlediği çocukların, ebeveynleri suça bulaşmamış olanlara göre daha fazla suç işlediğini göstermiştir (West ve Farrington, 1973, akt: Erçetin, 2006).

Türkiye'de yapılan araştırmalar da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Yavuzer (1986) yapmış olduğu araştırmada suçlu çocukların %54'ünde ailesinde suçlu bireylerin olduğunu ortaya koymuştur. İstanbul Üniversitesi Ceza Hukuku ve Kriminoloji Enstitüsü tarafından yapılan çalışmada 974 suçlu çocuğun 115'inin ailesinde en az bir suçlu bireyin olduğu ortaya konmuştur (Dönmezer, 1984). Gürsel (1997) yapmış olduğu çalışmada hükümlü çocuklar ile çalışmış ve çocukların %30,5'inin ailesinde hükümlü bireyin bulunduğunu ortaya koymuştur.

2.5.3.4. Ailede Madde Kullanan Bireylerin Varlığı

Çocuğun sosyalleşme sürecindeki başarısı çevresinde olumlu davranışlarını örnek alabileceği fertlerin bulunmasına bağlıdır. Aile türüne göre değişse de genelde bu fertler anne, baba kardeşlerdir. Aile içinde bu fertlerin olumlu davranışları kadar olumsuz davranışları da taklit edilir (Dönmezer,1984). Anne, baba, kardeş ve diğer aile bireylerinin alkol ve uyuşturucu madde kullanımı çocuğun suça yönelmesinde etkili olmaktadır (Sutherland ve Cressey, 1978, Yavuzer, 1993). Aile bireylerinin

madde kullanımı o ailede yaşayan bireylerin madde kullanım riskini arttırmaktadır (Ögel, 2007). Uluğtekin (1991) çocukların suça sürüklenmesine neden olan önemli etkenlerden biri olarak aile fertlerinden en az birinin madde bağımlısı olmasını göstermiştir.

Konu ile ilgili yapılan araştırmalar ailede madde kullanan bireyin varlığı ile çocuk suçluluğu arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Gluecklar (1950) araştırmasında suçlu çocukların %23'ünün annesinin alkolik olduğunu saptamıştır (Gluecklar, 1950; akt: Yavuzer, 1993). SSCB'de yapılan bir çalışma suçlu çocukların %30'unun annesi ya da babasının madde kullanım öyküsünün olduğunu ortaya koymuştur (Zvirbul, 1974; akt: Attar, 2010). İzmir'de hükümlü çocuklar ile yapılan bir çalışmada çocukların %62'sinin babalarının alkol kullandıkları ortaya konmuştur (Tüzün, 1995). Suçluluğu açıklayan araştırmalar ana baba arasında alkol kullanımının yaygınlığını işaret etmektedir (Yavuzer, 1993).

Aile bireylerinin alkol ve madde bağımlılığını birçok olumsuz etkisi vardır. Etkilerden en önemlisi, çocuğun olumsuz rol modeller karşısında öğrenilen bir davranış olarak alkol-madde alışkanlığı kazanma tehlikesidir (Yavuzer, 1993). Ögel (2007) madde bağımlılığı olan ebeveynlerin çocuklarının genel popülasyona göre 3-4 kat daha fazla madde bağımlısı olma eğilimi olduğunu ifade etmektedir.

2.5.3.5. Anne Babanın Eğitim Düzeyi

Suçlu çocukların aile yapısını incelendiğinde eğitim durumları ilgi çekmektedir. Bu aileler çoğunlukla ya düşük seviyede eğitim görmüşlerdir ya da eğitimleri yoktur (Çataloluk, 1983). Son yıllarda ana-baba eğitiminin çocuk yaşamındaki etkisini ortaya koyan çalışmalar önem kazanmıştır. Çocukların ilk eğitim aldıkları kurum ailedir ve ailenin bu konuda yetkin olması çocuğun gelecekteki ruh sağlığı açısından hayati önem taşımaktadır (Yavuzer, 1993).

Yavuzer (1988)'e göre okuma yazma bilmeyen anne babaların veya okuma yazması olan ancak hiçbir şey okumayan anne babaların çocuk eğitimleri hiçbir bilimsel temelle uymamaktadır. Bu şekilde yetiştirilen çocukların da hayatlarında

birçok sorunla karşılaşmaları olasıdır. Çocuk eğitiminde eğitimsiz anne babaların çocuklarını düzgün bireyler olarak yetiştirebilmesi çok zordur.

Yavuzer (1988) yapmış olduğu araştırmada suçta sürüklenen çocukların ailelerinin eğitim düzeylerinin düşük olduğunu bulmuştur. Söz konusu araştırmada suçta sürüklenen çocukların annelerinin %76'sının babalarının ise %40'ının okuma yazma bilmediği saptanmıştır. Devlet istatistik enstitüsünün çocuk hükümlülere uyguladığı anket sonuçları da bu bilgiyi doğrular niteliktedir. Buna göre suçta sürüklenen çocukların %73'ünün annesi, %39'unun da babası okuma yazma bilmemektedir.

Benzer şekilde Avcı (2008) suçta sürüklenen çocuklar ile yapmış olduğu çalışmada çocukların annelerinin %55,6'sının, babalarının ise %11,1'inin okuryazar olmadığını ortaya koymuştur. Özçeşmeci Ünal (1999)'da benzer sonuçları ortaya koymuştur. Araştırma sonucunda suçta sürüklenen çocukların annelerinin %39,6'sı, babalarının ise %19'unun okuma yazma bilmediği orta çıkmıştır.

Başka bir araştırmada Ok (1989)'un İzmir Şirinyer Çocuk İslahevinde 176 çocukla yaptığı çalışmasından çıkan sonuçlara göre annelerin % 34'ü, babaların ise % 48'i ilkokul mezunu, babaların % 4'ü ortaokul mezunuyken, % 5'i lise mezunudur.

Diğer çalışmalar ile paralel sonuca ulaşan bir başka bir araştırmada Manisa E Tipi Kapalı Cezaevinde çocuk bölümünde tutuklu bulunan, 12-18 yaşlarındaki 46 ergen ile görüşülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre annelerin %43,4'lük bir oranda okula gitmemiş oldukları görülmektedir. Sadece bir anne ortaokul mezunudur. Babaların %26.1'inin okuryazar olduğu ve en yüksek oranın %41,3 ile ilkokul mezunu olduğu, ilkokul sonrası eğitim düzeyine sahip babaların ise %14.8'lik bir orana sahip olduğu görülmektedir (Gürler, 2005).

Attar'a (1993) göre yapılan bu çalışmalar sadece suçlu çocuklar üzerinde olması nedeniyle eğitim seviyesi düşük tüm anne babaları kapsayamaz. Çocuk

suçluluğunda anne babanın eğitim seviyesi çok önemli olsa da; eğitimsiz anne babaların çocuklarının kesinlikle suç işleyeceği anlamına gelmez. Eğitim seviyesi düşük, sosyo-ekonomik birçok sorun içerisinde nice anne babalar çocuklarını ahlaklı ve kişilikli bireyler olarak yetiştirmekte ve sevgileriyle yoğurdukları çocuklarından çok az suçlu çıkmaktadır.

2.5.3.6. Parçalanmış Aile

Parçalanmış aile; ölüm, boşanma, ayrılma ya da terk sonucu ailede bir ebeveynin bulunmadığı aile olarak tanımlanır (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). Çocuk suçluluğun parçalanmış aile üzerinde önemle durulan bir konu olmuştur. Anne babadan birinin ya da her ikisinin ölüm, ayrılık ya da boşanma nedeniyle olmaması önemli suçluluk nedenlerine biri olarak gösterilmektedir (Sokullu-Akıncı, 1993).

Riskli davranış gösteren çocukların anne-babalarının birinin veya her ikisinin olmayışı o aileye ait çocuk veya gençlerin riskli davranışları için önemli bir etken olmaktadır. Anne babası olmayan veya ayrılık yaşamış çocuklar bu duruma destek mekanizmasına göre adapte olabilir ve süreci daha az zararlarla atlatabilirler. Fakat destek mekanizması zayıf ise çocuğun çeşitli davranış bozuklukları göstermesi olasıdır (Ögel, 2007). Bowlby (1951) parçalanmış ailelerin çocuk suçluluğunun önemli bir yordayıcısı olduğunu ifade etmiş, ek olarak çocuğun hayatının ilk beş yılında annesinin olmayışının çocuk suçluluğu dâhil birçok olumsuz sonuca neden olacağını belirtmiştir (akt: Erçetin, 2006).

Boşanma çocukları olumsuz biçimde etkileyebilmektedir. Boşanmadan sonra aile içi çatışma ve şiddetin varlığı, boşanma sonucu çocuğun bakımını kimin üstlendiği, ekonomik durum gibi pek çok faktör çocuğun boşanmadan nasıl etkileneceğini belirlemektedir (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). İngiltere’de yapılan bir araştırma boşanma veya ayrılık sonucu parçalanmış aileye sahip olan çocukların, ölüm nedeniyle parçalanmış aileye sahip olan çocuklara göre daha fazla suç işledikleri ortaya konmuştur (Wadsworth,1979; akt: Erçetin, 2006). Matsueda ve Heimer (1987)’e göre parçalanmış aileye sahip olmak ve problemlerle çevrelerde oturmak çocukların suça olan eğilimini arttırmaktadır (akt: Öter, 2005).

Araştırmalar suça yönelmiş çocukların parçalanmış ailede yetişmiş olma olasılıklarının yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Gluecklar (1950) yapmış olduğu çalışmada parçalanmış ailelerde suç oranının iki kat daha fazla olduğunu ortaya koymuştur (Glueck, 1950; akt: Sokullu-Akıncı, 1993). Kolvin ve diğerleri (1988) hayatlarının ilk beş yılında boşanma veya ayrılık nedeniyle parçalanmış aileye sahip olan çocukların 32 yaşına kadar suçluluğunu yordadığını iddia etmişlerdir (Kolvin ve diğer., 1988; akt: Erçetin, 2006). Ontario Çocuk Sağlığı araştırması tek ebeveynli ailelerin daha çok davranış bozukluğu ve madde bağımlılığı olan çocuklara sahip olma eğiliminde olduğunu ortaya koymuştur (Blum ve diğer., 1988; akt: Erçetin, 2006). Türkiye’de yapılmış araştırmada Yavuzer (1986) suça yönelmiş çocukların %22’sinin parçalanmış ailelerden geldiğini ortaya koymuştur. Aynı araştırmada suça sürüklenen çocukların %47,6’sının aile üyelerinin çeşitli zamanlarda ayrı kaldıkları belirtilmiştir. Dönmezer (1984) yaptığı araştırmada 124 suçlu çocuğun %57’sinin anne veya babasının olmadığını ortaya koymuştur.

Parçalanmış ailenin suça etkisi anlamında farklı görüşler de ortaya konmuştur. Parçalanmış aileye sahip olmanın çocuk suçluluğunun tek nedeni olmadığı belirtilmiştir. Araştırmacılar ailenin parçalanmasının suça etkisinin; aile içi ilişkilerin niteliği, aile içi çatışma ve şiddet, sevgi ve sıcaklığın varlığından daha az etkili olduğunu öne sürmektedir (Sokullu-Akıncı, 1993). Benzer şekilde yapılan araştırmalarda aile içi çatışmaların olduğu huzursuz ailede yaşayan çocukların, boşanmış ailede yaşayan çocuklara göre daha saldırgan ve antisosyal oldukları ortaya konmuştur (Amato ve Keith, 1991, Cummings ve Davies, 1994; akt: Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). Bunun nedeni olarak duygusal yakınlığın varlığı gösterilmiştir. Aile ile güçlü duygusal bağları olan çocuklar olumlu sosyal davranışları daha kolay ve hızlı öğrenmekle beraber antisosyal davranışlara daha az başvurumaktadırlar (Moeller, 2001; akt: Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). Abrahamsen (1960) çocukların antisosyal davranışlarına ve suçluluğuna neden olarak ailenin parçalanmasından öte parçalanma öncesindeki uyumsuzluk ve anlaşmazlıkları işaret etmiştir (Abrahamsen, 1960; akt: Sokullu-Akıncı, 1993).

2.5.3.7. Anne-Babanın Tutum ve Davranışları

Anne babanın iyi birer model olması çocuğu psikososyal gelişimi için oldukça önemlidir. Risk altındaki çocukların aileleri çoğunlukla çocuklarına uygun rol model olacak tutum ve davranışları sergilemekte güçlük çeken ailelerdir (Ögel, 2007). Çocukların doğumla beraber iletişim kurduğu ilk kişiler anne ve babalarıdır. Özellikle bebeklikteki anne-çocuk ilişkisi sonucu oluşan güven duygusu, bireyin ileride kuracağı kişilerarası ilişkiler için de bir temel oluşturmaktadır (Yavuzer, 2007). Bowlby (1951)'e göre anne yoksunluğu ile duygusal ilgisizlik arasında ilişki vardır ve buna göre anne-çocuk arasındaki sevgi objesinin kaybı çocukların gelişim geriliklerine ve çocuk suçluluğuna temel oluşturan anti-sosyal davranışlarına neden olur (Bowlby, 1951; akt: Bıyıklı,1983). Baba çocuk ilişkisi de, babanın özdeşim modeli olması nedeniyle çocuğun gelişiminde önemli etkiye sahiptir. Babanın yokluğu, pasifliği ya da ilgisizliği çocuğun kişilik yapısını, ruh ve beden sağlığını büyük ölçüde etkileyebilir ve bazı uyum ve davranış bozukluklarının nedeni olabilir (Yavuzer, 2007). Çocuğa karşı ilgili ve destekleyici davranan, baskıcı olmayan aile tutumları çocuğun riskli davranışlara yönelmesine engel olmaktadır (Uludağlı ve Sayıl, 2009).

Baskı ve fiziksel şiddet içeren cezalara yer veren, çocuğa karşı sevgi göstermeyen ailelerde yetişen çocuklar saldırgan davranışlar gösterebilir ve öfke duyguları yoğunlaşabilir. Çocuğun doğrudan bu öfke duygularını anne-babaya yansıtması yasaklandığından çocuk bu duygularını içe atabilir. İçe itilen duygular çoğaldıkça çocuk, nörotik bir yapıya bürünebilir ve hedefini aile dışında arayabilir. Bu durum çocuğun suça yönelmesine zemin oluşturur (Taner, 1985).

Ebeveynlerin zayıf gözetimi, yanlış veya sert disiplini, ebeveynler arası uyumsuzluk ve çatışma, ebeveynin çocuğu reddi ve çocuğun faaliyetlerine düşük katılma gibi aileye ait faktörler çocukların suça sürüklenmesinde yordayıcı olmuşlardır (Erçetin, 2006). Birtakım araştırmalar zayıf ebeveyn gözetimi ile şiddet suçları ve mala karşı işlenen suçlar arasında ilişki olduğu ortaya konmuştur (McCord, 1979, Robins, 1979; akt: Erçetin, 2006). Block (1990) annelerin çocuklarına karşı reddedici davranışları ve sert disiplin anlayışlarının çocukların 18

Baumrind (1991) otoriter ebeveynlik, açıklayıcı-otoriter ebeveynlik ve izin verici ebeveynlik olmak üzere üç ebeveyn stilinden bahsetmiştir. Denetim talepleri yüksek, bakım verme, büyütme ve iletişim düzeyi düşük ebeveynlerin otoriter ebeveynlik stiline sahip olduklarını, denetim sağlayan, iletişim ve bakım becerileri yüksek olan ebeveynlerin açıklayıcı-otoriter ebeveynlik stiline, hoşgörülü olan ve daha az otoriteye başvuran ebeveynlerin ise izin verici ebeveynlik stiline sahip olduğunu ileri sürmektedir (Baumrind,1991; akt: Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). Yavuzer (2007) ana baba tutumlarını altı ana başlık altında dile getirmiştir. Bunlar baskıcı ve otoriter tutum, gevşek tutum, dengesiz ve kararsız, koruyucu tutum, ilgisiz ve kayıtsız tutum, güven verici-destekleyici ve hoşgörülü tutumdur. Kuzgun ve Eldeleklioğlu (1993) ise otoriter, demokratik ve koruyucu olmak üzere üç ana baba tutumundan bahsetmiştir.

2.5.3.7.1. Otoriter Anne-Baba Tutumu

Çocuğun yanlış yapmasından korkan, çocuğu sürekli kontrol altında tutan, kuralcı, cezalandırıcı, kendi doğrularına inanan ve bu nedenle çocuğun kendisine itaat etmesini isteyen, ya hep ya hiç türü irrasyonel inançları olan ve kendi gibi düşünmeyene değer vermeyen ebeveynlerin sergilediği tutumlardır (Akbaba, 2004). Otoriter tutuma sahip ebeveynler olgunluk talepleri yüksek, bakım verme, büyütme ve iletişim düzeyleri düşük ebeveynlerdir. Bu tip ebeveynlerin yetiştirdiği çocukların özgüvenlerinin düşük olduğu, kötü akran ilişkilerine sahip oldukları ve okulda başarısız oldukları bulunmuştur (Baumrind, 1991; akt: Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012).

Otoriter anne-baba tutumunda çocuğa anne-babanın istediği davranışları göstermesi durumunda sevgi gösterilmektedir. Çocuktan sürekli itaat etmesi beklenmektedir (Kılıçcı, 2003). Otoriter anne-baba otoriter kişiliğin tarzına uygun olarak çocuk ile dil alışverişinde bulunmaz. İsteklerinin tartışmasız yerine gelmesini ister (Kuzgun, 1972). Anne babaların istek ve ihtiyaçları dengeli değildir. Çocukların istekleri engellenirken, ebeveynlerin istekleri önemli hale gelmektedir (Maccoby ve Martin, 1983; akt: Erkan, 2002). Otoriter anne baba kesin itaat beklentisindedirler.

Çocuğun doğruları kendi doğruları ile çatıştığında cezaya başvururlar (Baumrind, 1966; akt: Eldeleklioğlu,1996).

Otoriter anne babaya sahip ergenler anne-babanın istediğinden farklı davrandıklarında cezalandırılacakları korkusuyla boyun eğerler. Bu tarz tutum sergileyen ailelerde yetişen çocuklar duygu ve düşüncelerini daha çok bastırırlar. Çoğu zaman çocuğun öfke ve kızgınlık duyguları fiziksel ceza ile anne baba tarafından engellenir. Çocuk ve ergenlerin fiziksel olarak cezalandırılması ve öfke duygularının bastırılması çocuk ve ergenlerin pasif saldırganlığına neden olmaktadır (Kulaksızoğlu, 2006).

Anne-baba-çocuk ilişkisi yaşanan toplumun etkisi ile şekillenmektedir. Türk aile yapısı genel olarak otoriter, aşırı koruyucu-kontrol edici bir tavra sahiptir. Çocuklar; saygılı, pasif ve uysal bir kalıba oturtulmak istenmekte ve kurallara uygun davrandıklarında ödüllendirilmektedirler. Aktif ve sorgulayıcı olmalarının desteklenmediği görülmektedir (Yavuzer, 2007). Gökçedağ'a (2001) göre ebeveynlerin otoriter ve baskıcı tutumu çocukların hoşgörüsüz, katı ve içe dönük kişilik özellikleri ile saldırgan davranışlarına zemin hazırlamaktadır.

Aşırı otoriter ve baskı altında yetiştirilen çocuklar duygularını ifade edemeyen, otoriteye karşı boyun eğen, fakat otoritenin olmadığı yerde kanunlara aykırı davranan bireylere dönüşebilmektedir. Kendilerinden güçlü kişilere itaat ederken kendilerinden güçsüz olanlara isteklerini yaptırmaya yönelik saldırgan davranışlar gösterebilirler (Ögel, 2007).

Suçta sürüklenen çocuklar ve psikolojik problemler nedeniyle medikososyal merkezlere başvuran çocuklar ile yapılan araştırmalar neticesinde Savaşır (1969), Özgökmen (1971) ve Yörükoğlu (1979) suçta sürüklenen çocukların ebeveynlerinin baskıcı ve kısıtlayıcı oldukları öne sürülmüştür (akt: Eldeleklioğlu, 1996). Peterson ve arkadaşlarının (1961), yaptıkları bir araştırmaya göre; otoriter ana-baba tutumu çocuklarda, utangaçlık, aşırı içine kapanıklık, okuldan kaçma ve çalma gibi olumsuz özelliklerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır (akt: Keleşoğlu, 2008). Bazı

araştırmalar aşırı şiddetli ve cezalandırıcı disiplin yöntemlerinin ergenlerin suçla yönelmesi ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (McCord, 1979, Olweus, 1980, Pulkkinen, 1983; akt: Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). Yavuzer (1986) suçlu çocuklar ile yaptığı araştırmada suçlu çocukların antisosyal davranışlara ilk adımlarını atmalarının temel nedeninin (%59) baba baskısı olduğunu söylemektedir. Yine aynı araştırmada suçlu çocukların bir disiplin yöntemi olarak %89 oranında fiziksel ceza ile cezalandırıldığı bulunmuştur (Yavuzer, 1988). Yılmaz (2011), suçla sürüklenen ergenler ile yaptığı çalışmada anne baba tutumları ihmalkâr, izin verici ve otoriter olan ergenlerin, ebeveynleri demokratik tutum sergileyen ergenlere göre daha fazla kuraldışı davranış gösterdiklerini saptamıştır.

2.5.3.7.2. Demokratik Anne-Baba Tutumu

Demokratik ana baba tutumunu benimseyen ebeveynler, çocuğa içten sevgi duymakta ve bu sevgiyi şartsız olarak göstermektedirler. Çocuğun ihtiyaçlarına karşı hassas davranmakta, çocuğun yaşına göre kendisi ile ilgili bazı kararları almasında çocuğa destek olmaktadır. Demokratik tutumu benimseyen anne ve babalar, alınan kararların nedenleri hakkında çocukla tartışmakta, çocuğun görüşlerine değer vermektedirler (Kuzgun, 1972). Demokratik ana-baba çocuğa karşı içten bir sevgi duyar, çocuğun isteklerine karşı duyarlıdır, ilgili ve duyarlıdır. Çocuğun özerk davranmasına izin verir, çocuğa kaynak sunar, aile kuralları ile bilgi verir. Denetim için kuvvet yerine mantık ve manipulasyon kullanır (Baumrind, 1991; akt: Eldeleklioğlu, 1996). Demokratik tutuma sahip aile içinde temel olan eşitlik ve kabuldür. Çocuk, özgürdür ve söz hakkı vardır. Ebeveynlerin çocuklarına karşı hoşgörölü olmaları; çocuğu kabul etmeleri, desteklemeleri ve çocuğun benliğini tanımlama özgürlüğü vermeleri anlamına gelmektedir. Demokratik yapıya sahip ailelerin yetiştirdiği çocuklar rahat ve güvenli bir ortama sahiptir. Bu ortam çocukların düşüncelerini, duygularını açıkça söyleyebilmesine ve güven duygusunun yerleşmesine yardımcı olmaktadır (Yavuzer, 2007).

Anne babaların demokratik tutumları yetiştirdikleri çocukların kendini gerçekleştirmesini ve psikososyal açıdan daha sağlıklı bireyler olmasını sağlamaktadır. Bu tutuma sahip ana babalar çocuklarının ayrı bir kişiliğinin olduğunu

kabul eder ve onların bağımsız bir kişilik geliştirmelerini teşvik ederler (Kulaksızoğlu, 2004). Kuzgun (1972) üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada demokratik anne baba tutumunun çocuğun kendini gerçekleştirmesine ortam hazırladığını ifade etmektedir. Kılıççı (1981), Kızıltan (1982), Bilal (1984), Güneysu ve Bilir (1989)'in yaptıkları çalışmalarda çocukları ile demokratik ilişkiler kuran ve çocukları olduğu gibi kabul eden ebeveynlerin çocuklarının kendini kabul düzeyleri, topluma uyumları ve olumlu benlik saygısı geliştirme düzeylerinin otoriter aile ortamında yetişen çocuklara oranla daha yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır (akt: Eldeleklioğlu, 1996).

Baldwin (1945), yaptığı çalışmada ailedeki otoriter ve demokratik tutumların çocuklar üzerindeki etkilerini incelemiştir. Araştırma sonucunda demokratik ortamda yetişen çocukların paylaşma ve dayanışma özelliklerinin otoriter ortamda yetişen çocuklara göre daha üst düzey olduğunu ortaya koymuştur (akt: Keleşoğlu, 2008). Balkaya ve Ceyhan (2007), 1454 lise öğrencisi ile çalıştıkları araştırmalarında, ana baba tutumlarının ergenlerin suç davranışına etkisini araştırmışlardır. Araştırma bulgularına göre annelerini ve babalarını demokratik olarak algılayan öğrencilerin suç davranışlarının, annelerini otoriter ve ilgisiz olarak algılayan öğrencilerden önemli derecede düşük olduğu gözlenmiştir. Yılmaz (2009) yapmış olduğu çalışmada suça sürüklenmemiş ergenlerin anne-babalarının suça sürüklenen ergenlere göre daha demokratik bir tutuma sahip olduğunu ortaya koymuştur.

Ana-baba tutumlarının yanında anne ve babanın kişilik özellikleri, birbirleri ile ilişkileri de çok önemlidir. Birbirlerine karşı ilgisiz, kavgacı, eleştirel davranan ailenin yetiştirdiği çocuk ailesine ve çevresine karşı benzer davranışları devam ettirecektir (Semerci, 2007). Anne babaların gösterdiği farklı tutumlar çocukların farklı kişilikler geliştirmesinde etkili rol oynamaktadır. Yapılan araştırmaların bir çoğu çocuk ve ergenlerin psikososyal gelişimleri için en uygun aile ortamının ana-baba-çocuk arasında eşitliğin olduğu ve temelinde saygı ve sevginin olduğu demokratik anne-baba tutumuna sahip olduğunu göstermektedir (Eldeleklioğlu, 1996).

2.5.3.7.3. Koruyucu-İstekçi Anne-Baba Tutumu

Aşırı müdahaleci ve koruyucu ana-babalar çocuklarını kendilerinin bir uzantısı gibi görmekte ve onlarla duygusal yoksunluklarını gidermek istemektedirler. Bu aileler çocuğun ana-babaya bağımlı olmasını istemektedirler ve buna uygun olarak davranmaktadırlar. Kız çocuklar anne babasının kontrolünde daha çok tutulmakta, bağımsız ve ayrı bir birey olma yolundaki çabaları ebeveyn tarafından daha çok engellenmektedir (Kulaksızoğlu, 2004).

Aşırı koruyucu anne babalar çocuğunun kendisi yapması gereken işleri çocuğu üzmemek ve yormamak adına kendileri üstlenir. Ortaya çıkabilecek tehlikelere karşı çocuğu olması gerekenden fazla korurlar. Çocuğun yapabileceği işleri onu korumak adına anne babanın üstlenmesi çocukta güven eksikliği ve beceriksizlik hissi yaratmaktadır. Bu durum çocukların ana babalarına karşı bağımlılık geliştirmesine neden olmaktadır (Ögel, 2007)

Koruyucu-istekçi tutuma sahip olan aileler çocuktan ayrılırken güçlük çekerler. Çocuğun bağımsızlığından korkarlar ve tüm davranışlarını kontrol altına almak isterler. Çocuğun yükümlülüklerini üstlenirler ve çocuklarını kendine güvensiz ve bağımlı kişilikler olarak yetiştirirler (Eldeleklioğlu, 1996). Ebeveynlerin çocuğu aşırı koruması, çocuğa gerektiğinden fazla özen gösterilmesi anlamına gelmekte ve bunun sonucu olarak da çocuk, başkalarına aşırı bağımlı hale gelerek, güvensiz biri olabilmektedir (Yavuzer, 2007).

Yılmaz (2009), yaptığı araştırmada 83 suç işlemiş ve 100 suç işlememiş 14-18 yaşları arasında toplam 183 ergenle çalışmış; ana baba tutumlarının ve empati düzeylerinin ergenlerin suç işleme davranışına olan etkisini araştırmıştır. Araştırmanın bulguları, suça yönelmemiş ergenlerin annelerinin daha demokratik olduğu ve koruyucu-istekçi annelerin çocuklarının da daha az suç işlediğini göstermiştir. Suça yönelen ya da yönelmeyen ergenlerin annelerinin otoriter tutum alt ölçeği puanları arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Suça yönelmemiş ergenlerin babalarının da daha demokratik bir tutum gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Babaları koruyucu-istekçi tutuma sahip ergenlerin daha az suça karıştığı gözlenirken,

babaların otoriter tutumunun ergenlerin suç işleme davranışlarında etkili olmadığı görülmüştür.

Türk toplumunda genellikle demokratik ana-baba tutumları, otoriter ana-baba tutumlarından daha çoğunluktadır. Bu durum, tipik Türk ailesinin geleneksel yapısından kaynaklanmaktadır. Türk aile tipi çoğunlukla sıkı disiplin anlayışının yanında sıcak ve hoşgörülü özellikleri bünyesinde taşımaktadır. Ebeveynler her ne kadar otoriter tutum sergileseler de sıcak ve koruyucu yanları olan demokratik tutumun içine sokmaktadırlar (Elmas, 1998).

2.6. İlgili Yayın ve Araştırmalar

Bu bölümde, araştırmanın konusu ile ilgili olarak çocukların suça sürüklenmesinde ailedeki çocuk sayısı, ailenin gelir düzeyi, anne-babanın eğitim düzeyi, ailenin parçalanmış olup olmaması, ailede uyarıcı madde kullanan bireylerin varlığı, ailede suç geçmişi olan bireylerin varlığı ve anne baba tutumları gibi ailesel faktörlerin rolüne ilişkin çeşitli araştırmalara yer verilmiştir. Aşağıda bu araştırmanın konusu ve değişkenleriyle ilgili yurt dışında ve ülkemizde yapılan yayın ve araştırmalardan bazıları ve söz konusu araştırmaların önemli olan bulguları sunulmuştur. Araştırmaların sunumunda kronolojik sıraya dikkat edilmiştir.

2.6.1.Çocuğun Suça Sürüklenmesi ve Ailedeki Çocuk Sayısı

Çocuğu suça götüren birçok faktör vardır. Bunların arasında çocuğun yaşadığı ailenin kalabalık olması da sayılabilir. Günümüzde geniş aile yaşantısı toplumumuzda azalsa da kırsal kesimlerde ve büyük şehirlerin kenar semtlerinde hala mevcuttur. Çocuğun gelişimini etkilemesi açısından ailenin geniş olması veya kalabalık olması fark etmemektedir. West (1963) yaptığı araştırma sonucunda, dört veya daha fazla kardeşten oluşan ailelerde, diğerlerine göre suçluluk oranının önemli bir düzeyde artış gösterdiğini saptamıştır (akt: Yavuzer, 1988).

Yurt içinde yapılmış birçok araştırma çocuk suçluluğu ile ailedeki çocuk sayısı arasında bir bağ olduğunu göstermiştir. Bu doğrultuda Yavuzer (1986) suça sürüklenmiş çocuklarla yapmış olduğu araştırmada ailedeki çocuk sayısı arttıkça suç

işleme oranlarında artış olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma sonuçlarına göre suçlu çocukların %62,5'inin dört ya da daha fazla kardeşe sahip olduğu ve %79,9'unun ise beş kişilik veya daha kalabalık ailelerden geldiği belirlenmiştir. Yine benzer şekilde suçlu çocuklarla yapılan başka bir çalışmada da çocukların % 47,7 sinin dört veya daha fazla kardeşi olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Ok, 1989).

Ögel (2007)'e göre risk altındaki çocukların aileleri çoğunlukla çok çocuk sahibi olan ailelerden oluşmaktadır Ögel'in bu savını doğrular nitelikte Türkeri (1995) 299 suçlu çocukla yürüttüğü çalışmada suçlu çocukların büyük çoğunluğunun üç ve daha fazla kardeşe sahip (%99,1) olduğu ortaya konmuştur.

Sevük (1998) tarafından 478 suçlu çocuk üzerinde yapılan bir çalışmada, çocukların %55,85'inin beş veya daha fazla kardeşe sahip olduğu bulunurken, Alagöz (1998) 153 kasten adam öldürme suçuna yönelmiş ergen ile 170 suç öyküsü bulunmayan ergeni benlik saygısı açısından karşılaştırmak için yürütmüş olduğu çalışmada suçlu ergenlerin %48.3'ünün iki kardeşe sahip oldukları, %37.2'sini ise üç ve daha fazla kardeşe sahip oldukları, %11.2'sinin ise sekizden daha fazla kardeşe sahip olduğu anlaşılmıştır. Tek çocuk olma oranı ise %3.3 gibi çok küçük bir oranla sınırlı kalmıştır.

Ankara Çocuk İslahevinde yatmakta olan yaşları 11 ile 19 arasında değişen 84 hükümlü erkek çocuğu ile yürütülen çalışmada suça sürüklenen çocukların ailesindeki birey sayısının %13,1'inin 1-2 kişiden, %9,5'inin 3-4 kişiden, %64,3'ünün 5-6 kişiden, %13,1'inin 6 kişiden fazla olduğu ortaya konmuştur (Kunt, 2003).

Gürler (2005) suça sürüklenen ergenler ile yürüttüğü çalışmada 12-18 yaş grubundan 46 ergen ile görüşmüş ve sonuçları rapor etmiştir. Araştırma bulgularına göre suça sürüklenen ergenlerin %26.1 oranında iki kardeş, %21,7 oranında dört kardeş ve %47,8 oranında beş ve üstünde kardeş sayısına sahip olduğu bulunmuştur.

2008 yılında hükümlü ve tutuklu çocuklarla yapılan bir çalışmada da çocukların % 45, 7 sinin 4-6 kardeşi olduğu, % 17'sinin de 7'den fazla kardeşi olduğu belirlenmiştir (Bayer, 2008). İstanbul Üsküdar Adliyesinde mahkeme dosyaları incelenerek yapılan bir çalışma da suça sürüklenen çocukların % 19,9'unun 3 kardeşi, % 35'inin de 4 ve üzeri kardeşi olduğu belirlenmiştir (Aldemir, 2010).

Börekçi (2012) Ankara İlindeki Çocuk Eğitim Evi ve Kapalı Ceza İnfaz Kurumundaki 12-17 yaş 50 suça itilmiş erkek çocukla yürüttüğü araştırmada suça itilmiş çocukların %80 oranında 3 ve daha fazla kardeşe sahip olduğunu ortaya koymuştur.

2.6.2. Çocukların Suça Sürüklenmesi ve Ailenin Gelir Düzeyi

Çocukların suça sürüklenmesinde pek çok etki gibi ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi de etkili olmaktadır. Ekonomik koşulların yetersizliği aile bireyleri üzerinde aile içi şiddet ve suç eğilimi gibi pek çok olumsuz etkiye sahiptir (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). Demirbaş (2005)'a göre suçlu çocukların aileleri genellikle gelir düzeyi düşük ailelerden oluşmaktadır.

Yurtdışında yapılmış araştırmaların bazıları çocuk suçluluğunun ailenin ekonomik durumu ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Booth'un yaptığı bir incelemede, suçlu çocukların %56'sının ekonomik yetersizlikler içerisinde büyüdüğü tespit edilirken (akt: Mangır, 1992), Shaw ve McKay'in toplumsal faktörlerle suçluluk arasındaki ilişkiyi araştırdıkları çalışmalarında ise çocuk suçluluğu ile yoksulluk arasında ilişki belirlenmiştir (akt: Winslow, 1972). Chicago'da 584 erkek ve 157 kız çocuk üzerinde yapılan bir araştırmada, erkeklerin %76'sının kızların da %90'ının yoksul ve çok yoksul ailelerden geldikleri bulunurken (Gillin, 1926) 1912 yılında Breckinridge ve Abbott'un Chicago'da yaptıkları araştırmada, suçlu çocukların %79'unun ailesinin yoksul, %34,3 – 44,7'sinin ise çok yoksul olduğu belirlenmiştir (akt: Attar, 1993).

Konu ile ilgili yurt içinde yapılan araştırmalar da yurt dışındakilerle paralellik göstermektedir. Araştırmalar suça sürüklenen çocukların çoğunlukla düşük

ekonomik düzeydeki ailelerden geldiğini ortaya koymaktadır. Yurt içinde yapılan araştırmaların birinde Kunt (2003) suçlu erkek çocukların % 38,1'inin 150 milyon ve aşığı, %44'ünün 150 ile 300 milyon TL arasında, % 15,5'inin 300 ve 500 milyon TL arasında ve % 2,4'ünün de 500 milyondan fazla aylık geliri olan ailelerden geldiği sonucuna ulaşmıştır.

Çetin (2005) yapmış olduğu araştırmada suçlu ve normal ergenlerin ailelerinin sosyo-ekonomik yönden karşılaştırmış ve %5'inin üst sosyo-ekonomik düzeyde yer aldığını, %352inin orta, %60'ının ise alt sosyo-ekonomik düzeyde yer aldığını sonucuna ulaşmıştır. Suçlu ve normal ergenlerin alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylere dağılımı ki-kare testi ile irdelenmiş ve sonuçlar bu iki grubun sosyo-ekonomik düzey açısından farklılaşmadıklarını göstermiştir.

Bir diğer araştırmada Kocadaş (2007) çocuk suçluluğunun düşük sosyo-ekonomik yapı ile ilişkisini irdelenmiştir. Bu doğrultuda Malatya Cezaevi Çocuk Koşusunda bulunan 89 çocukla yürütülen araştırmada suçtan yargılanan çocukların ailelerinin %48,3'ü düşük gelir grubunda yer aldığı, orta gelir grubunda yer alanlarda ise bu oran %42,7' bulunmuştur. Suç işleme oranının düşük gelir grubundan yüksek gelir grubuna doğru azaldığı görülmüştür.

Başka bir araştırma Avcı (2008) tarafından yapılmıştır. Suçlu çocuklarla yürütülen araştırmada çocukların %77,8'inin ailesinin gelirinin aylık 600 milyondan az olduğu, %22,2'sinin ise 600 milyonla 1,5 milyar arası olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Karakuş (2012), suça yönelen çocuklarla yapmış olduğu araştırmada çocukların ailelerinin %31'inin sosyal yardımlar ile sosyal çevrenin yardımları ile geçindiklerini, %35'inin gelirinin asgari ücret olan 650 TL'nin altında olduğunu, %21'inin 650 TL ile 1000 TL arasında olduğunu, %13'ünün 1000 TL üzerinde olduğunu ortaya koymuştur.

Şahinli (2012) Ankara'da bulunan tutuklu ve hükümlü 71 çocuk ile yürüttüğü çalışmada çocukların % 66,7'sinin evlerine giren toplam gelir miktarı 1000 TL ve altında olduğunu tespit etmiştir. Aynı araştırmada çocukların yaklaşık %

85'inin üç ve daha fazla kardeşinin olduğu da ortaya konmuştur. Bu anlamda Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) istatistiklerine (TÜİK, 2006; akt: Şahinli, 2012) göre üç çocuğu olan 5 kişilik bir ailenin yoksulluk sınırı 1025 TL olduğu düşünüldüğünde araştırmaya dâhil olan hükümlü çocukların çoğunluk itibariyle yoksulluk sınırının altındaki ailelerden geldiğini görülmektedir.

Şengül (2012) yapmış olduğu araştırmada suça sürüklenen 351 çocuğun ailelerinin aylık gelirinin %59,8'inin 0-500 TL, %34,8'inin 501-1000 TL, %5,4'ünün 1001 TL ve üstü aralığında aylık gelir elde ettikleri bulunmuştur.

Araştırmaların çoğu suça sürüklenen çocukların düşük ekonomik düzeye sahip ailelerden geldiğini ortaya koymakla birlikte bunun tersi sonuca ulaşan bir araştırmada; Alagöz (1998) kasten adam öldürme suçuna yönelmiş ve halen cezaevinde tutuklu veya hükümlü bulunan 153 ergen ile suç öyküsü olmayan 170 ergenin benlik saygılarını karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre ergenlerin %73,2'sinin ekonomik durumlarının orta düzey ve üzerinde olduğu, %26,1'inin ekonomik durumunun düşük olduğu ortaya konmuştur. Ekonomik düzey araştırma tarihinin ekonomik geçim indeksine göre oluşturulmuştur.

2.6.3. Çocukların Suça Sürüklenmesi ve Anne-Babanın Eğitim Durumu

Suçlu çocukların aile yapısı incelendiğinde ailelerin eğitim durumları önemli bir nokta olmuştur. Bu aileler çoğunlukla ya düşük seviyede eğitim görmüşlerdir ya da eğitimleri yoktur (Çataloluk, 1983). Son yıllarda ana-baba eğitiminin çocuk yaşamındaki etkisini ortaya koyan çalışmalar önem kazanmıştır. Çocukların ilk eğitim aldıkları kurum ailedir ve ailenin bu konuda yetkin olması çocuğun gelecekteki ruh sağlığı açısından hayati önem taşımaktadır (Yavuzer, 1990).

Çocukların suça sürüklenme sebeplerini açıklamaya çalışan araştırmalar çoğunlukla suça sürüklenmiş çocukların ailelerinin eğitim seviyelerinin düşük olduğunu göstermiştir. Bu çalışmalardan birinde Erkan (1995) İstanbul I. ve II. Çocuk Mahkemelerinde duruşmalara gelen 200 çocuk ile yürüttüğü araştırmada çocukların babalarının büyük çoğunlukla ilkökul eğitimlerini tamamladıklarını

(%84,2), çok az bir oranının (%1) üniversite mezunu olduğu ortaya konmuştur. Araştırmaya katılan çocukların annelerin eğitim durumları ise çok düşük bulunmuştur. Sonuçlara göre annelerin %40.1 gibi büyük bir kısmı okuma yazma bilmemekte, %35.2 oranında anne okula gitmediği halde okuma- yazma bilmektedir. Sonuç olarak %75.3'ünün ilkokula dahi gitmediği ortaya çıkmaktadır.

Benzer sonuçlar yaşları 11-19 arasında değişen 84 suça sürüklenen erkek çocuk ile yapılan araştırmada ortaya konmuştur. Araştırma sonuçlarına göre suça sürüklenen çocukların annelerinin yarısına yakınının (%48) okuma yazma bilmediği ve %30'unun ilkokul terk ve ilkokul mezunu kişilerden oluştuğu görülmektedir. Babalarının eğitim durumu ise görece daha yüksek olup %19'unun okuma yazma bilmediği ve %53'ünün ilkokul terk ve ilkokul mezunu kişilerden oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır (Kunt, 2003).

Başka bir araştırma 12-18 yaşlarındaki ergenlerin, aileleri ve akran gruplarıyla ilişkilerinin niteliğinin suçlu davranışın oluşmasındaki etkileri incelemiştir. Bu kapsamda Manisa E Tipi Kapalı Cezaevinde çocuk bölümünde tutuklu bulunan, 12-18 yaşlarındaki 46 ergen ile görüşülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre annelerin %43,4'lük bir oranda okula gitmemiş oldukları görülmektedir. Sadece bir anne ortaokul mezunudur. Babaların %26.1'inin okur-yazar olduğu ve en yüksek oranın %41,3 ile ilkokul mezunu olduğu, ilkokul sonrası eğitim düzeyine sahip babaların ise %14.8'lik bir orana sahip olduğu görülmektedir (Gürler, 2005).

Kocadaş (2007) yapmış olduğu araştırmada çocuk suçluluğunun düşük sosyo-ekonomik yapı ile ilişkisini irdemiştir. 89 tutuklu yargılanan çocuk ile yürütmüş olduğu çalışmada suça sürüklenen çocukların babalarının eğitim durumu incelenmiş, %10,1'inin okuma yazma bilmediği, %55,1'inin ilkokul mezunu olduğu ve %30,3'ünün ortaokul mezunu ve %4,5'inin üniversite mezunu olduğu saptanmıştır. Annelerinin eğitim durumuna ilişkin bilgiler ise şöyledir. %60,7'sinin okur-yazar olmadığı, %27'sinin ilkokul mezunu, %9'unun ortaokul mezunu ve %3,4'ünün lise mezunu olduğu bulunmuştur.

Avcı (2008), Erzurum ilinde yaşayan 18 yaş altı 18 suça sürüklenen çocuk ile yapmış olduğu araştırmada çocukların annelerinin %55,6'sının okur-yazar olmadığı, %27,8'inin ilkokul terk, %16,7'sinin ilkokul mezunu olduğu, babalarının ise, %11,1'inin okuryazar olmadığını, %11,1'inin okur-yazar olup bir okul bitirmediğini, %44,4'ünün ilkokul terk, %16,7'sinin ilkokul mezunu, %5,6'sının ortaokul mezunu, %5,6'sının lise terk, %5,6'sının ise lise mezunu olduğunu ortaya koymuştur.

Ankara 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinde karara bağlanan davaların dosyaları ve karar kartonları incelenerek ortaya konulan çalışmada 90 suça sürüklenen çocuğun babalarının %5,5'inin okuma yazmasının olmadığı, %77'sinin ilkokul mezunu, %13,3'ünün lise mezunu ve %3,3'ünün üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Annelerinin ise %19,1'inin okuma yazmasının olmadığı, %67'sinin ilkokul mezunu ve %12,8'inin lise mezunu olduğu tespit edilmiştir (Şengül, 2012).

Şahinli (2012) yapmış olduğu araştırmada Ankara Çocuk ve Gençlik Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunan 71 çocuk ile yürütmüş olduğu çalışmada suça sürüklenen çocukların babalarının eğitim durumu incelenmiş, %14,1'inin okuma yazma bilmediği, %43,7'inin ilkokul mezunu olduğu ve %7'sinin ortaokul mezunu ve %16,9'unun lise mezunu olduğu saptanmıştır. Annelerinin eğitim durumuna ilişkin bilgiler ise şöyledir. %21,1'inin okur-yazar olmadığı, %49,3'ünün ilkokul mezunu, %2,8'inin ortaokul mezunu ve %4,2'sinin lise mezunu olduğu bulunmuştur.

Börekçi (2012) araştırmasında suça itilmiş çocukların annelerin önemli bir kısmının %72 okur-yazar ve okullu olduğunu, %28'inin ise okur-yazar olmadığını bulunmuştur. Çocukların annelerinin öğrenim durumu babalarının öğrenim düzeyi ile kıyaslandığında okur-yazar olmama durumunun annelerde iki kat fazla olduğu ortaya çıkmaktadır. Suça itilmiş çocukların babalarının %14'ünün okuryazar olmadığı, %86'sının ise okuryazar ve okullu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yurt içinde yapılan araştırmalar, anne ve babaların eğitim düzeylerine ayrı ayrı bakıldığında çoğunlukla annelerin eğitim düzeylerinin babalara oranla düşük

olduğunu göstermiştir. Bunun aksini gösteren 278 suçlu ve 270 suçsuz çocuk ile gerçekleştirilen bir araştırmada suça itilmiş çocukların ailelerinde, babaların %80, annelerin %26 oranında okuma yazma bilmediği suçsuz çocuklarda babaların %89, annelerin %32 oranında okuryazar olduğu bulunmuştur (Özkan, 1994).

2.6.4. Çocukların Suça Sürüklenmesi ve Parçalanmış Aileye Sahip Olma

Riskli davranış gösteren çocukların anne-babalarının birinin veya her ikisinin olmayışı o aileye ait çocuk veya gençlerin riskli davranışları için önemli bir etken olmaktadır. Anne babası olmayan veya ayrılık yaşamış çocuklar bu duruma destek mekanizmasına göre adapte olabilir ve süreci daha az zararlarla atlatabilirler. Fakat destek mekanizması zayıf ise çocuğun çeşitli davranış bozuklukları göstermesi olasıdır (Ögel, 2007).

Yurtdışında bazı yapılan araştırmalar çocuğun suça sürüklenmesi ile parçalanmış aileye sahip olmaksı arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya çalışmıştır. Bu çalışmalardan biri Bowlby'nin hırsızlık suçu işlemiş 44 çocukla, duygusal rahatsızlığı olan 44 çocuğu karşılaştırıldığı araştırmadır. Bu çalışmada, suçlu çocukların karşılaştırıldıkları çocuklara göre, hayatlarının ilk yıllarında tamamen veya uzun süreli anne yoksunluğu yaşadıkları belirlenmiştir. Böyle bir durumun ise çocuklarda duygusal gelişim bozukluğuna, uyumsuzluğa ve norm dışı davranışlara yol açtığı öne sürülmektedir (akt: Cardwell ve Flanagan, 2005). Benzer şekilde Kanada'da 4-16 yaş arası 3300 çocuk üzerinde yapılan geniş ölçekli Ontario Çocuk Sağlığı Araştırması'nda ise, tek ebeveynli ailelerin davranış bozukluğu ve madde bağımlılığı olan çocuklara sahip olma eğiliminde oldukları bulunmuştur (Hawkins, 1996).

1967'de West'in ve 1983'de de Trajanowicz ve Morash'ın yaptıkları incelemelerde parçalanmış ailelerden gelen suçlu çocukların oranının suçlu olmayanlarınkinden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir (akt: Uluğtekin, 1991). Glueck (1956)'lerin 500 suçlu çocuk ve 500 suç işlememiş çocuğu karşılaştırdıkları çalışmada, suçlu çocukların %49,8'inin suç işlememiş çocuklarınsa %28,8'inin parçalanmış ailelere mensup olduğu belirlenirken, suçlu

çocukların %60,4'ünün suç işlememiş çocukların ise %34,2'sinin ayrılık, boşanma, ölüm, bir ebeveynin uzun süreli yokluğu gibi nedenlerden dolayı ailelerinin parçalanmış olduğu tespit edilmiştir (Gibbons, 1987).

1983'de Bowker ve Klein'ın ve 1988'de Vigil'in yaptığı çalışmalarda ise, tek ebeveynli aileye mensup çocukların çetelere katılma ihtimalinin yüksek olduğu bulunmuştur (Thornberry, 2003).

Yurt içinde yapılan araştırmaların sonuçları da yurt dışındakilerle benzerlik taşımaktadır. Araştırmalar çocukların suça sürüklenmesinde ailenin parçalanmasının etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Yurt içinde yapılan araştırmaların birinde Türkeri (1995), çocuk ıslahevleri ve çocuk cezaevindeki çocukların suç işleme nedenlerini inceleyen araştırmasında 299 suçlu çocuğun %75,3'ünün anne babası ile birlikte yaşadığını ortaya koymuştur. Bu durumda çocukların %24,7'sinin anne babası ayrı yaşamaktadır. Araştırma sonuçlarında anne ve babaların ayrı yaşama nedeni %66,7 oranında ölüm ve %20,4 oranında boşanma olarak gösterilmiştir.

Antalya ilinde yapılan benzer bir çalışmada, suça sürüklenen çocukların %67'sinin anne-babası birlikte yaşarken, %17'sinin anne-babası boşanma veya ayrı yaşamadan dolayı ayrı yaşamaktadır. Aynı çalışmada çocukların % 12'si ebeveynlerinden birini, %1'i ise ebeveynlerinin her ikisini vefat nedeniyle kaybetmiştir. Çocukların % 3'ü ailesiyle ilgili soruya cevap vermemiştir (Öter, 2005). Yapılan başka bir çalışmada suça sürüklenen çocukların % 89,4'ünün ebeveynlerinin evli ve birlikte yaşadıkları, % 5'nin boşanmış, % 1,4'ünün evli ama ayrı yaşadıkları tespit edilmiştir (Aldemir, 2010).

Karakuş'un (2012) suça yönelmiş çocuklarla yapmış olduğu araştırmaya dâhil olan çocukların anne baba ilişki durumları incelendiğinde çocuklardan %78'inin anne babasının resmi nikâhlı olduğu, %10'unun anne babasının ayrı yaşadığı, %7'sinin anne babasının boşanmış olduğu, %5'inin ise dul olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak araştırmaya katılan suça yönelmiş çocukların çocuktan

%78'inin ailesinin parçalanmamış, %22'sinin ise ailesinin parçalanmış olduğu görülmektedir.

Ankara 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinde karara bağlanan davaların dosyaları ve karar kartonları incelenerek ortaya konulan çalışmada 112 suça sürüklenen çocuğun %74,1'inin anne ve babasının birlikte, %22,3' ünün anne ve babası boşanmış olup; %1,8'inin babası ve %1,8inin de annesinin vefat ettiği sonucuna ulaşılmıştır (Şengül, 2012).

Şahinli'nin (2012) suçlu çocuklarla yapmış olduğu araştırmaya dâhil olan çocukların anne baba ilişki durumları incelendiğinde çocuklardan %77,5'inin anne babasının evli ve birlikte yaşadığı, %1,4'ünün anne babasının ayrı yaşadığı, %8,5'inin anne babasının boşanmış olduğu, %11,3'ünün ise anne veya babasının vefat etmiş olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak araştırmaya katılan suça yönelmiş çocukların çocuktan %22,5'inin ailesinin parçalanmamış olduğu görülmektedir.

Parçalanmış aileye sahip olmanın çocukların suça sürüklenmesiyle ilişkili olup olmadığını sınyan araştırmalardan bazıları çocukların suça sürüklenmesinde ailenin parçalanmış olma durumu arasında bir ilişki olmadığını bulmuşlardır. Bu araştırmalardan birinde Güven (2011) suça sürüklenmiş 128 ve suça sürüklenmemiş 128 ergenin anne babalarının birlikte olup olmamasına yönelik karşılaştırma yapmış ve iki grup arasında anlamlı bir fark bulamamıştır. Araştırma sonuçlarına göre suça sürüklenmiş ergenlerin, %92'sinin anne ve babasının birlikte olduğunu, %8'inin ise anne babasının ayrı olduğu ortaya konmuştur. Suça sürüklenmemiş ergenlerin ise %94,2'sinin anne ve babasının birlikte olduğu, %5.8'inin ise anne babasının ayrı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu anlamda suça sürüklenmiş ergenlerle suça sürüklenmemiş ergenlerin anne babalarının birliktelik durumları açısından benzer özellikler gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Benzer sonuca ulaşan Börekçi (2012) Ankara İlindeki Çocuk Eğitim Evi ve Kapalı Ceza İnfaz Kurumundaki 12-17 yaş 50 suça itilmiş erkek çocukla yürüttüğü araştırmada çocukların %74'ünün ailesinde parçalanma olmadığını ortaya

koymuştur. Araştırmaya katılan çocukların ailelerinin çekirdek aile yapısını koruduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı araştırmada mükerrer suçlulukla anne-babanın boşanmış veya ayrı olması arasındaki ilişki incelenmiş ve mükerrer suçlulukla suça sürüklenmiş çocuklarda anne-babanın ayrı yaşama durumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ortaya konmuştur.

2.6.5. Çocukların Suça Sürüklenmesi ve Ailede Uyarıcı veya Uçucu Madde Kullanan Bireylerin Varlığı

Anne, baba, kardeş ve diğer aile bireylerinin alkol ve uyuşturucu madde kullanımı çocuğun suça yönelmesinde etkili olmaktadır (Sutherland ve Cressey, 1978; Yavuzer, 1993). Aile bireylerinin madde kullanımı o ailede yaşayan bireylerin madde kullanım riskini arttırmaktadır (Ögel, 2007). Uluğtekin (1991) çocukların suça sürüklenmesine neden olan önemli etkenlerden biri olarak aile fertlerinden en az birinin madde bağımlısı olmasını göstermiştir.

Çocukların suça sürüklenmesi ile ailede uçucu veya uyarıcı madde kullanan bireylerin varlığı arasındaki ilişkiyi inceleyen yurt dışında yapılmış araştırmalardan birinde Glueckler (1956) 500 suçlu çocuk ve 500 suç işlememiş çocuk ile çalışma yürütmüştür. Araştırmanın sonucuna göre suçlu çocukların %90,4'ünün ailelerinde aşırı düzeyde alkol kullanımı ve ahlak dışı davranışlar bulunurken, bu durum suçsuz çocuklarda %54 olarak belirlenmiştir (Sutherland, Cressey ve Luckenbill, 1992).

Yurtiçinde tutuklu 100 çocuk ve suçla ilişkisi olmamış 100 çocukla yürütülen, çocuk suçluluğunun sosyolojik özelliklerini inceleyen araştırmada tutuklu çocukların ailelerinde %9,1 oranında uyuşturucu kullanımı olduğu ortaya konmuştur. Ailede kimlerin uyuşturucu kullandığına bakıldığında %11,1 oranında babanın, %11,1 oranında ağabeyin, %33,3 oranında dayıların, %33,3 oranında yeğenlerin, %11,1 oranında hem babanın, hem ağabeyin, hem de dayının kullandığı sonucuna ulaşılmıştır (Akalin, 1999).

Diğer bir araştırmada Küçüker (2001)'in suç davranışında bulunan çocukların sosyodemografik özellikleri ve olası suça itilme nedenlerini aradığı araştırmasında

106 suçlu çocuğun ebeveynlerinin %61,5'inde alkol kullanma alışkanlığı olduğu bulunmuştur.

Ankara Çocuk İslahevinde yatmakta olan yaşları 11 ile 19 arasında değişen 84 hükümlü erkek çocuğu ile yürütülen araştırmada; suça sürüklenen çocukların ailesinde alkol ve madde kullanan birey sayısına bakıldığında, %67'sinin babalarının alkol-madde kullandığı, annelerinin ise %25'inin alkol madde kullandığı ortaya konmuştur (Kunt, 2003).

Gürler (2005) yapmış olduğu araştırmada Manisa ilinde suça sürüklenen yaşları 12 ile 18 arasında değişen 46 ergen ile çalışmıştır. Araştırma bulgularına göre çocukların %82,6'sının babalarının alkol kullanmadığı, %17,4'ünün ise önceden ve şu anda alkol kullandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda hükümlü ve tutuklu bulunan 85 çocuktan görüşmeyi kabul eden 71 kişi ile yürütülen çalışma sonuçlarına göre tutuklu çocukların %23'ünün anne veya babasının alkol bağımlısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Şahinli, 2012).

Çocukların suç türleri ile ailelerinde madde kullanan bireylerin varlığı arasında ilişkiyi inceleyen farklı bir araştırmada Başar (1992) çocukların ailesinin alkol kullanma, kumar oynama alışkanlığı ile işledikleri suç türleri arasındaki ilişkinin önemli olmadığını bulmuştur. Suça yönelmiş çocuklar incelendiğinde, cinsel suça yönelen çocukların (%90.00) şahsa yönelik suç işleyen çocukların (%76.20) ve mala yönelik suç işleyen çocukların (%77.78) büyük çocukluğunun ailesinde alkol kullanma, kumar oynama alışkanlığının bulunduğu buna karşılık cinsel suç işleyen ergenlerin %10'nun, şahsa yönelik suç işleyen ergenlerin %23.80'nin, şahsa yönelik suç işleyen ergenlerin ise %22.22'sinin ailesinin de alkol kullanma-kumar oynama alışkanlığının bulunmadığı belirlenmiştir.

Aksi bir sonuç gösteren bir başka araştırmaya göre ise İstanbul I. ve II. Çocuk Mahkemelerinde duruşmalara gelen 200 suça sürüklenen çocuğun ailesinin

%5,5'inin uyuşturucu bağımlısı olduğu saptanmıştır. Bu bulguların ışığında suçlu çocukların ailelerindeki uyuşturucu madde bağımlılığının çok düşük olduğu saptanmıştır. Aynı araştırmada suça sürüklenen çocukların babalarının %38'inin annelerinin ise %2,1'inin alkol bağımlısı olduğu bulunmuştur (Erkan, 1995).

2.6.6. Çocukların Suça Sürüklenmesi ve Ailede Suç Geçmiş Olan Bireylerin Varlığı

Bireye toplumsal değerleri kazandıran, ilk sosyal öğretilerini kazandıran aile ortamının gelişim üzerinde önemli bir etkisi vardır. Aile ortamında olumsuz rol modellerin olması bu kurumun zarar görmesine neden olur (Yavuzer, 1988). Aile fertlerinden birinin suç işlemiş olması çocuğun suça sürüklenmesinde önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır (Uluğtekin, 1991).

West ve Farrington (1977), bir erkek çocuğunun 10 yaşına kadar mahkûm olmuş babaya sahip olmasının çocuk suçluluğunun önemli tahmincisi olduğunu öne sürmektedir (akt: Erçetin, 2006). Benzer şekilde başka bir araştırma şiddet suçundan mahkûm olmuş babaların diğer babalara göre daha fazla şiddet suçundan mahkûm olan erkek çocuklara sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır (McCord, 1977; akt: Erçetin, 2006). Glueck (1956)'lerin yaptıkları bir araştırmada, suçluların %84,8'inin ailesinde başka suçlu bireylerin olduğu ve çocuk suçluların %86,7'sinin bu tip ailelerden geldikleri tespit edilirken (akt: İçli, 1999), İstanbul Üniversitesi Ceza Hukuku ve Kriminoloji Enstitüsü tarafından 974 suçlu çocuk üzerinde yapılan araştırmada ise, çocukların 115'inin anne-babasının beraberce ya da yalnız anne veya babanın suç işlemekten dolayı mahkûm edilmiş olduğu bulunmuştur (Dönmezer, 1984).

1972-1977 yılları arasında, İzmir, Ankara, Elazığ çocuk ıslahevlerinde toplam 214 erkek hükümlü ile yapılmış olan araştırmada, çocuk suçluluğunda, ailenin diğer bireylerinde görülen suçluluğun etkisi araştırılmış ve hükümlü çocukların %54 ü gibi büyük bir bölümünün ailesinde çeşitli suçlardan hüküm giymiş bireylere rastlanılmıştır (Yavuzer, 1988). Yine hükümlü çocuklarla yapılan bir başka çalışma da ailede suçlu bireylerin bulunmasının çocuğun suça sürüklenmesinde ne derece önemli olduğunu gösterir niteliktedir. Görüşülen toplam

176 çocuktan 50'sinin yani neredeyse üç çocuktan birinin ailesinde suçlu modeller vardır (Ok, 1989).

Benzer sonuçlara ulaşan başka bir araştırmada Türkeri (1995) 299 suçlu çocuğun %51,7'sinin aile ve sosyal çevresinde suç işleyen bireylerin olduğu ortaya konmuştur. Bulgular bu oranın %38,7'sinin, suçlu çocuğun ailesinde suç işleyen bireylerin oluşturduğunu göstermiştir. Aile çevresinde suç işleyenlerin %43,2'sinin yakın akrabalarından, %32,1'inin ebeveynlerden, %24,7'sinin kardeşlerden olduğu ortaya konmuştur.

Alagöz (1998) 153 kasten adam öldürme suçuna yönelmiş ergen ile 170 suç öyküsü bulunmayan ergeni benlik saygısı açısından karşılaştırmak için yürütmüş olduğu araştırmada suçlu ergenlerin %29,8'inde aile ve yakın çevrede suç yönelenlerin olduğu bulunmuştur. Buradaki suç kavramı ile sadece kasten adam öldürme suçu değil, her türlü suç kastedilmektedir.

Farrington, Jolliffe, Loeber, Stouthamer-Loeber ve Kalb (2001) erkek çocukların ailesindeki anne, baba, kardeş, amca, teyze, büyükanne, büyük baba gibi akrabaların suç işlemesinin çocukların suça bulaşmasını yordadığını ortaya koymuştur. Ancak babanın suç işlemiş olmasının erkek çocukların suça sürüklenmesindeki en güçlü yordayıcı olarak öne çıktığı görülmektedir.

Başka bir araştırmada Kunt (2003) suça sürüklenen çocukların %15,5'inin sadece babasının, %15,5'inin baba ve kardeşlerinin daha önce suç öyküsünün olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu verilere göre aile içinde suç işlemiş bireylerin toplam yüzdesi %31 olarak hesaplanmıştır.

Gürler (2005) yapmış olduğu araştırmada Manisa ilinde suça sürüklenen yaşları 12 ile 18 arasında değişen 46 ergen ile çalışmıştır. Araştırma bulgularına göre suça sürüklenen çocukların %26,1'inin ailelerinde suçlu bir model olduğu belirtilmiştir.

Hükümlü ve tutuklu 135 çocukla yapılan bir çalışmada çocukların % 42,2'sinin ailesinde sabıkalı birey bulunurken, % 57,8'inin ailesinde sabıkalı birey olmadığı sonucu ortaya çıkmıştır (Bayer, 2008). Buna paralel olarak Avcı (2008) suça sürüklenmiş çocuklarla yapmış olduğu araştırmada çocukların %33,3'ünün ailesinde daha önce suç işlemiş olan bireylerin olduğunu ortaya koymuştur.

Başka bir bakış açısıyla farklı bir sonuca ulaşan araştırmada 15-18 yaş grubu suça yönelen ergenlerden %73.33'ünün, şahsa yönelik suç işleyen ergenlerin %85.71'inin, mala yönelik suç işleyen ergenlerin %77.78'inin ailesinde hüküm giymiş kimsenin bulunduğu anlaşılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre suçlu çocukların ailesinde suçlu birey olup olmasının çocukların işledikleri suç türleri bakımından önemli olmadığı sonucu ortaya konmuştur (Başar, 1992).

Başka araştırmada suça itilmiş çocukların ailesinde ve yakın akrabalarında tutuklanmış/hüküm giymiş veya suç işlemiş bireyin olup olmama durumu incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre araştırmaya katılan suça sürüklenmiş çocukların %76'sının ailesinde ve yakın akrabalarında tutuklanmış/hüküm giymiş veya suç işlemiş bireyin olduğu görülmektedir. Farklı bir sonuç olarak aynı araştırmada mükerrer suçlulukla çocuğun ailesinde suç işlemiş bireylerin bulunması arasındaki ilişki incelenmiş ve ailesinde suçlu birey olması durumu ile mükerrer suçluluk arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Börekçi, 2012).

Suçta sürüklenen ergenler ile suça sürüklenemeyen ergenlerin ailesinde suçlu bireylerin varlığı arasındaki ilişkiyi ortaya koyan araştırmada 13-19 yaşlar arasında 151 hüküm giymiş ergen ve 141 suç işlememiş öğrenci ile çalışılmış ve bulgulara göre suçlu ergenlerin %33.8'inin ailesinde tutuklu, %30.5'inin ailesinde hükümlü bir akraba bulunmaktadır. Suçsuz ergenlerin ise %99,2'sinin ailesinde tutuklu kimse olmayıp, %94,3'ünde hükümlü akraba da bulunmamaktadır. Araştırmaya göre suçlu ergenlerin aile ve çevresinde, suçsuz ergenlere oranla daha fazla hükümlü olduğu anlaşılmaktadır (Gürsel, 1997).

Benzer bir araştırmada 106 suçlu çocuk, 126 suç öyküsü bulunmayan çocukla sosyo-demografik özellikler açısından karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre suçlu çocukların ailesinde veya yakın çevresinde cezaevine giren kişilerin oranı %58,5, suç öyküsü bulunmayan çocukların ailesinde ise bu oran %17.5 bulunmuştur (Küçükler, 2001).

Başka bir araştırmada Güven (2011) Osmaniye ilinde 12-18 yaş arası suç işlemiş ergenlerle suça karışmamış ergenleri, ailelerinde suç davranışlarının görülüp görülmemesi açısından karşılaştırmıştır. Karşılaştırma sonucunda suç işlemiş ergenlerle suça karışmamış ergenlerin ailelerinde suç davranışlarının görülüp görülmemesi açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. Araştırma verilerine göre suç işlemiş ergenlerin %29.6'sının, suça karışmamış ergenlerin ise %5.4'ünün ailelerinde suç işlemiş birey olduğunu belirttikleri görülmektedir. Buna göre suç işlemiş ergenlerin ailelerinde, suça karışmamış ergenlerin ailelerine kıyasla daha fazla suç davranışlarının görüldüğü sonucuna ulaşılmıştır.

2.6.7. Çocukların Suça Sürüklenmesi ve Çocukların Anne-Babalarının Tutumları

Anne babanın iyi birer model olması çocuğu psikososyal gelişimi için oldukça önemlidir. Risk altındaki çocukların aileleri çoğunlukla çocuklarına uygun rol model olacak tutum ve davranışları sergilemekte güçlük çeken ailelerdir (Ögel, 2007). Çocuğa karşı ilgili ve destekleyici davranan, baskıcı olmayan aile tutumları çocuğun riskli davranışlara yönelmesine engel olmaktadır (Bayar, 1999, Fisher ve Feldman, 1998; akt: Uludağlı ve Sayıl, 2009). Erçetin (2006)'e göre ebeveynlerin zayıf gözetimi, yanlış veya sert disiplini, ebeveynler arası uyumsuzluk ve çatışma, ebeveynin çocuğu reddi ve çocuğun faaliyetlerine düşük katılma gibi aileye ait faktörler çocukların suça sürüklenmesinde yordayıcıdır.

Loeber ve Stouthamer-Loeber'in çalışmalarında, zayıf anne-baba gözetimi veya takibi, yanlış ya da sert anne-baba disiplini, anne-babanın çocuğu reddi ve çocuğun faaliyetlerine düşük anne-baba katılımı gibi faktörlerin tamamının (anti-

sosyal anne-babalar ve ailenin geniş olmasına ilaveten) suç işlemenin nedenleri olduğu bulunmuştur (akt: Erçetin, 2006).

1975’de Friedman, Mann ve Friedman’ın, 1998’de LeBlanc ve Lanctôt’un çalışmalarında, düşük aile ilişkisinin ve kötü disiplinin ve yine LeBlanc ve Lanctôt’un incelemelerinde de ebeveyn çatışmasının olduğu ailelerin çocuklarının suçlu çetelere üye olma riski taşıdıkları tespit edilmiştir (Thornberry, 2003).

Wittenborn (2002), 63 ergenle yürüttüğü çalışmada anne-baba tutumları ile suça sürüklenme arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonuçları demokratik anne-baba tutumu ile ergenlerin suça bulaşması arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bir başka deyişle ebeveynleri demokratik bir tutum sergileyen ergenler daha az suç işlemektedirler. Koruyucu-istekçi ve otoriter anne-baba tutumu ile suç işleme arasında ise anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Yurtdışında yürütülen bir başka çalışmada Tinkew-Bronte ve Moore (2004) parçalanmamış ailelerde baba-çocuk ilişkileri, ana baba tutumları ve ergen risk davranışları başlıklı çalışmaları ile baba-çocuk ilişkileri, anne-baba tutumları ile ilişkili olarak ergenlerin suçluluk ve madde kullanım riskini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırma 5,345 ergen ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre daha pozitif baba-çocuk ilişkisi, ilk riskli davranışların sergilenmesi ihtimalini düşürmektedir. Otoriter tutum sergileyen bir babayla olma suçlu davranışa ve madde kullanımına yönelmede etkilidir.

Kuzgun (1972), demokratik, otoriter, ilgisiz anne baba tutumlarının genç yetişkin bireylerin kendini gerçekleştirme düzeylerine etkisini araştırmıştır. Sonuç olarak içten ve şartsız bir sevgi ile karakterize edilen demokratik anne baba tutumunun kendini gerçekleştirme düzeyini olumlu olarak etkilediğini buna karşın sevgi ve ilgili yokluğu, anlayışsız, katı disiplin ile karakterize edilen otoriter tutumun kendini gerçekleştirmeyi engellediği bulunmuştur.

Yurt içinde yapılmış çocukların suça sürüklenmesinde anne-baba tutumlarının rolünü inceleyen araştırmalardan birinde Başar (1992) 15-18 yaş grubu ergenlerden cinsel suç işleyenlerinin %56.67'sinin, şahsa yönelik suç işleyenlerin %57.14'ünün, mala yönelik suç işleyenlerin %59.55'inin ailesinin çocuğa karşı hoşgörülü ve anlayışlı olmadığını saptamıştır. Aynı araştırmada cinsel suça yönelen çocuklardan %43.33'ünün, şahsa yönelik suç işleyen suçlu çocuklardan %46.86'sının, mala yönelik suç işleyenlerin ise %44.44'ünün ailesinde hoşgörü ve anlayışın olduğu saptanmıştır. Buna göre aile içerisindeki hoşgörü ve anlayışın, suçlu çocukların işledikleri suç türleri bakımından önemli olmadığı sonucu ortaya konmuştur.

Aileye ait özelliklerin çocukların suca yönelmesindeki etkisini inceleyen araştırmada Ankara-İzmir-Elazığ illerinde bulunan çocuk ıslahevlerindeki 217 suçlu çocuk araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırmada daha çok anne ve babanın çocuklarına kızma ve nasihat verme gibi bir tutum içerisinde oldukları gözlenmiştir. Buna göre suça yönelen çocukların ailelerinin %27'si nasihat vermekte, %28'i kızmakta, %17'si dövmekte, %22'si ilgisiz davranmakta, %6'sı ise iyi karşılamaktadır. Annelerin %81'i ise daha yumuşak ve sevecen davranmaktadır. Araştırma sonucuna göre daha çok annelerin çocuğun suç işlemesi halinde daha koruyucu ve yumuşak davrandığı ortaya çıkmıştır. Bununla birlikte burada otoriteyi oluşturan baba olarak gözükmektedir. Böylece dengesiz bir otorite kavramı oluşmuş olmaktadır. Bu sonuca bağlı olarak suç ve anne-baba tutumları arasında yakın bir bağ olduğu ortaya konmuştur (Özkan, 1995).

Başka bir araştırmada 12-18 yaşlarındaki ergenlerin, aileleri ve akran gruplarıyla ilişkilerinin niteliğinin suçlu davranışın oluşmasındaki etkileri incelenmiştir. Bu amaçla araştırmada Manisa E Tipi Kapalı Cezaevi çocuk bölümünde tutuklu bulunan, 12-18 yaşlarındaki 46 ergen ile görüşülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre suça sürüklenen ergenlerin %19,6'sının demokratik ve hoşgörülü bir tutum sergileyen aileye sahip olduğu bulunmuştur. Yine aynı araştırmada suça sürüklenen ergenlerin %45,7'sinin ailesinin otoriter tutuma sahip olduğu ortaya konmuştur (Gürler, 2005).

Farklı bir araştırmada anne baba tutumları ile ergenlerin saldırgan davranışları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla 525 lise öğrencisi ile çalışılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre anne babasının otoriter tutuma sahip olduğunu belirten ergenlerin anlamlı olarak daha çok saldırganlık eğilimine sahip olduğu saptanmıştır. Aynı araştırmada ergenlerin ailelerinin demokratik tutumu ile ergenlerin saldırganlık düzeyi arasında negatif yönde, ailelerin otoriter ve ilgisiz tutumu ile ergenlerin saldırganlık düzeylerinin arasında ise pozitif yönde ilişki olduğu saptanmıştır (Zengin, 2008).

Başka bir araştırmada 14-18 yaş arası suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş ergenlerin empati düzeyleri ve ana-baba tutumları incelenmiştir. Araştırmada suça yönelmiş ve yönelmemiş ergenlerin ana-baba tutum leğinden elde edilen puan ortalamaları arasındaki farklar anne ve baba için ayrı ayrı t testi ile analiz edilmiştir. Buna göre Ana-Baba Tutum leğinden anne için elde edilen sonuçlara göre suça sürüklenmeyen çocukların anne tutumlarının daha demokratik ve koruyucu istekçi olduğu ortaya konmuştur. Otoriter anne tutumu için ise anlamlı fark bulunamamıştır. Aynı araştırmanın baba tutumları için elde edilen sonuçları da benzerlik göstermektedir. Anne tutumlarında olduğu gibi baba tutumlarının da suça sürüklenmeyen çocuklarda daha demokratik ve koruyucu istekçi olduğu ortaya konmuştur. Yine otoriter baba tutumunda fark bulunamamıştır (Yılmaz, 2009).

Akran baskısı, ana baba tutumları, çok boyutlu algılanan sosyal destek ve yaş değişkenlerinin lise ğrencilerinde risk alma davranışı düzeylerini yordama gücünü belirlemeyi amaçlayan bir araştırmada İzmir ilindeki 746 lise ğrencisi çalışmaya dâhil edilmiştir. Araştırma sonuçları ergenlerin anne babalarının koruyucu-istekçi tutumu ve ergenlerin risk alma davranışı puanları arasında negatif yönde ve anlamlı ilişki olduğunu göstermiştir. Aynı araştırmada ergenlerin anne babalarının otoriter ana baba tutumu ile ergenlerin risk alma davranışı arasındaki ilişki ise pozitif yönde ve anlamlı bulunmuştur. Buna göre otoriter anne baba tutumuna sahip ergenler daha fazla risk alma davranışları gösterirken, koruyucu istekçi anne baba tutumuna sahip ergenler daha az risk alma davranışları göstermektedir (Yıldız Peker, 2012).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem ile araştırmada kullanılan veri toplama araçları, verilerin toplanmasında izlenen yol ve verilerin analizinde uygulanan istatistiksel teknikler üzerinde durulmuştur.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada çocukların suça sürüklenmesinde ailesel faktörlerin rolünü belirlemek üzere ilişkisel tarama modellerinden karşılaştırmalı ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

İlişkisel tarama modelleri iki ve daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişimin varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Tarama yolu ile bulunan ilişkiler gerçek bir neden-sonuç ilişkisi olarak yorumlanamaz; ancak o yönde bazı ipuçları vererek bir değişkendeki durumun bilinmesi halinde ötekinin kestirilmesinde yararlı sonuçlar verebilir. Karşılaştırma yolu ile ilişki belirlemede en az iki değişken olmalıdır. Sınanmak istenen bağımsız değişkene göre gruplar oluşturulur ve bağımlı değişkene göre aralarında fark oluşup oluşmadığına bakılır (Karasar, 1997). Bu araştırmada suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların ailesel özellikleri ve ana-baba tutumlarının karşılaştırılması amaçlandığından karşılaştırmalı ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni İzmir il sınırları içerisinde yaşayan 12-18 yaş aralığında bulunan suça sürüklenmiş çocuklar ve İzmir il sınırları içerisinde yaşayan ve 15-18 yaş aralığında bulunan herhangi bir suç öyküsü bulunmayan çocuklardan oluşmaktadır.

Araştırmanın örnekleme kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla oluşturulmuştur. Araştırmanın örnekleme Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Müdürlüğü'nün İzmir ilinde bulunan Aliğa Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü Çocuk Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunan ve İzmir Adliyesi Çocuk Mahkemelerince yargılanmaları devam eden 179 çocuk, İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Bornova Sıdika Rodop Lisesi-İzmir Konak Atatürk Lisesi- İzmir Bornova Altay Ticaret Meslek Lisesi- İzmir Buca Şirinyer Lisesi'nde eğitim gören 250 9,10 ve 11. sınıf öğrencisinden oluşmaktadır. Elde edilen veriler incelenerek hatalı ve eksik doldurulan formlar araştırmaya dâhil edilmemiştir. Hatalı verileri çıkardıktan sonra suça sürüklenmemiş 104 erkek, 79 kız çocuğundan elde edilen ve suça sürüklenmiş 75 erkek, 31 kız çocuğundan elde edilen veriler üzerinden analizler yapılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada çocukların anne ve babalarının çocuklarına karşı tutumlarını belirlemek amacıyla “Ana Baba Tutum Ölçeği” ile çocuklar ve ailelerine ilişkin sosyo-demografik bilgileri belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

3.3.1. Ana Baba Tutum Ölçeği

Kuzgun ve Eldeleklioglu (2005) tarafından geliştirilen Ana-Baba Tutum Ölçeği (ABTÖ), 1992-1993 öğretim yılında Gazi üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören 100 öğrenciye uygulanmış, elde edilen puanlar üzerinden faktör analizi uygulanarak ölçeğin boyutları belirlenmiştir. Araştırmacıların demokratik, otoriter ve ilgisiz olarak tanımladığı ana baba tutumlarını ölçmek amacıyla hazırlanmış olduğu “Ana Baba Tutum Envanteri” 384 üniversite öğrencisine uygulanmıştır. Beş alt maddeden oluşan Ana Baba Tutum Ölçeği, 72 1992- 1993 öğretim yılında Gazi Üniversitesi İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören 100 öğrenciye uygulanmış, elde edilen puanlar üzerinde faktör analizi tekniği uygulanarak ölçeğin boyutlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Faktör analizi sonuçları maddelerin önemli bir bölümünün, yüksek faktör yükleri ile I. faktörde toplandığını, bunu II. faktörde toplanan maddelerin izlediği, diğer faktörler ise madde sayısının üçü geçmediğini göstermiştir (Kuzgun ve Bacanlı, 2011).

Birinci faktörde yer alan maddeler incelendiğinde faktör yükleri artı olanların “demokratik” ve eksi olanların “otoriter” tutumu betimleyen maddeler olduğu görülmüştür. Birinci faktörde yer alan maddelerin faktör yükü en yüksek 15 madde “Demokratik Tutum Ölçeği” maddeleri olarak seçilmiştir. Bu faktörde eksi değer taşıyan fakat faktör yükleri yüksek olan 10 madde ise “Otoriter Tutum Ölçeği” maddeleri olarak alınmıştır. İkinci faktöre “Koruyucu/İstekçi Tutum Ölçeği” adı verilmiştir. Bu ölçekte faktör yükleri doyurucu bulunan 10 maddenin 3’ü “Koruyucu” ve 7’si “İstekçi” tutumu ölçen maddelerdir (Kuzgun ve Bacanlı, 2011).

Ana Baba Tutum Ölçeği’nin güvenilirliğini belirlemek için, önce ölçeği oluşturan alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alpha) hesaplanmıştır. Ölçeğin alt ölçekleri için elde edilen Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla “Demokratik Tutum Ölçeği” için .89, “Koruyucu-İstekçi Tutum Ölçeği” için .82, “Otoriter Tutum Ölçeği” için ise .78’dir. Ölçeğin kararlı bir ölçme yapıp yapmadığını belirlemek için testin tekrarı yöntemi kullanılmış ve kararlılık katsayıları “Demokratik Tutum Ölçeği” için .92, “Koruyucu-İstekçi Tutum Ölçeği” için .75, “Otoriter Tutum Ölçeği” için ise .79 olarak hesaplanmıştır.

Bu çalışmada Ana- Baba Tutum Ölçeği’ni oluşturan alt ölçeklerin iç tutarlılık katsayıları ise şu şekilde bulunmuştur: Demokratik Ana Baba Tutumu Alt Ölçeği iç tutarlılık katsayısı anne için .91, baba için .92; Koruyucu/ İstekçi Ana Baba Tutumu Alt Ölçeği iç tutarlılık katsayısı anne için .78, baba için .82 ve Otoriter Ana Baba Tutumu Alt Ölçeği iç tutarlılık katsayısı anne için .66, baba için .76 olarak bulunmuştur. Ana Baba Tutum Ölçeği’nde yer alan maddelerin karşısına birbirini izleyen sırada “hiç uygun değil”, “pek uygun değil”, “biraz uygun” ve “çok uygun” biçiminde beş seçenek verilmiştir. Çocuklardan bu maddeleri en iyi belirten seçeneğin puanını maddelerin yanına belirtmeleri istenmiştir. Soruların tamamı düz maddelerden oluşmuş olup tersten sorulmuş soru bulunmamaktadır. Ölçeğin puanlaması (1) Hiç uygun değil, (2) Pek uygun değil, (3) Biraz uygun, (4) Çok uygun şeklindedir.

Ölçekteki maddelerden 1, 2, 6, 7, 13, 14, 15, 20, 21, 22, 29, 30, 36, 37 ve 39. maddeler demokratik tutumu ölçen maddeler; 4, 9, 10, 11, 17, 18, 19, 24, 25, 26, 27, 28, 32, 33 ve 34. maddeler koruyucu- istekçi ana baba tutumunu ölçen maddeler iken; 3, 5, 8, 12, 16, 23, 31, 35, 38 ve 40. maddeler ise otoriter ana baba tutumunu ölçen maddelerdir. Demokratik Ana Baba Tutumu Alt Ölçeği'nden ve Koruyucu-İstekçi Ana Baba Tutumu Ölçeği'nden en az 15 en fazla 60 puan alınabilirken; Otoriter Ana Baba Tutumu Ölçeği'nden en az 10, en fazla 40 puan alınabilmektedir.

3.3.2. Kişisel Bilgi Formu

Çocuk ve ailesine ilişkin sosyo-demografik bilgileri belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan bilgi formu suça sürüklenen çocuklar için 18 maddeden, suça sürüklenmeyen çocuklar için 22 maddeden oluşmaktadır. Bu form suça sürüklenen ve sürüklemeyen çocukların cinsiyetlerini, okul başarı algılarını, herhangi işte çalışma durumlarını, zararlı madde kullanma durumlarını, kardeş sayılarını, yaşadıkları evin sahibi olma durumlarını, anne-babalarının zararlı madde kullanma durumlarını, anne-babalarının öz/üvey olma durumlarını, anne-babalarının çalışma durumlarını, anne-babalarının suç dosyasının bulunma durumunu, kardeş sayısını, ve ailelerinin aylık gelirini öğrenmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanması aşamasında, ilk olarak araştırmada kullanılacak ölçeği geliştiren kişiden; sonrasında İzmir ilinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı liselerde uygulama yapılabilmesi için İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ve İzmir İli Valiliği'nden ve en son olarak Aliğa Ceza İnfaz Kampüsü Çocuk İnfaz Kurumunda ve İzmir Adliyesi Çocuk Mahkemelerinde uygulama yapmak amacıyla Adalet Bakanlığı'ndan gerekli izinler alınmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra öncelik olarak belirlenen okullarda, okul yönetiminin uygun gördüğü derslerde çocuklara araştırma için oluşturulan formlar uygulanmıştır. Sonrasında Aliğa Çocuk Ceza İnfaz Kurumunda bulunan tüm suça sürüklenen çocuklara ve İzmir Adliyesi 4. Çocuk Mahkemesi'nde yargılaması devam eden rastgele seçilen çocuklara formlar uygulanmıştır.

Uygulamaya geçilmeden önce, araştırmaya katılacak olan çocuklara araştırmanın amacı ve veri toplama araçlarının nasıl cevaplandırılacağı konularında gerekli açıklamalar yapılmıştır. Ayrıca, çocukların uygulama sırasında sordukları sorular da araştırmacı tarafından cevaplandırılmıştır. Çocukların cevaplarının gizli tutulacağı, kişisel bir değerlendirme yapılmayacağı ve sadece bu araştırma kapsamında kullanılacağı belirtilerek, onlardan içten ve doğru cevaplar vermeleri istenmiştir. Uygulamada gönüllülük esas alınmıştır.

3.5. Veri Çözümleme Teknikleri

Araştırmada çocukların suça sürüklenmesinde ailesel faktörlerin suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocuklarda farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla betimsel istatistikler, çapraz tablolar ve ki-kare analizi kullanılmıştır. Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların algıladıkları ana-baba tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla ise bağımsız gruplar için t-testi yapılmıştır. Araştırmanın verileri, Sosyal Bilimler İstatistik Paket Programı (SPSS, Statistical Package for the Social Sciences) 18.0 ile analiz edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde ilk olarak suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocuklara ait demografik bilgilere ilişkin betimsel istatistikler sunulmuştur. Ardından çocukların suçta sürüklenmesinde ailesel faktörlerin suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocuklarda farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen çapraz tablolar ve ki-kare analizi sonuçlarına yer verilmiştir. Son olarak suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların algıladıkları ana-baba tutumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını gösteren t testi bulgularına yer verilmiştir.

4.1. Suçta Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocuklar için Demografik Bilgilere Ait Frekans ve Dağılım Yüzdeleri

4.1.1. Çocukların Doğum Tarihlerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan suçta sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların doğum tarihlerine göre dağılımları tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1
Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Doğum Tarihlerine Göre Dağılımları

Suçta sürüklenme	Doğum tarihi	f	%
Suçta sürüklenmemiş	1996	8	4,4
	1997	91	49,7
	1998	84	45,9
Suçta sürüklenmiş	1995	15	14,2
	1996	31	29,2
	1997	34	32,1
	1998	7	6,6
	1999	11	10,4
	2000	6	5,7
	2001	2	1,9
Toplam		289	

Araştırmaya katılan çocuklardan suçta sürüklenmeyenlerin %4,4'ü 1996 doğumlu, %49,7'si 1997 doğumlu, %45,9'u 1998 doğumlu iken suçta sürüklenmiş çocukların ise %14,2'si 1995 doğumlu, %29,2'si 1996 doğumlu, %32,1'i 1997 doğumlu, %6,6'sı 1998 doğumlu, %10,4'ü 1999 doğumlu, %5,7'si 2000 doğumlu ve %1,9'u 2001 doğumludur.

Tablo 4.1 de görüldüğü üzere suçta sürüklenen çocukların yarısından fazlasının (%51,3) 16-17 yaş grubunda olduğu görülmektedir.

4.1.2. Çocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan suçta sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların cinsiyetlerine göre dağılımları tablo 4.2'de verilmiştir.

Tablo 4.2
Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Cinsiyetlerine Göre
Dağılımları

Suçta sürüklenme	Cinsiyet	f	%
Suçta sürüklenmemiş	Erkek	104	56,8
	Kadın	79	43,2
Suçta sürüklenmiş	Erkek	75	70,8
	Kadın	31	29,2
Toplam		289	

Araştırmaya katılan çocuklardan suçta sürüklenmeyenlerin %56,8'i erkek iken %43,2 si kadınlardan oluşmaktadır. Suçta sürüklenmiş çocukların ise %70,8'i erkek iken, %29,2'si kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo 4.2'de görüldüğü üzere suçta sürüklenen çocukların büyük kısmının (%70,8) erkek çocuklardan oluştuğu görülmektedir.

4.1.3. Çocukların Eğitim ve Çalışma Durumlarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan suçta sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların eğitim ve çalışma durumlarına göre dağılımları tablo 4.3'te verilmiştir.

Tablo 4.3
Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Eğitim ve Çalışma Durumlarına Göre Dağılımları

Suçta sürüklenme	Eğitim	F		%		Çalışma	F		%	
Suçta sürüklenmemiş	Okula gidiyor	183	100	7	3,8	Çalışıyor				
	Okula gitmiyor	0	0	176	96,2	Çalışmıyor				
Suçta sürüklenmiş	Okula gidiyor	56	52,8	52	49,1	Çalışıyor				
	Okula gitmiyor	50	47,2	54	50,9	Çalışmıyor				
Toplam						289				

Araştırmaya katılan çocuklardan suçta sürüklenmeyenlerin %100'ü okula devam etmektedir. Suçta sürüklenmiş çocukların ise %52,8'i okula devam ederken %47,2'si okula gitmemektedir. Ayrıca suçta sürüklenmeyen çocukların %7'lik kısmının, suçta sürüklenen çocukların ise %49,1'lik kısmının bir işte çalıştığı görülmektedir.

4.1.4. Çocukların Madde Kullanım Durumlarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan suçta sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların madde kullanım durumlarına göre dağılımları tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4.4
Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Madde Kullanım Durumlarına Göre Dağılımları

Suça						
sürüklenme	Madde	F	%	Madde Tür	F	%
Suça sürüklenmemiş	Kullanıyor	16	8,7	Sigara	3	1,6
	Kullanmıyor	167	91,3	Alkol	8	4,4
				Sigara+Alkol	4	2,2
Suça sürüklenmiş	Kullanıyor	69	65,1	Sigara	30	28,3
	Kullanmıyor	37	34,9	Alkol	2	1,9
				Uyuşturucu	2	1,9
				Sigara+Alkol	10	9,4
				Alkol+Uyuşturucu	2	1,9
				Sigara+Uyuşturucu	5	4,7
				Sigara+Alkol+Uyuşturucu	19	17,9
Toplam				289		

Araştırmaya katılan çocuklardan suçta sürüklenmeyenlerin %8,7'si madde kullanırken suçta sürüklenenlerin %65,1'i madde kullanmaktadır. Suça sürüklenmeyen çocuklardan ise %1,6'sı sadece sigara, %4,4'ü sadece alkol ve %2,2'si hem sigara hem alkol kullanmaktadır. Suça sürüklenmiş çocukların ise %28,3'ü sadece sigara, %1,9'u sadece alkol, %1,9'u sadece uyuşturucu, %9,4'ü hem sigara hem alkol, %1,9'u hem uyuşturucu hem alkol, %4,7'si hem sigara hem uyuşturucu ve %19,9'u hem sigara hem alkol hem de uyuşturucu kullanmaktadır.

4.1.5. Çocukların Ailelerinin Madde Kullanım Durumlarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan suçta sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların ailelerinin madde kullanım durumlarına göre dağılımları tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4.5
Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Ailelerinin Madde Kullanım Durumlarına Göre Dağılımları

Suça		F		%		Kim		F		%		Madde Tür		F		%	
sürüklenme	Madde	F	%	Kim	F	%		F	%			F	%		F	%	
Suçta	Kullanıyor	105	57,4	Anne	50	27,3					Sigara	85	46,4				
sürüklenme-	Kullanmı-	78	42,7	Baba	70	43,7					Alkol	5	2,7				
miş	Yor			Diğer	9	4,9					Uyuşturucu	2	1,1				
											Sigara+Alkol	9	4,9				
Suçta	Kullanıyor	62	58,5	Anne	19	17,9					Sigara	30	36,8				
sürüklenmiş	Kullanmı-	44	41,5	Baba	41	38,7					Alkol	2	2,8				
	yor			Diğer	15	14,2					Uyuşturucu	2	0,9				
											Sigara+Alkol	10	6,6				
											Alkol+Uyuşturucu	2	1,9				
											Sigara+Uyuşturucu	5	1,9				
											Sigara+Alkol+Uyuş-	19	9,4				
											turucu						
Toplam												289					

Araştırmaya katılan çocukların ailelerinden suçta sürüklenmeyenlerin %57,4'ü madde kullanırken suçta sürüklenenlerin %58,5'i madde kullanmaktadır. Suçta sürüklenmeyen çocukların ailelerinden, %46,4'ü sadece sigara, %2,7'si sadece alkol, %1,1'i sadece uyuşturucu madde ve %4,9'u hem sigara hem alkol kullanmaktadır. Suçta sürüklenmiş çocukların ailelerinde ise %36,8'i sadece sigara, %2,8'i sadece alkol, %0,9'u sadece uyuşturucu, %6,6'sı hem sigara hem alkol, %1,9'u hem uyuşturucu hem alkol, %1,9'su hem sigara hem uyuşturucu ve %9,4'ü hem sigara hem alkol hem de uyuşturucu kullanmaktadır.

4.1.6. Çocukların Anne Babalarının Evlilik Durumlarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların anne babalarının evlilik durumlarına göre dağılımları tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.6
Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Anne Babalarının Evlilik Durumlarına Göre Dağılımları

Suçta sürüklenme	Evlilik	f	%
Suçta sürüklenmemiş çocukların anne-babaları	Evli birlikte	160	87,4
	Evli ayrı	4	2,2
	Boşanmış	15	8,2
	Anne vefat etmiş	1	0,5
	Baba vefat etmiş	2	1,1
Suçta sürüklenmiş çocukların anne-babaları	Evli birlikte	79	74,5
	Evli ayrı	5	4,7
	Boşanmış	16	15,1
	Anne vefat etmiş	3	2,8
	Baba vefat etmiş	3	2,8
Toplam		289	

Araştırmaya katılan suça sürüklenmemiş çocukların anne babalarından %87,4’ünün evli ve birlikte olduğu, %2,2’sinin evli fakat ayrı yaşadığı, %8,2’sinin boşanmış olduğu, %0,5’inin babasının %1,1’inin annesinin vefat ettiği görülmektedir. Suçta sürüklenen çocukların anne babalarının ise babalarından %74,5’inin evli ve birlikte olduğu, %4,7’sinin evli fakat ayrı yaşadığı, %15,1’inin boşanmış olduğu, %2,8’inin babasının %2,8’inin annesinin vefat ettiği görülmektedir.

4.1.7. Çocukların Annelerinin Bilgilerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların annelerinin bilgilerine göre dağılımları tablo 4.7’de verilmiştir.

Tablo 4.7
Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Annelerinin Bilgilerine Göre Dağılımları

Suça						Adli			
Sürüklenme	Anne Eğitim	F	%	İş	F	%	dosya	f	%
Suçta	Okuma Yazma	3	1,6	Çalışıyor	72	39,3	Var	5	2,7
sürüklenmeyen	yok	4	2,2	Çalışmıyor	111	60,7	Yok	177	96,7
çocuğun annesi	Okuma yazma	51	27,9						
	var	40	21,9						
	İlkokul	47	25,7						
	Ortaokul	37	20,2						
	Lise								
	Üniversite								
Suçta	Okuma Yazma	28	26,4	Çalışıyor	28	26,4	Var	7	6,7
sürüklenen	yok	10	9,4	Çalışmıyor	76	71,7	Yok	97	93,3
çocuğun annesi	Okuma yazma	46	43,4						
	var	15	14,2						
	İlkokul	7	6,6						
	Ortaokul	0	0,0						
	Lise								
	Üniversite								
Toplam		289							

Araştırmaya katılan suça sürüklenmemiş çocukların annelerinin %1,6 sının hiç okula gitmediği ve okuma yazma öğrenmediği, %2,2’sinin hiç okula gitmediği fakat okuma yazma öğrendiği, %27,9’unun ilkokul mezunu olduğu, %21,9’unun ortaokul mezunu olduğu, %25,7’sinin lise mezunu olduğu ve %20,2’nin üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Suça sürüklenmiş çocukların annelerinin ise %26,4’ünün hiç okula gitmediği ve okuma yazma öğrenmediği, %9,4’ünün hiç okula gitmediği fakat okuma yazma öğrendiği, %43,4’ünün ilkokul mezunu olduğu,

%14,2'sinin ortaokul mezunu olduğu, %6,6'sının lise mezunu olduğu ve hiç birinin üniversite mezunu olmadığı görülmektedir.

4.1.8. Çocukların Babalarının Bilgilerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların babalarının bilgilerine göre dağılımları tablo 4.8'de verilmiştir.

Tablo 4.8
Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Babalarının Bilgilerine Göre Dağılımları

Suça	Baba Eğitim	F		İş	F		Adli		%
		F	%		F	%	dosya	f	
Suçta sürüklenmeyen çocuğun babası	Okuma Yazma	0	0,0	Çalışıyor	161	89,0	Var	15	8,3
	yok	3	1,6	Çalışmıyor	20	11,0	Yok	166	91,7
	Okuma yazma	39	21,3						
	var	30	16,4						
	İlkokul	54	29,5						
	Ortaokul	56	30,6						
	Lise								
	Üniversite								
Suçta sürüklenen çocuğun babası	Okuma Yazma	10	9,4	Çalışıyor	28	81,9	Var	30	28,6
	yok	11	10,4	Çalışmıyor	76	18,1	Yok	75	71,4
	Okuma yazma	52	49,1						
	var	17	16,0						
	İlkokul	13	12,3						
	Ortaokul	2	1,9						
	Lise								
	Üniversite								
Toplam			289						

Araştırmaya katılan suça sürüklenmemiş çocukların babalarının %1,6'sının hiç okula gitmediği fakat okuma yazma öğrendiği, %21,3'ünün ilkokul mezunu olduğu, %16,4'ünün ortaokul mezunu olduğu, %29,5'inin lise mezunu olduğu ve

%30,6'sının üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Suça sürüklenmiş çocukların babalarının ise %9,4'ünün hiç okula gitmediği ve okuma yazma öğrenmediği, %10,4'ünün hiç okula gitmediği fakat okuma yazma öğrendiği, %49,1'inin ilkokul mezunu olduğu, %16'sının ortaokul mezunu olduğu, %13,2'sinin lise mezunu olduğu ve %1,9'unun üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

4.1.9. Çocukların Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların kardeş sayılarına göre dağılımları tablo 4.9'da verilmiştir.

Tablo 4.9
Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Kardeş Sayılarına Göre Dağılımları

Suçta sürüklenme	Kardeş	f	%
Suçta sürüklenmemiş	0	30	16,4
	1	119	65,0
	2	22	12,0
	3	6	3,3
	4	3	1,6
	5	1	0,5
	6+	2	1,1
Suçta sürüklenmiş	0	3	2,8
	1	32	30,2
	2	25	23,6
	3	12	11,3
	4	11	10,4
	5	7	6,6
	6+	16	15,0
Toplam		289	

Araştırmaya katılan çocuklardan suçta sürüklenmeyenlerin %30'unun kardeşi bulunmamaktadır, %65'inin bir kardeşi, %12'sinin iki kardeşi, %3,3'ünün üç

kardeşi, %1,6'sının dört kardeşi, %0,5'inin beş kardeşi ve %1,1'inin altı ve daha fazla kardeşi bulunmaktadır. Suça sürüklenen çocukların ise %2,8'inin kardeşi bulunmamaktadır, %30,2'sinin bir kardeşi, %23,6'sının iki kardeşi, %11,3'ünün üç kardeşi, %10,4'ünün dört kardeşi, %6,6'sının beş kardeşi ve %15'inin altı ve daha fazla kardeşi bulunmaktadır.

4.1.10. Çocukların Sosyo-Ekonomik Bilgilerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların sosyo-ekonomik bilgilerine göre dağılımları tablo 4.10'da verilmiştir.

Tablo 4.10

Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Sosyo-Ekonomik Bilgilerine Göre Dağılımları

Suça Sürüklenme	Gelir	F		Ev	F		Kişi		
		F	%		F	%	Sayı	f	%
Suça sürüklenmeyen	0-500	6	3,3	Kendi	120	65,6	1	1	0,5
	500-1000	34	18,6	Kira	63	34,4	2	6	3,3
	1000-1500	47	25,7				3	41	22,4
	1500-2000	22	12,0				4	98	53,6
	2000+	74	40,4				5	24	13,1
							6	10	5,5
							7+	3	1,5
Suça sürüklenen	0-500	40	37,7	Kendi	49	46,2	1	1	0,9
	500-1000	33	31,1	Kira	57	53,8	2	2	1,9
	1000-1500	26	24,5				3	11	10,4
	1500-2000	2	1,9				4	33	31,1
	2000+	5	4,7				5	24	22,6
							6	14	13,2
							7+	21	19,7
Toplam		289							

*Tezin hazırlandığı 2014 yılında asgari ücret net 846 Lira'dır.

Araştırmaya katılan suça sürüklenmemiş çocukların ailelerinin %3,3'ünün aylık geliri 0-500 TL arasında, %18,6'sının 500-1000 TL arasında, %25,7'sinin 1000-1500 TL arasında, %12'sinin 1500-2000 TL arasında ve %40,4'ünün ise 2000 TL ve üstündedir. Suça sürüklenen çocukların ailelerinin ise %37,7'sinin aylık geliri 0-500 TL arasında, %31,1'inin 500-1000 TL arasında, %24,5'inin 1000-1500 TL arasında, %1,9'unun 1500-2000 TL arasında ve %4,7'sinin ise 2000 TL ve üstündedir.

Araştırmaya katılan suça sürüklenmeyen çocukların yaşadıkları evlerin 34,4'ü kira iken %65,6'sı ailelerine aittir. Yine suça sürüklenen çocukların yaşadıkları evlerin %53,8'i kira iken %46,2'si ailelerine aittir.

Araştırmaya katılan suça sürüklenmeyen çocukların evlerinde yaşayan kişi sayısı %0,5'inde bir, %3,3'ünde iki, %22,4'ünde üç, %53,6'sında dört, 13,1'inde beş, %5,5'inde altı, %1,5'inde ise yedi ve daha fazla kişidir. Suça sürüklenen çocukların evlerinde yaşayan kişi sayısı ise %0,9'unda bir, %1,9'unda iki, %10,4'ünde üç, %31,1'inde dört, 22,6'sında beş, %13,2'sinde altı, %19,7'sinde ise yedi ve daha fazla kişidir.

4.2. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Ailelerine Ait Özelliklerin Farklılaşp Farklılaşmadığının İncelenmesine Ait Bulgular

4.2.1. Suça sürüklenme ile Ailedeki Çocuk Sayısı Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların ailelerinin çocuk sayılarını gösterir tablo 4.11.'de verilmiştir.

Tablo 4.11
Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Ailelerinin Çocuk Sayılarına
Göre Dağılımları

Çocuk sayısı	Suça		χ^2	p
	Suçta sürüklenmeyen	sürüklenen		
	N(%)	N(%)		
1	30(%16,4)	3(%2,8)		
2	119(%65)	32(%30,2)		
3	22(%12)	25(%23,6)	79,49	,000
4	6(%3,3)	12(%11,3)		
5	3(%1,6)	11(%10,4)		
6+	3(%1,6)	23(%21,7)		
Toplam	183	106		

Araştırmaya katılan çocukların suçta sürüklenmeyenlerin ailelerinin %30'unun 1 çocuğu bulunmamaktadır, %65'inin iki çocuğu, %12'sinin üç çocuğu, %3,3'ünün dört çocuğu, %1,6'sinin beş çocuğu, %1,6'sinin altı ve daha fazla çocuğu bulunmaktadır. Suçta sürüklenen çocukların ailelerinin ise %2,8'inin bir çocuğu, %30,2'sinin iki çocuğu, %23,6'sinin üç çocuğu, %11,3'ünün dört çocuğu, %10,4'ünün beş çocuğu, %21,7'sinin altı ve daha fazla sayıda çocuğu bulunmaktadır.

Tablo 4.11'de görüldüğü gibi suçta sürüklenen çocukların ailelerinin çocuk sayıları ile suçta sürüklenmeyen çocukların ailelerinin çocuk sayıları karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($\chi^2=79,49$, $df=5$, $p<.001$) olduğu; özellikle suçta sürüklenen çocukların ailelerinin büyük kısmı (%67) üç ve daha fazla çocuğa sahip iken, suçta sürüklenmeyen çocukların ailelerinin büyük oranda (%81,4) iki ve daha az sayıda çocuğa sahip olduğu görülmektedir.

4.2.2. Suça sürüklenme ile Ailenin Gelir Düzeyi Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların ailelerinin gelir düzeylerini gösterir tablo 4.12.'de verilmiştir.

Tablo 4.12
Suçta sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların ailelerinin gelir düzeylerine göre dağılımları

Gelir	Suçta	Suçta	χ^2	p
	sürüklenmeyen	sürüklenen		
	N(%)	N(%)		
0-500	6(%3,3)	40(%37,7)		
500-1000	34(%18,6)	33(%31,1)		
1000-1500	47(%25,7)	26(%24,5)	94,30	,000
1500-2000	22(%12)	2(%1,9)		
2000+	74(%40,04)	5(%4,7)		
Toplam	183	106		

*Tezin hazırlandığı 2014 yılında asgari ücret net 846 Lira'dır.

Araştırmaya katılan suça sürüklenmemiş çocukların ailelerinin %3,3'ünün aylık geliri 0-500 TL arasında, %18,6'sının 500-1000 TL arasında, %25,7'sinin 1000-1500 TL arasında, %12'sinin 1500-2000 TL arasında ve %40,4'ünün ise 2000 TL ve üstündedir. Suça sürüklenen çocukların ailelerinin ise %37,7'sinin aylık geliri 0-500 TL arasında, %31,1'inin 500-1000 TL arasında, %24,5'inin 1000-1500 TL arasında, %1,9'unun 1500-2000 TL arasında ve %4,7'sinin ise 2000 TL ve üstündedir.

Tablo 4.12'de görüldüğü gibi suça sürüklenen çocukların ailelerinin gelir düzeyi ile suça sürüklenmeyen çocukların ailelerinin gelir düzeyi karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($\chi^2=94,30$, $df=4$, $p<.001$) olduğu; özellikle suça sürüklenen çocukların ailelerinin gelirlerinin büyük kısmı (%68,8) 1000 liranın altında kalırken, suça sürüklenmeyen çocukların ailelerinin elde ettikleri gelirlerin büyük kısmının (%78,1) 1000 liranın üzerinde olduğu görülmektedir.

4.2.3. Suça sürüklenme ile Annenin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların annelerinin eğitim düzeylerini gösterir tablo 4.13.'te verilmiştir.

Tablo 4.13
Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Annelerinin Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımları

Eğitim	Suçta	Suçta	χ^2	p
	sürüklenmeyen	sürüklenen		
	N(%)	N(%)		
Okuma-Yazma yok	3(%1,6)	28(%26,4)	86,99	,000
Okuma-Yazma var	4(%2,2)	10(%9,4)		
İlkokul	51(%28)	46(%43,4)		
Ortaokul	40(%22)	15(%14,2)		
Lise	47(%25,8)	7(%6,6)		
Üniversite	37(%20,3)	0(%0)		
Toplam	182	106		

Araştırmaya katılan suça sürüklenmemiş çocukların annelerinin %1,6'sının hiç okula gitmediği ve okuma yazma öğrenmediği, %2,2'sinin hiç okula gitmediği fakat okuma yazma öğrendiği, %27,9'unun ilkokul mezunu olduğu, %21,9'unun ortaokul mezunu olduğu, %25,7'sinin lise mezunu olduğu ve %20,2'nin üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Suça sürüklenmiş çocukların annelerinin ise %26,4'ünün hiç okula gitmediği ve okuma yazma öğrenmediği, %9,4'ünün hiç okula gitmediği fakat okuma yazma öğrendiği, %43,4'ünün ilkokul mezunu olduğu, %14,2'sinin ortaokul mezunu olduğu, %6,6'sının lise mezunu olduğu ve hiç birinin üniversite mezunu olmadığı görülmektedir.

Tablo 4.13'te görüldüğü gibi suça sürüklenen çocukların annelerinin eğitim düzeyleri ile suça sürüklenmeyen çocukların annelerinin eğitim düzeyleri

karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($\chi^2=86,99$, $df=5$, $p<.001$) olduğu görülmektedir. Özellikle suça sürüklenen çocukların annelerinin büyük kısmı (%79,2) ilkokul ve daha düşük eğitim düzeyine sahipken, suça sürüklenmeyen çocukların annelerinin büyük kısmı (%68,1) ortaokul ve üzeri eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

4.2.4. Suça sürüklenme ile Babanın Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların babalarının eğitim düzeylerini gösterir tablo 4.14.'de verilmiştir.

Tablo 4.14
Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Babalarının Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımları

Eğitim	Suçta	Suçta	χ^2	p
	sürüklenmeyen	sürüklenen		
	N(%)	N(%)		
Okuma-Yazma yok	0(%0)	10(%9,5)		
Okuma-Yazma var	3(%1,6)	11(%10,5)		
İlkokul	39(%21,4)	52(%49,5)	80,53	,000
Ortaokul	30(%16,5)	17(%16,2)		
Lise	54(%29,7)	13(%12,4)		
Üniversite	56(%36,8)	2(%1,9)		
Toplam	182	105		

Araştırmaya katılan suça sürüklenmemiş çocukların babalarının %1,6'sının hiç okula gitmediği fakat okuma yazma öğrendiği, %21,3'ünün ilkokul mezunu olduğu, %16,4'ünün ortaokul mezunu olduğu, %29,5'inin lise mezunu olduğu ve %30,6'sının üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Suça sürüklenmiş çocukların babalarının ise %9,4'ünün hiç okula gitmediği ve okuma yazma öğrenmediği, %10,4'ünün hiç okula gitmediği fakat okuma yazma öğrendiği, %49,1'inin ilkokul

mezunu olduğu, %16'sının ortaokul mezunu olduğu, %13,2'sinin lise mezunu olduğu ve %1,9'unun üniversite mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 4.14'te görüldüğü gibi suça sürüklenen çocukların babalarının eğitim düzeyleri ile suça sürüklenmeyen çocukların babalarının eğitim düzeyleri karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($\chi^2=80,53$, $df=5$, $p<.001$) olduğu görülmektedir. Özellikle suça sürüklenen çocukların babalarının büyük kısmı (%69,5) ilkokul ve daha düşük eğitim düzeyine sahipken, suça sürüklenmeyen çocukların babalarının büyük kısmı (%77) ortaokul ve üzeri eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

4.2.5. Suça sürüklenme ile Ailenin Parçalanmış Olma Durumu Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların ailelerinin parçalanma oranlarını gösterir tablo 4.15.'de verilmiştir.

Tablo 4.15
Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Ailelerinin Parçalanma Oranları

Aile	Suça		χ^2	p
	Suçta sürüklenmeyen N(%)	sürüklenen N(%)		
Parçalanmış	22(%12,1)	27(%25,5)	8,50	,004
Parçalanmamış	160(%87,9)	79(%74,5)		
Toplam	182	106		

Araştırmaya katılan suça sürüklenmemiş çocukların anne babalarının %87,5'inin evli ve birlikte yaşadığı, %12,1'in ayrı yaşadığı ve ailenin parçalanmış olduğu görülmektedir. Suça sürüklenmiş çocukların anne babalarının ise %74,5'inin evli ve birlikte yaşadığı, %25,5'inin ayrı yaşadığı ve ailenin parçalanmış olduğu görülmektedir.

Tablo 4.15'te görüldüğü gibi suça sürüklenen çocukların ailesinin parçalanma oranları ile suça sürüklenmeyen çocukların ailesinin parçalanma oranları karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($\chi^2=8,50$, $df=1$, $p<.005$) olduğu görülmektedir.

4.2.6. Suça sürüklenme ile Ailede Madde Kullanımı Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların ailelerinin madde kullanma düzeylerini gösterir tablo 4.16.'da verilmiştir.

Tablo 4.16
Suça Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Ailelerinin Madde Kullanma Düzeylerine Göre Dağılımları

Madde	Suça		χ^2	p
	Suçta sürüklenmeyen	sürüklenen		
	N(%)	N(%)		
Sigara	85(%48,9)	39(%36,8)	20,74	,000
Alkol	14(%8)	10(%9,4)		
Uyuşturucu	2(%1,1)	15(%14,2)		
Toplam	174	106		

Araştırmaya katılan suça sürüklenmemiş çocukların ailelerinin %48,9'unun sigara kullandığı, %8'inin alkol kullandığı ve %1,1'inin uyuşturucu kullandığı görülmektedir. Suça sürüklenen çocukların ailelerinin ise %36,8'inin sigara kullandığı, %9,4'ünün alkol kullandığı ve %14,2'sinin uyuşturucu kullandığı görülmektedir.

Tablo 4.16'da görüldüğü gibi suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların ailelerinin madde kullanma durumları karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($\chi^2=20,74$, $df=3$, $p<.001$) olduğu; özellikle suça sürüklenen çocukların ailelerinin önemli oranda alkol ve uyuşturucu (%23,6) kullandığı, suça sürüklenmeyen çocukların ailesinin ise yine önemli düzeyde (%48,9) sigara kullandığı görülmektedir.

4.2.7. Suça sürüklenme ile Ailede Suç Geçmiş Olan Bireylerin Varlığı Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların ailesinde suç geçmişi olan bireylerin varlığını gösterir tablo 4.17.'de verilmiştir.

Tablo 4.17
Suçta Sürüklenmiş ve Sürüklenmemiş Çocukların Ailesinde Suç Geçmiş Olan Bireylerin Varlığını Gösterir Tablo

Adli Dosya (Anne)	Suça		χ^2	p
	Suçta sürüklenmeyen N(%)	sürüklenen N(%)		
Yok	177(%97,3)	97(%93,3)	2,61	,106
Var	5(%2,7)	7(%6,7)		

Adli Dosya (Baba)	Suça		χ^2	p
	Suçta sürüklenmeyen N(%)	sürüklenen N(%)		
Yok	166(%91,7)	30(%28,6)	20,62	,000
Var	15(%8,3)	75(%71,4)		

Araştırmaya katılan suça sürüklenmemiş çocukların annelerinin %2,7'sinin adli bir olaya ilişkin suç dosyası bulunurken, %97,3'ünün herhangi bir adli dosyası bulunmamaktadır. Suça sürüklenen çocukların annelerinin ise %6,7'sinin adli bir olaya ilişkin suç dosyası bulunurken %93,3'ünün herhangi bir adli dosyası bulunmamaktadır. Yine araştırmaya katılan suça sürüklenmemiş çocukların babalarının %8,3'ünün adli bir olaya ilişkin suç dosyası bulunurken, %91,7'sinin herhangi bir adli dosyası bulunmamaktadır. Suça sürüklenen çocukların babalarının ise %28,6'sının adli bir olaya ilişkin suç dosyası bulunurken %71,4'ünün herhangi bir adli dosyası bulunmamaktadır.

Tablo 4.17'te görüldüğü gibi suça sürüklenen çocukların babalarının adli bir olaya ilişkin suç dosyalarının varlığı ile suça sürüklenmeyen çocukların babalarının adli bir olaya ilişkin suç dosyalarının varlığı karşılaştırıldığında gruplar arasında

istatistiksel olarak anlamlı bir fark ($\chi^2=20,62$, $df=1$, $p<.001$) olduğu görülmektedir. Yanı sıra suça sürüklenen çocukların annelerinin adli bir olaya ilişkin suç dosyalarının varlığı ile suça sürüklenmeyen çocukların annelerinin adli bir olaya ilişkin suç dosyalarının varlığı karşılaştırıldığında gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı ($\chi^2=2,61$, $df=1$, $p>.005$) görülmektedir.

4.3. Çocukların Algıladıkları Ana-Baba Tutumlarının Suça Sürüklenme Durumlarına Göre İncelenmesine Ait Bulgular

4.3.1. Ana Baba Tutum Ölçeği (Anne) Alt Ölçekleri için Suça Sürüklenip Sürüklenmeme Bakımından Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi

Çocukların annelerine yönelik olarak cevapladıkları Ana Baba Tutum Ölçeği'nin alt ölçeklerinden aldıkları toplam puanların suça sürüklenip sürüklenmemelerine göre anlamlı düzeyde fark gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız gruplar için t-testi kullanılmıştır.

Bağımsız gruplar için t testi analizinin yapılabilmesi için her iki grubun puanlarının varyanslarının homojen olması gerekmektedir. (Büyüköztürk, 2007). Araştırmanın katılımcılarından elde edilen ana-baba tutumları ölçeğinden alınan puan dağılımının varyanslarının homojenliğinin test edilmesi için yapılan Levene testi sonucunda demokratik anne tutumu ($F=6,59$, $p<.05$), koruyucu-istekçi anne tutumu ($F=1,68$, $p>.05$) ve otoriter anne tutumu ($F=3,187$, $p>.05$) için varyansların homojen olduğu sonucuna varılmıştır.

Çocukların Ana Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum alt ölçeğinden annelerine yönelik olarak elde ettikleri puan ortalamalarının, suça sürüklenip sürüklenmemelerine göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi sonuçları Tablo 4.18'de verilmiştir.

Tablo 4.18
Çocukların Ana Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Ölçeğinden
Annelerine Yönelik Olarak Elde Ettikleri Puan Ortalamalarının, Suça
Sürüklenip Sürüklenmemelerine Göre Karşılaştırılması Amacıyla Yapılan
Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları

Ölçek	Suç Sürüklenme	n	\bar{X}	S	t	p
Demokratik Tutum	Suç Sürüklenmemiş	182	51,37	8,57	3,94	,000**
	Suç Sürüklenmiş	105	46,75	10,10		

**p < .01

Tablo 4.18'e göre; araştırmaya katılan çocuklardan suça sürüklenmemiş çocukların annelerinin Demokratik Tutum alt ölçeği ortalaması (x) 51,37, suça sürüklenmiş çocukların annelerinin Demokratik Tutum alt ölçeği ortalaması (x) 47,75'tir. Suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların ana-baba tutum ölçeği (anne) puan ortalamaları arasındaki farklar t testi ile analiz edilmiş ve ortalamalar arası farkların 0,01 düzeyinde anlamlı olduğu bulunmuştur. Buna göre suça sürüklenmemiş çocukların annelerinin daha demokratik bir tutuma sahip olduklarını söylemek mümkündür.

Çocukların Ana Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum alt ölçeğinden annelerine yönelik olarak elde ettikleri puan ortalamalarının, suça sürüklenip sürüklenmemelerine göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi sonuçları Tablo 4.19'da verilmiştir.

Tablo 4.19
Çocukların Ana Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Ölçeğinden
Annelerine Yönelik Olarak Elde Ettikleri Puan Ortalamalarının, Suça
Sürüklenip Sürüklenmemelerine Göre Karşılaştırılması Amacıyla Yapılan
Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları

Ölçek	Suç Sürüklenme	n	\bar{X}	S	t	p
Koruyucu Tutum	Suç Sürüklenmemiş	182	34,84	8,14	4,67	,000**
	Suç Sürüklenmiş	105	39,29	7,12		

**p < .01

Tablo 4.19'a göre; araştırmaya katılan çocuklardan suça sürüklenmemiş çocukların annelerinin Koruyucu-İstekçi Tutum alt ölçeği ortalaması (x) 34,84, suça sürüklenmiş çocukların annelerinin Koruyucu-İstekçi Tutum alt ölçeği ortalaması (x) 39,29'tur. Suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların ana-baba tutum ölçeği (anne) puan ortalamaları arasındaki farklar t testi ile analiz edilmiş ve ortalamalar arası farkların 0,01 düzeyinde anlamlı olduğu bulunmuştur. Buna göre suça sürüklenmiş çocukların annelerinin daha koruyucu-istekçi bir tutuma sahip olduklarını söylemek mümkündür.

Çocukların Ana Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum alt ölçeğinden annelerine yönelik olarak elde ettikleri puan ortalamalarının, suça sürüklenip sürüklenmemelerine göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi sonuçları Tablo 4.20'de verilmiştir.

Tablo 4.20
Çocukların Ana Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Ölçeğinden Annelerine
Yönelik Olarak Elde Ettikleri Puan Ortalamalarının, Suça Sürüklenip
Sürüklenmemelerine Göre Karşılaştırılması Amacıyla Yapılan Bağımsız
Gruplar İçin T-Testi Sonuçları

Ölçek	Suç	n	\bar{X}	S	t	p
Otoriter Tutum	Suç Sürüklenmemiş	182	18,07	5,47	4,55	,000**
	Suç Sürüklenmiş	105	21,55	7,39		

** $p < .01$

Tablo 4.20'ye göre; araştırmaya katılan çocuklardan suça sürüklenmemiş çocukların annelerinin Otoriter Tutum alt ölçeği ortalaması (x) 18,07, suça sürüklenmiş çocukların annelerinin Otoriter Tutum alt ölçeği ortalaması (x) 21,55'tir. Suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların ana-baba tutum ölçeği (anne) puan ortalamaları arasındaki farklar t testi ile analiz edilmiş ve ortalamalar arası farkların 0,01 düzeyinde anlamlı olduğu bulunmuştur. Buna göre suça sürüklenmiş çocukların annelerinin daha otoriter bir tutuma sahip olduklarını söylemek mümkündür.

4.3.2. Ana Baba Tutum Ölçeği (Baba) Alt Ölçekleri için Suça Sürüklenip Sürüklenmeme Bakımından Farklılık Olup Olmadığının İncelenmesi

Çocukların babalarına yönelik olarak cevapladıkları Ana Baba Tutum Ölçeği'nin alt ölçeklerinden aldıkları toplam puanların suça sürüklenip sürüklenmemelerine göre anlamlı düzeyde fark gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız gruplar için t-testi kullanılmıştır.

Bağımsız gruplar için t testi analizinin yapılabilmesi için her iki grubun puanlarının varyanslarının homojen olması gerekmektedir. (Büyüköztürk, 2007). Araştırmanın katılımcılarından elde edilen ana-baba tutumları ölçeğinden alınan puan dağılımının varyanslarının homojenliğinin test edilmesi için yapılan Levene testi sonucunda demokratik baba tutumu ($F=6,59$, $p<.05$), koruyucu-istekçi baba

tutumu ($F=1,68$, $p>.05$) ve otoriter baba tutumu ($F=3,187$, $p>.05$) için varyansların homojen olduğu sonucuna varılmıştır.

Çocukların Ana Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum alt ölçeğinden babalarına yönelik olarak elde ettikleri puan ortalamalarının, suça sürüklenip sürüklenmemelerine göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi sonuçları Tablo 4.21’de verilmiştir.

Tablo 4.21

Çocukların Ana Baba Tutum Ölçeği Demokratik Tutum Alt Ölçeğinden Babalarına Yönelik Olarak Elde Ettikleri Puan Ortalamalarının, Suça Sürüklenip Sürüklenmemelerine Göre Karşılaştırılması Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar İçin T Testi Sonuçları

Ölçek	Suç Sürüklenme	n	\bar{X}	S	t	p
Demokratik Tutum	Suç Sürüklenmemiş	180	48,97	9,40	3,33	,001**
	Suç Sürüklenmiş	104	44,65	11,11		

** $p < .01$

Tablo 4.21’e göre; araştırmaya katılan çocuklardan suça sürüklenmemiş çocukların babalarının Demokratik Tutum alt ölçeği ortalaması (x) 48,97, suça sürüklenmiş çocukların babalarının Demokratik Tutum alt ölçeği ortalaması (x) 44,65’tir. Suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların ana-baba tutum ölçeği (baba) puan ortalamaları arasındaki farklar t testi ile analiz edilmiş ve ortalamalar arası farkların 0,01 düzeyinde anlamlı olduğu bulunmuştur. Buna göre suça sürüklenmemiş çocukların babalarının daha demokratik bir tutuma sahip olduklarını söylemek mümkündür.

Çocukların Ana Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum alt ölçeğinden babalarına yönelik olarak elde ettikleri puan ortalamalarının, suça sürüklenip sürüklenmemelerine göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi sonuçları Tablo 4.22’de verilmiştir.

Tablo 4.22

Çocukların Ana Baba Tutum Ölçeği Koruyucu-İstekçi Tutum Alt Ölçeğinden Babalarına Yönelik Olarak Elde Ettikleri Puan Ortalamalarının, Suça Sürüklenip Sürüklenmemelerine Göre Karşılaştırılması Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları

Ölçek	Suç Sürüklenme	n	\bar{X}	S	t	p
Koruyucu Tutum	Suç Sürüklenmemiş	180	32,98	8,37	6,27	,000**
	Suç Sürüklenmiş	104	39,29	7,83		

** $p < .01$

Tablo 4.22’ye göre; araştırmaya katılan çocuklardan suça sürüklenmemiş çocukların babalarının Koruyucu-İstekçi Tutum alt ölçeği ortalaması (x) 32,98, suça sürüklenmiş çocukların babalarının Koruyucu-İstekçi Tutum alt ölçeği ortalaması (x) 39,29’tur. Suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların ana-baba tutum ölçeği (baba) puan ortalamaları arasındaki farklar t testi ile analiz edilmiş ve ortalamalar arası farkların 0,01 düzeyinde anlamlı olduğu bulunmuştur. Buna göre suça sürüklenmiş çocukların babalarının daha koruyucu-istekçi bir tutuma sahip olduklarını söylemek mümkündür.

Çocukların Ana Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum alt ölçeğinden babalarına yönelik olarak elde ettikleri puan ortalamalarının, suça sürüklenip sürüklenmemelerine göre karşılaştırılması amacıyla yapılan bağımsız gruplar için t-testi sonuçları Tablo 4.23’de verilmiştir.

Tablo 4.23

Çocukların Ana Baba Tutum Ölçeği Otoriter Tutum Alt Ölçeğinden Babalarına Yönelik Olarak Elde Ettikleri Puan Ortalamalarının, Suça Sürüklenip Sürüklenmemelerine Göre Karşılaştırılması Amacıyla Yapılan Bağımsız Gruplar İçin T-Testi Sonuçları

Ölçek	Suç Sürüklenme	n	\bar{X}	S	t	p
Otoriter Tutum	Suç Sürüklenmemiş	180	18,60	5,81	4,65	,000**
	Suç Sürüklenmiş	104	21,99	6,11		

** $p < .01$

Tablo 4.23'e göre; araştırmaya katılan çocuklardan suça sürüklenmemiş çocukların babalarının Otoriter Tutum alt ölçeği ortalaması (x) 18,60, suça sürüklenmiş çocukların babalarının Otoriter Tutum alt ölçeği ortalaması (x) 21,99'tur. Suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların ana-baba tutum ölçeği (baba) puan ortalamaları arasındaki farklar t testi ile analiz edilmiş ve ortalamalar arası farkların 0,01 düzeyinde anlamlı olduğu bulunmuştur. Buna göre suça sürüklenmiş çocukların babalarının daha otoriter bir tutuma sahip olduklarını söylemek mümkündür.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada ailedeki çocuk sayısı, ailenin gelir düzeyi, ailenin eğitim durumu, ailenin parçalanmış olup olmaması, anne-babanın suç öyküsünün varlığı, ailede uyuşturucu madde kullanan bireylerin varlığı ve anne baba tutumları gibi ailesel faktörlerin çocukların suça sürüklenmesindeki rolü incelenmiştir.

Araştırmada çocukların anne ve babalarının çocuklarına karşı tutumlarını belirlemek amacıyla Ana-Baba Tutum Ölçeği ile çocuklar ve ailelerine ilişkin sosyo-demografik bilgileri belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda suça sürüklenen çocukların ailedeki çocuk sayısı, ailenin gelir düzeyi, anne-babanın eğitim durumu, parçalanmış aileye sahip olma, ailede madde kullanan bireylerin varlığı, babanın suç öyküsünün bulunması ve anne-baba tutumları gibi faktörler açısından suça sürüklenmeyen çocuklara göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmüştür.

Araştırmanın bulgularından ilki suça sürüklenen çocukların ailelerinin suça sürüklenmeyen çocukların ailelerine göre daha fazla sayıda çocuk sahibi olduğu şeklindedir. Sonuçlara göre araştırmaya katılan suça sürüklenmiş çocukların aileleri yüksek oranda üç ve daha fazla çocuğa sahiptir. Suça sürüklenmeyen çocukların aileleri ise çoğunlukla iki ve daha az çocuğa sahiptir. Suça sürüklenen çocuklarla yapılan birçok araştırmada da benzer bulgulara rastlanmıştır. Yavuzer (1986) ailedeki çocuk sayısı arttıkça suç işleme oranlarında artış olduğunu ortaya koymuştur. Ok (1989)'un yapmış olduğu araştırmada suça sürüklenen çocukların çoğunlukla dört ve daha fazla kardeşe sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bulguları Sevük (1998) ve Börekçi (2012)'nin araştırma bulguları ile de tutarlı gözükmektedir. Bu araştırmaların sonucunda da suçlu çocukların ailelerinin üç ve daha fazla çocuğa sahip olduğu ortaya konmuştur.

Benzer şekilde yapılan araştırmalarda (Aldemir, 2010; Bayer, 2008; Gürler, 2005; Kunt, 2003) suça sürüklenen çocukların ailelerinin dört ve daha fazla çocuğa sahip olduğu görülmektedir.

Daha fazla sayıda çocuğa sahip olan ailelerin çocuklarının suça sürüklenmesinin nedenleri düşünöldüğünde bu nedenlerden birinin kalabalık ailelerde ebeveynlerin ilgisinin daha fazla çocuğa bölünmesi olduğu söylenebilir. Bu nedenlerden bir diğeri ise kalabalık evlerde kişiler arası çatışma, rahatsızlık ve yaşanan engellenme ve hayal kırıklıklarının artmasıdır. Bu nedenle kalabalık evlerde yetişen çocukların suça sürüklenme riskinin artacağı düşünölmektedir (Farrington, 2010).

Bu nedenlere ek olarak geniş ailelerin etkili disiplin yöntemleri kullanmada etkisiz kalması da çocukların suça sürüklenmesinde rol oynamaktadır. Kalabalık ailelerde çocuğa gereken ilginin ve desteğin verilmesi ve denetimin sağlanması zorlaşmaktadır. Ayrıca olumsuz rol model olan ve yıkıcı davranışlarda bulunan çocukların diğer çocukları etkilemesi mümkündür. Buna bir tür bulaşma etkisi denebilir. Ergen yaşta olan aile üyesinin o ailede yaşayan daha küçük yaşta olan hemcinsine karşı model olma olasılığının da yüksek olduğu düşünölmektedir (Ögel, 2007).

Yine çocuk sayısının fazla olduğu ailelerde çocuk suçluluğunun daha fazla olmasını açıklayan bir başka görüşe göre ailedeki rol model sayısının fazlalığı çocuk için kimin yaptığıının doğru, kimin yaptığıının yanlış olduğunu öğrenmekte zorluk yaşamasına neden olmaktadır. Buna ek olarak anne-babanın ailenin kalabalık olması nedeniyle çocuklarına yeteri kadar ilgi gösterememesi çocuğun suçla tanışmasını kolaylaştırabilmektedir (Kılıç, 2007).

Araştırma bulgularından bir diğeri suça sürüklenen çocukların ailelerinin suça sürüklenmeyen çocukların ailelerine göre ekonomik olarak daha düşük düzeye sahip olduğu yönündedir. Sonuçlara göre suça sürüklenen çocukların ailelerinin ekonomik gelirinin çoğunlukla 1000 TL altında olduğu, suça sürüklenmeyen

çocukların ailelerin ekonomik gelirinin ise çoğunlukla 1000 TL'nin üstünde olduğu bulunmuştur.

Bu konuda yurt dışında yapılmış birçok araştırma suçta sürüklenen çocukların düşük ekonomik koşullara sahip ailelerden geldiğini ortaya koymaktadır. Breckinridge ve Abbott (1912); Gillin (1926); Sutherland ve Cressey, 1978; Hirschi (1969) çocuk suçluluğu ile yoksulluk arasında ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır.

Yurt içinde yapılan araştırmalarda da çoğunlukla benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Kunt (2003), Kocadaş (2007), Avcı (2008), Karakuş (2012), Şahinli (2012) ve Şengül (2012)'ün araştırmaları suçta sürüklenen çocukların çoğunlukla düşük ekonomik düzey ailelerden geldiğini ortaya koymaktadır.

Merton (1938)'a göre düşük ekonomik koşullara sahip bireylerin varlıklı kesimlerle eşit imkânlarla sahip olmaması nedeniyle imkanlara sahip olma niyetiyle önemli ölçüde gayri meşru yolları denemektedir (akt: Kızmaz,2005). Yoksul ailelerin çocuklarının daha fazla suçta sürüklenme sebeplerinden birisi olarak bu görüş ele alınabilir.

Bir başka görüşe göre ekonomik düzeyin düşük olması ailenin çocuklarına karşı davranışlarını da etkilemektedir. Anne babanın toleransının düşmesine ve uygun olmayan disiplin yöntemlerine yönelmesine neden olmaktadır. Bu nedenler çocuğun suçta sürüklenmesine dolaylı yönden zemin oluşturmaktadır (Ögel, 2007).

Yoksul ailelerde çocukların eğitimi öncelikli değildir. Çocuğun çalışıp aile ekonomisine katkıda bulunması beklendiğinden çocuğun okul başarısı ve devamsızlığı önemsenmemektedir. Küçük yaşta çalışmak zorunda kalan çocuk iş çevresinde zararlı alışkanlıklar edinebilmektedir. Okula gitmeyen çocuk çoğunlukla işte ve sokakta zaman geçirmektedir. Sokağın zararlı etkileri arasında uyuşturucu madde ile tanışma, şiddet ve çalma davranışları sayılabilir (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012).

Yoksulluğun çocuk suçluluğuna bir başka dolaylı etkisi ise yaşanan bölge aracılığı ile gerçekleşir. Ekonomik olarak düşük koşullara sahip ailelerin genelde kendi evleri bulunmamakta çoğu düşük sosyo-ekonomik bölgelerde yaşamaktadırlar (Ögel, 2007). Yoksul bölgelerde çocuklar daha çok suç davranışları ile karşılaşmaktadırlar. Araştırmalarda yoksul bölgelerde yaşayan çocukların daha çok olumsuz davranış sergileyen akranlarla ilişki kurduğunu ortaya koymuştur (Ducan Brooks-Gunn ve Klebanov, 1994; Simons, Johnson, Beaman, Conger ve Whitebeck, 1996; akt: Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012).

Araştırmaların çoğu suça sürüklenen çocukların düşük ekonomik düzeye sahip ailelerden geldiğini ortaya koymakla birlikte bunun tersini ortaya koyan araştırmalarda mevcuttur. Alagöz (1998) kasten adam öldürme suçundan ötürü cezaevinde bulunan sürüklenen çocukların ailelerinin çoğunluğun orta düzey ekonomik koşullara sahip olduğunu göstermiştir. Başka bir araştırmada Çetin (2005) Suça sürüklenmiş ve suça sürüklenmemiş ergenlerin ailelerinin sosyo-ekonomik düzey açısından farklılaşmadıklarını ortaya koymuştur.

Araştırmanın bulgularıyla ters düşen bu sonuçlara sebep olarak diğer araştırmalarda kullanılan ölçeklerin nitelikleri, örneklem farkları, ekonomik düzeyleri gösteren kategorisel farklılıklar gösterilebilir.

Bir diğer araştırma bulgusu ise suça sürüklenen çocukların anne babasının eğitim durumunun suça sürüklenmeyen çocukların ailelerine göre daha düşük olduğu yönündedir. Sonuçlara göre suça sürüklenen çocukların annelerinin büyük kısmı ilkokul mezunu ve okuma yazma bilmeyen bireylerden oluşmaktadır. Suça sürüklenmeyen çocukların annelerinin büyük kısmı ise ortaokul ve üzeri eğitim düzeyine sahiptir. Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların babalarının eğitim düzeylerine bakıldığında benzer sonuçların olduğu görülmektedir. Suça sürüklenen çocukların babalarının büyük kısmının ilkokul ve daha düşük eğitim düzeyine sahip olduğu, suça sürüklenmeyen çocukların babalarının ise büyük kısmının ortaokul ve üzeri eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

Çocukların suça sürüklenme sebeplerini açıklamaya çalışan araştırmalar çoğunlukla suça sürüklenmiş çocukların ailelerinin eğitim seviyelerinin düşük olduğunu göstermiştir. Erkan (1995), Kunt (2003), Gürler (2005), Kocadaş (2007), Avcı (2008), Şengül (2012), Şahinli (2012) ve Börekçi (2012)'nin yapmış olduğu araştırmalar suça sürüklenen çocukların anne babalarının eğitim seviyelerinin düşük olduğu sonucunu ortaya koymuştur. Yapılan bu araştırmaların bir başka ortak özelliği ise suça sürüklenen çocukların annelerinin babalarına göre daha düşük eğitim seviyesinde olduğunu göstermiş olmasıdır. Bu sonuçlar yapılan araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Bu bulguların aksini gösteren bir araştırmada ise suça itilmiş çocukların ailelerinde, babaların eğitim düzeyleri annelerin eğitim düzeylerine göre düşük bulunmuştur (Özkan, 1994).

Eğitim seviyesi düşük anne babanın yetiştirdiği çocukların suça sürüklenmesinin nedenleri düşünüldüğünde bu nedenlerden birinin okuma yazma bilmeyen veya okuma yazması olan ancak hiçbir şey okumayan anne babaların çocuk eğitimlerinin hiçbir bilimsel temelle uymamasıdır (Yavuzer, 1988). Bu tür ailelerde çocukların genellikle gelenek ve görenekler doğrultusunda alışlagelmiş yöntemler ve sezgiye dayanılarak eğitildikleri açıktır. Okuma yazma bilmeyen anne ve babanın çocuklarını tanımak ve iyi bir şekilde yetiştirmek için hiçbir bilimsel aydınlanma yolu yoktur. Bu anlamda eğitimsiz aileler çocukların suça sürüklenmesini dolaylı yünden etkilemektedir.

Genel olarak bakıldığında suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların annelerinin eğitimlerinin düzeylerinin babalarına göre görece düşük olması sonucu içinde bulunduğumuz topluma ayna tutmaktadır. Türkiye'de kadınların erkeklere oranla eğitim seviyesi düşük kalmaktadır. TÜİK (2011) verilerine göre Türkiye'de okuma yazma bilmeme oranı kadınlarda erkeklere oranla yedi kat fazladır. Toplumun erkek çocukları kız çocuklarına göre önde tutan geleneksel önyargıları, kırsal bölgelerde kadın rol modellerinin azlığı veya olmayışı ve bunlara ek olarak birçok ailenin kız çocuklarının evlenmesini eğitiminden önde görmesi kadınların eğitim seviyelerinin erkeklere oranla düşük olmasına neden olmaktadır. Annelerin çocukla daha çok zaman geçirdiği, çocukların bakım ve eğitimleriyle daha çok ilgilendiği göz

önünde bulundurulduğunda annenin eğitim düzeyinin düşüklüğünün çocuk yetiştirme tarzına yansması doğal bir sonuçtur. Çocuk yetiştirme tarzındaki bilgi eksikliğinden kaynaklanan aksaklıkların çocuğun suça bulaşması da dâhil olmak üzere birçok soruna neden olması kaçınılmaz görülmektedir.

Bir diğer araştırma bulgusu ise suça sürüklenen çocukların sürüklenmeyen çocuklara oranla daha fazla parçalanmış aileye sahip olduğu yönündedir. Bu konuyla ilgili yapılan yurt dışı araştırmaları çocuk sürüklenmesi ile parçalanmış aileye sahip olmak arasındaki ilişkiyi ortaya koymuştur (Bowker ve Klein, 1988, atk: Thornberry, 2003; Glueckler, 1956, akt: Sutherland ve diğer., 1992, Vigil, 1988; akt: Thornberry, 2003). Yurt içinde yapılan birçok araştırma da suça sürüklenmiş çocukların önemli oranda parçalanmış aileye sahip olduğu görülmektedir.

Araştırma bulguları ile benzer olarak Türkeri (1995), Öter (2005), Aldemir (2010), Karakuş (2012), Şengül (2012) ve Şahinli (2012)'nin yapmış oldukları araştırmalarda suça sürüklenen çocukların boşanma, ölüm ya da ayrılık nedeniyle önemli oranda parçalanmış aileye sahip oldukları ortaya konmuştur.

Parçalanmış ailelerin çocuklarının suça sürüklenmesinin nedenlerinden birinin duygusal yakınlığın kaybolmasından kaynaklı olduğu söylenebilir. Parçalanmış ailelerde oları ebeveynler arası çatışma çocuklarına duygusal yakınlık göstermelerine engel olabilmektedir (Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). Suça sürüklenmiş çocukların parçalanmış bir ailede yetişmiş olması durumu çocuğun anne-baba desteğinden ve sevgisinden mahrum kalmasına neden olmaktadır. Ailesinden yeterli sosyal desteği ve duygusal yakınlığı alamayan çocukların olumsuz akran grubundan etkilenmesi kolaylaşacaktır. Bu durum çocuk suçluluğuna zemin hazırlayacaktır.

Başka bir neden ise ailenin parçalanmasının ardından gelişen durumlardır. Çocuğun bakımını kimin üstlendiği, ekonomik durum gibi pek çok faktör çocuğun boşanmadan nasıl etkileneceğini belirlemektedir. Anne babası ayrılan veya ebeveynlerini kaybeden çocuk çevresi tarafından desteklenir ve ihtiyaçları

karşılırsa bu süreci daha az zararla atlatır. Destek mekanizması olmayan çocuk ise bu sürece uyum sağlamada güçlük çeker ve çeşitli davranış bozuklukları gösterebilir (Ögel, 2007).

Parçalanmış ailelerden gelen çocukların suç davranışlarına neden olan başka bir faktör ise aile içinde ayrılık öncesinde var olan ve sonrası süren çatışmalardır. Ebeveynlerinin kavgalarını izleyen çocuklar, sorunların öfke ve saldırgan davranışlarla çözülebileceğini öğrenmektedirler. Çocukların bu öğrenimlerini akran çevresi ve ilişkilerine göstermesi de olası sonuçlardan biridir.

Başka bir teoriye göre Bowlby (1951), çocukların hayatlarının ilk beş yılında tamamen veya uzun süreli anne kaybı durumunun çocuk suçluluğuna neden olduğunu savunmaktadır. Vitamin ve proteinlerin vücut sağlığındaki etkisi gibi anne sevgisinin de ruh sağlığındaki etkisi büyüktür. Hayatının ilk beş yılında anne ilişkisinden ve sevgisinden uzun süreli mahrum kalan çocukların suçluluk dâhil birçok olumsuz etkiye açık olduğu düşünülmektedir (akt: Erçetin, 2006).

Parçalanmış aileye sahip olmanın çocukların suça sürüklenmesiyle ilişkili olup olmadığını sınavan araştırmalardan bazıları da çocuk ve ergenlerin suça sürüklenmesinde ailenin parçalanmış olma durumu arasında bir ilişki olmadığını bulmuşlardır. Güven (2011) ve Börekçi (2012)'nin yapmış olduğu araştırmalarda çocuk ve ergenlerin suça sürüklenmesinde ailenin parçalanmış olma durumu arasında bir ilişki olmadığını ortaya koymuşlardır.

Bu araştırmalarda elde edilen değerler dikkate alındığında, suç işlemiş çocuk ve ergenlerin annelerinin çoğunlukla eğitimsiz olduğu, çalışmadığı, ekonomik özgürlüğünün olmadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda kadının evdeki bu konumunun boşanmaya engel teşkil edeceği, bu nedenle evlilik birliğinin devam etmekte olduğu düşünülmektedir. Evlilik birliğinin devam etmesinin, ailede, şiddet, aldatma, çatışma, iletişim sorunları olmadığı anlamına gelmeyeceği düşünülmektedir. Aynı araştırmalarda suç işleyen çocuk ve ergenler annesiyle babasının resmen evli

olduğunu ancak babasının gayri resmi nikahla başka birliktelikler de sürdürdüğünü belirtmişlerdir.

Bir diğer araştırma bulgusu ise suça sürüklenen çocukların ailesinde suç öyküsü bulunan babanın varlığının suça sürüklenmeyen çocukların ailelerine göre daha fazla olduğu yönündedir. Araştırma bulgularına göre suça sürüklenen çocukların suçlu anneye sahip olmaları ile suça sürüklenmeyen çocukların suçlu annelere sahip olması arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Araştırma sonuçlarına paralel olarak Glueck (1956)'ler suçlu çocukların büyük çoğunluğunun ailesinde başka suçlu bireylerin olduğu ortaya koymuştur. Yavuzer (1988)'in çalışmasında suçlu çocukların ailesinde büyük oranda çeşitli suçlardan hüküm giymiş bireylere rastlanılmıştır. Bu konuyla ilgili olarak yapılan birçok araştırma bu sonucu destekler niteliktedir. Türkeri (1995), Alagöz (1998), Kunt (2003), Gürler (2005), Bayer (2008), Avcı (2008)'in yapmış olduğu araştırmalarda suça sürüklenen çocukların ailelerinde önemli oranda suç işleyen bireylerin varlığı görülmektedir.

Karşılaştırmalı olarak yapılan çalışmalarda suça sürüklenen çocukların ailelerinde suçlu bireylerin varlığına suça sürüklenmeyen çocuklarına ailelerine göre daha fazla rastlanıldığını göstermektedir. Gürsel (1997), Küçükler (2001) ve Güven (2011)'in yapmış olduğu araştırmalarda suçlu çocukların ailesinde, suçsuz çocuklara oranla daha fazla suçlu birey olduğu anlaşılmaktadır.

Ailede suçlu bireylerin varlığının çocukları suça sürüklenmesinin nedenleri düşünüldüğünde bu nedenlerden birisi kuşaklar arası geçiş olarak gösterilebilir. Ailenin sahip olduğu sosyo-ekonomik düzey, çocuk yetiştirme tarzı, ceza yöntemleri gibi ailesel özellikler çocuklar aracılığı ile çoğunlukla diğer kuşaklarda devam etmektedir. Ailesel özelliklerin yanında antisosyal davranışlarında dolaylı olarak kuşaklara aktarıldığı ve çocuk suçluluğuna zemin hazırladığı öne sürülmektedir (Farrington ve diğer., 2001).

Uluğtekin'e (1991) göre ailede anne ya da babanın suç işlemesi çocuğu iki yönden etkilemektedir. Bu iki yön, suç işleyen ebeveyn tutuklanıp cezaevine gitmesi durumunda ailenin parçalanmış olması ve suç işleyen ebeveynin olumsuz rol model olarak çocuk suçluluğuna zemin oluşturmasıdır. Bu nedenle çocuğun öğrenme aşamasında yanlış modellerle karşılaşması onun gelişiminde tamir edilemez yaralar açabilir. Çocuğun toplumsallaşmasının ilk gerçekleştiği yer olduğundan ilk model alınan kişiler de aile üyeleri olmaktadır. Onların sergilediği tutum ve davranışlar ise örnek alınarak çocuk tarafından davranışa yansıtılmaktadır. Yapılan pek çok çalışmada da, ailedeki diğer üyelerin anormal ya da norm dışı edimde bulunmalarının çocukları suça yönelten önemli etkenler olduğu görülmüştür.

Araştırma sonuçlarına göre babaların suç profilinin çocukların suça sürüklenmesinde daha yordayıcı olduğunun ortaya çıkmasının nedeni olarak araştırmadaki suçlu örneklemin daha çok erkek suça sürüklenmiş çocuklardan oluşması olarak gösterebilir. Farrington ve diğerleri (2001) erkek çocukların babalarının suç işlemiş olması erkek çocukların suça sürüklenmesindeki en güçlü yordayıcı olarak öne çıktığını ortaya koymaktadır. Benzer şekilde başka bir araştırma şiddet suçundan mahkûm olmuş babaların diğer babalara göre daha fazla şiddet suçundan mahkûm olan erkek çocuklara sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır (McCord, 1977; akt: Erçetin, 2006).

Bir diğer araştırma bulgusu ise suça sürüklenen çocukların ailesinde uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanan bireylerin varlığının suça sürüklenmeyen çocukların ailelerine göre daha fazla olduğu yönündedir. Suça sürüklenen çocuklarla yapılan birçok araştırmada da benzer bulgulara rastlanmıştır. Başar (1992), Akalın (1999), Küçüker (2001), Kunt (2003), Gürler (2005) ve Şahinli (2012)'nin yapmış olduğu araştırmalarda suça sürüklenen çocukların ailesinde önemli oranda alkol-uyuşturucu madde kullanan bireyin olduğu sonucu ortaya konmuştur.

Ailesinde uyuşturucu ve uyarıcı madde kullanan bireylere olan çocukların suça sürüklenme nedenleri düşünüldüğünde bu nedenlerden birinin olumsuz rol modeller karşısında öğrenilen bir davranış olarak alkol-madde alışkanlığı kazanma

tehlikesidir (Yavuzer, 1993). Bir diğ er neden ise madde bağımlılığ ından etkilenen ailelerde gör ülen olumsuz yaş antılardır. Bu tür ailelerde çoğ unlukla çatış malar artar, aile uyumu ve düzeni bozulur, duygusal ve fiziksel ş iddet gör ülür, ekonomik stres artar ve tüm bu olumsuz etkenler çocuğ un suç davranış ına zemin hazırlar (Ögel, 2007).

Son araştırma bulgusu ise suça sürüklenen çocukların anne baba tutumlarının sürüklenmeyen çocukların anne baba tutumlarına göre farklılık gösterdiğ i yönündedir. Araştırma bulguları suça sürüklenen çocukların anne babalarının tutumları daha fazla koruyucu-istekçi ve otoriterken, suça sürüklenmeyen çocukların anne baba tutumlarının ise daha demokratik olduğu sonucunu göstermiştir.

Konu ile yapılan araştırmalar incelendiğ inde birçok araştırma demokratik anne baba tutumu çocukların suça sürüklenmesi arasında negatif yönde ve anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaş mıştır. Baş ka bir deyiş le demokratik anne baba tutumuna sahip çocuklar daha az suça sürüklenmektedir. Wittenborn (2002) demokratik anne-baba tutumu ile ergenlerin suça bulaş ması arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu ve ebeveynleri demokratik bir tutum sergileyen ergenlerin daha az suç iş lediğini ortaya koymuştur.

Baş ka bir araştırma ergenlerin ailelerinin demokratik tutumu ile ergenlerin saldırganlık düzeyi arasında negatif yönde bir ilişkinin olduğunu göstermiştir (Zengin, 2008). Farklı bir araştırmanın sonucuna göre de suça sürüklenmeyen çocukların anne-baba tutumlarının daha demokratik olduğu ortaya konmuştur (Yılmaz, 2009). Sözü edilen bulgular araştırmanın bulguları paralellik göstermektedir.

Demokratik anne-baba tutumu, kuralların açıklamalara dayandırıldığ ı ve gerektiğ inde aile içinde tartışıldığ ı, çocuğ a gerektiğ i kadar özerkliğ in tanındığ ı, ödül ve sevginin davranış ları pekiştirme amacıyla sıklıkla kullanıldığ ı anne baba tutumu olarak ifade edilir. Ailesi tarafından sevildiğ ine, değ er verildiğ ine inanan çocuk,

güven duygusu geliştirir ve karşılaştığı sorunlarla baş edebilme gücünü kendinde bulur. Tüm bu sebepler göz önüne alındığında demokratik anne baba tutumunun çocukların suça sürüklenme riskine karşı koruyucu bir etki yaratmaktadır.

Özkan (1995) çalışmasında suça sürüklenen çocukların ailelerinin daha koruyucu tutuma sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu sonucun aksine bazı araştırmalarda koruyucu istekçi anne baba tutumu ile çocuğun suça sürüklenmesi arasında bir ilişki bulunamamıştır. Wittenborn (2002) koruyucu istekçi anne baba tutumu ile çocuk suçluluğu arasında ilişki bulamazken, Yılmaz (2009) suça sürüklenmeyen çocukların ailelerinin daha koruyucu istekçi olduğunu ortaya koymuştur.

Koruyucu/istekçi (izin verici) anne-baba tutumu aile içi denetimin olmadığı, çocuklar ile duygusal bağın zayıf olduğu, çocukların bütün konularda kararlarını kendisinin vermesine izin veren bir çocuk yetiştirme tutumu olarak tanımlanır. Anne-babanın aşırı koruyucu ve hoşgörülü olması, çocuğu bencil, başkalarının haklarına saygı göstermeyen bir insan haline getirebilir. Aşırı koruyucu ebeveyn çocuğun bağımsız birey olmasından korkar. Çocuğun yükümlülüklerini üstlenirler ve çocuklarını kendine güvensiz ve bağımlı kişilikler olarak yetiştirirler (Parker, 1983; akt: Eldeleklioğlu, 1996). Aşırı koruyucu anne babalar çocukların problem çözme becerilerinin gelişmesi karşısında engeldirler. Sözü edilen bu sebepler koruyucu istekçi anne baba tutumu ile çocukların suça sürüklenmesi arasındaki ilişkiyi dolaylı yönden açıklamaktadır.

Araştırmasında otoriter anne baba tutumunun çocuk suçluluğu ile olan ilişkisini ele alan Tinkew-Bronte ve Moore (2004) çocukların suç davranışına yönelmesi ile otoriter tutuma sahip babaya sahip olmaları arasında ilişki olduğunu göstermiştir. Gürler (2005), Zengin (2008), Peker (2012) çocuk ve ergenlerin suça sürüklenme, risk alma ve saldırgan davranışları ile otoriter anne baba tutumu arasında ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır.

Sözü edilen sonuçların aksine Wittenborn (2002) ve Yılmaz (2009) araştırmalarında otoriter anne baba tutumu ile çocukların suça sürüklenmesi arasında ilişki olmadığı sonucuna ulaşmışlardır.

Otoriter tutuma sahip ebeveynler olgunluk talepleri yüksek, bakım verme, büyütme ve iletişim düzeyleri düşük ebeveynlerdir (Baumrind, 1991; akt: Aksel ve Yılmaz Irmak, 2012). Otoriter anne baba tutumuna sahip ebeveynler çocuklarından mutlak itaat beklerler. Otoriter anne babaya sahip ergenler anne-babanın istediğinden farklı davrandıklarında cezalandırılacakları korkusuyla boyun eğerler. Bu tarz tutum sergileyen ailelerde yetişen çocuklar duygu ve düşüncelerini daha çok bastırırlar (Kulaksızoğlu, 2006). Çocuk ve ergenlerin fiziksel olarak cezalandırılması ve öfke duygularının bastırılması çocuk ve ergenlerin pasif saldırganlığına neden olmaktadır. Ebeveynlerin otoriter ve baskıcı tutumu, çocukların hoşgörüsüz, katı ve içe dönük kişilik özellikleri ile suç davranışlarına zemin hazırlamaktadır.

Buna ek olarak aşırı otoriter ve baskı altında yetiştirilen çocuklar duygularını ifade edemeyen, otoriteye karşı boyun eğen, fakat otoritenin olmadığı yerde kanunlara aykırı davranan bireylere dönüşebilmektedir. Kendilerinden güçlü kişilere itaat ederken kendilerinden güçsüz olanlara isteklerini yaptırmaya yönelik saldırgan davranışlar gösterebilirler (Ögel, 2007).

5.2. Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgulara dayanılarak, aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

1. Eğitim ve öğretim kurumlarında eğitim görmekte olan her yaştan öğrenciye ve velilerine okul psikolojik danışmanları ile bu alanda uzman ruh sağlığı uzmanları tarafından çocuk suçluluğunu önlemeye yönelik eğitim programları, seminerler, konferanslar, grup rehberliği etkinlikleri ve bireysel psikolojik danışmanlık hizmetleri sunulması sağlanabilir.

2. Yapılan bu araştırmada ve konuyla ilgili yayınlarda çocukların suça sürüklenmesinde ana baba tutumlarının etkisinin önemli olduğu görüldüğünden, ailelere başta etkili anne baba tutumları ile ilgili olmak üzere ergenlik döneminin özellikleri, ergenlikte riskli davranışlar gibi konularda bilgilendirici ve önleyici eğitimler verilmesi yararlı olabilir.
3. Maddi güçlükler yaşayan, kalabalık ailelerde yaşayan, ailesinde madde kullanan ve suç işlemiş kişiler olan çocuk ve ergenlerin belirlenmesi ve bu çocukların aile koşullarının düzeltilmesi yönünde çalışmalar yapılması çocuğun suça bulaşmasını engelleyebilir. Ailedeki suça ilişkili görülen bu koşullar ortadan kaldırılamadığı takdirde çocuğun aileden alınarak bir devlet kurumuna yerleştirilmesi son aşmada bir tedbir olarak uygulanabilir.
4. Gelir düzeyi düşük ailelerin tespit edilmesi ve “Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı”na bağlı İl Müdürlüklerine bildirilmesi bu ailelere maddi destek sağlamak ve yaşam koşullarını iyileştirmek açısından faydalı olabilir.
5. Çocuk adalet sistemi içinde yer alan hâkim, savcı, psikolog, sosyal hizmet uzmanı, psikolojik danışman gibi profesyonellere yönelik çocukların suça sürüklenmesinde ailenin rolüne ilişkin eğitimlerin verilmesi önerilmektedir. Bu eğitimler yoluyla bu profesyonellerin suça sürüklenen çocukların yeniden suç işlemesini önleyici tedbirleri alması sağlanabilir.
6. Kamu kurum ve kuruluşların, özel sektörün, Sivil Toplum Örgütlerinin, üniversitelerin katılımı ile çocuk suçluluğu ile mücadele ve eylem planı oluşturulabilir.
7. Araştırma süresince yargıya intikal etmiş vakalardaki suça sürüklenmiş kız çocuk sayısının erkek çocuk sayısından çok daha az olması nedeniyle bu iki cinsiyet arasındaki ailesel faktörler karşılaştırılamamıştır. İleride yapılacak

araştırmalarda, cinsiyet farkının da ortaya konulması, suça sürüklenmede ailesel faktörlerin önemiyle ilgili daha kapsamlı bir tablo sunabilir.

8. Çocukların üzerinde aileden sonra en büyük etki arkadaş çevresi tarafından sağlanmaktadır. Suça sürüklenmiş ve sürüklenmemiş çocukların akran ilişkilerinin aile ilişkileri ile karşılaştırılmalı olarak çalışılması yeni ve yararlı bulgular elde edilmesini sağlayabilir.
9. Yurt içinde suça sürüklenen çocuklar ile suça sürüklenmeyen çocukların ailesel ve diğer özellikler açısından karşılaştıran az sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu nedenle bu konuda yapılacak daha büyük örnekleme sahip çalışmaların arttırılması çocuk suçluluğu literatürü açısından faydalı olabilir.

KAYNAKÇA

- Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü (2004). Adli İstatistikler. <http://www.adlisicil.gov.tr/istatistik> (3 Mart 2014).
- Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü. (2011). Adli İstatistikler. http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/istatistik_2011/97-99.pdf (3 Mart 2014).
- Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü. (2011). Çocuk ve Çocuk Ağır Ceza Mahkemelerine Açılan Davalardaki Suç Sayısının Sanıkların Yaş Grubuna Göre Dağılımı. http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/istatistik_2011/99-101.pdf (3 Mart 2014).
- Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı. (2010) Ceza Sorumluluğunun Değerlendirilmesi Rehberi. <http://www.edb.adalet.gov.tr/csr.pdf> (25 Nisan 2014).
- Akbaba, S. (2004). **Psikolojik Sağlığı Koruyucu Rehberlik Ve Psikolojik Danışma**. Ankara: Pegem Yayıncılık
- Akıncı, Y. ve Atakan, T. (1968). **Suç İşleyen ve Suça Giden Çocuklar**. İstanbul: Mim Yayınları.
- Akıncı-Sokullu, F. (1993). **Çocuk Suçluluğu Kriminolojisinde Aile Faktörü**. Adliye ve Çocuk Suçluluğu Sempozyumu. İstanbul: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Aksel Ş. ve Yılmaz Irmak T. (2012) **Gelişim Psikolojisi Bakış Açısıyla Çocuk Suçluluğu**. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Alagöz, N. (1998). Kasten Adam Öldürme Suçuna Yönelmiş Ergenler İle Suça Yönelmiş Ergenlerin Benlik Saygılarının Karşılaştırılması. Yayımlanmamış

Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aldemir, A. (2010). Çocuk Suçluluğu Profili. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Anayurt, Ö. (2001). **Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları**. Ankara: Seçkin Yayınları.

Attar, H. (1993). **Eğitim ve Çocuk Suçluluğu**. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Attar, H. (2010). **Çocuk Suçluluğunun Önlenmesi**. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Avcı, M. (2008). Tutuklu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma: Çocukların Suça Yönelmesinde Etkili Olan Toplumsal Nedenler ve Çözüm Önerileri. **Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 11(1), 49-73.

Avcı, M. (2009). Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri (Erzurum İli Örneği). Yayımlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Balkaya, A. ve Ceyhan, E. (2007). Lise Öğrencilerinin Suç Davranışı Düzeylerinin Bazı Kişisel ve Ailesel Nitelikler Bakımından İncelenmesi. **Aile ve Toplum Dergisi**, 3(11): 13-28.

Balo, Y. (2009). **Çocuk Koruma Kanunu ve Uygulaması**. İstanbul: Seçkin Yayınları.

Başar, F. (1992), Ankara Kabala Çocuk İslahevinde Kalan 15-18 Yaş Grubu Ergenlerin Suça Yönelmelerinde Ailenin Etkisi Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Bayer, F. (2008). Çocuk Eğitim Evleri ve Ankara Çocuk Ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Kalmakta Olan Ergenlerin Ahlaki Yargı Düzeylerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Berry, D. (1974). **Central Ideas in Sociology**. London: Constable.

Bıyıklı, L. (1983). **Gelişmiş Ülkelerde Suçlu ve Korunmaya Muhtaç Çocuklar İçin Koruyucu Aile Uygulaması**. Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu. Ankara: Ün. Eğitim Bil. Fak. Yayınları.

Börekçi, E. (2012). Suça Sürüklenen Çocuklarda Suç Geçmişi İle Aile ve Akran Etkisinin Mükerrer Suçluluğa Etkisi: Ankara İli Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Breslau, N., Kelin, N. ve Allen, L. (1988). Very Low Birthweight: Behavioral Sequelae At Nine Years of Age. **Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry**, 27(5), 605-612.

Bronte Tinkew, J. ve Moore, K. A. (2004). The Father-Child Relationship, Parenting Styles, and Adolescent Risk Behaviors in Intact Families. http://www.allacademic.com/meta/p108344_index.html 26 Mayıs 2009 (30 Nisan 2014).

Burkay, S. (2008). Teorik Çerçeve ve Suç. **Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar**, 2(4), 1- 15.

Büyüköztürk, Ş. (2007). **Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı**. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Cardwell, M. ve Flanagan, C. (2005). **Psychology As The Complete Companion**. Cheltenham: Nelson Thornes.

- Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri (2011). <http://www.tuik.gov.tr> (01.02.2014).
- Ceza Sorumluluğunun Değerlendirilmesi Rehberi. (2010). <http://www.edb.adalet.gov.tr/csr.pdf> (5 Mayıs 2014).
- Çataloluk, S. (1983). Çocuk suçluluğu. **Adalet Dergisi**, 9, 973-1020.
- Çeliköz, N., Seçer, N. ve Durak, T. (2008). Suç İşleyen ve İşlemeyen Çocukların Düşünme Becerileri ve Ahlaki Yargılarının İncelenmesi. **Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi**, 25, 335-350.
- Çetin, Ö. (2005). Suçlu ve Normal Ergenlerde Algılanan Anne-Baba Kabul ve Reddi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Demirbaş T. (2005). **Kriminoloji**. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Dönmezer, S. (1984). **Kriminoloji** (7. Baskı.). İstanbul: Filiz Kitapevi Yayınları.
- Düzgün, Ş. (2007). Suç Olgusuna Teorik Yaklaşımlar ve Disiplinlerarasılık. **Dosya** 06, 55, 4-10.
- Eldeleklioğlu, J. (1996). Karar Stratejileri İle Ana Baba Tutumları Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Elmas, U. (1998). Bireylerin Ana-Baba Tutumları İle Özgecilik Düzeyleri Arasındaki İlişkiler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Erçetin, Ş. (2006). **Çocuk ve Suç**. Ankara: Hegem Yayınları.

- Erdoğdu, M.Y. (2005). Suça Yönlendirilen ve Yönlendirilmeyen Çocukların Aile İlişkileri ile Saldırganlık Davranışlarının Karşılaştırılması. **Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi**, 12, 106-114.
- Erkan, R. (1995). İstanbul Çocuk Mahkemelerine Gelen Çocukların Sosyo-Kültürel Çevresi Üzerine Bir İnceleme. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erkan, Z. (2002). Ergenlerin Sosyal Kaygı Düzeyleri, Ana-Baba Tutumları Ve Ailede Görülen Risk Faktörleri Üzerine Bir Çalışma. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Ersanlı, E. (2007). Çocuğun Davranışının Biçimlendirilmesinde Rol Model Davranışlarının Etkisi. İçinde A. Sokal (Ed.). **Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu**. (pp. 321-327). Ankara: Hegem Yayınları.
- Farrington, D. P. (2010). Family influences on delinquency. İçinde D. W. Springer ve A. R. Roberts (Ed.). **Juvenile Justice and Delinquency** (pp. 203–222). Mass, Jones and Bartlett: Sudbury.
- Farrington, D.P., Jolliffe, D., Loeber, R., Stouthamer-Loeber, M. ve Kalb, L.M. (2001). The Concentration of Offenders in Families, and Family Criminality in The Prediction of Boys' Delinquency. **Journal of Adolescence**, 24, 579-596.
- Gibbons, D.C. (1987). **Society, Crime, And Criminal Behavior**. (5. Baskı). New Jersey: Prentice-Hall Inc.
- Gillin, J. L. (1926). **Criminology and Penology**. New York: The Century Co.
- Gökçedağ, S. (2001). Lise Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Kaygı Düzeyi Üzerinde Anne Baba Tutumlarının Etkilerinin Belirlenip Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, DEU Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Göksu, T. ve Karakaya, M. (2009). Polisin Sapma Davranışlarının Etiketleme Kuramı Açısından Değerlendirilmesi. **Polis Bilimleri Dergisi**, 11(4), 27-43.
- Gökpinar, M. (2007). Sosyal ve Kriminal Boyutlarıyla Çocuk Suçluluğu. **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 72, 206-233.
- Gunçe, G. ve Konanç Onur, E. (1983). Child Abuse in Turkey. İçinde J. E. Leavitt (Ed.). **Child Abuse and Neglect: Research and Innovation**. (pp. 135-149). Boston: Martinus Nijhoff Publisher.
- Gürler, A. (2005). Çocuğun Suça Yönelmesinde Aile Faktörünün ve Akran Gruplarının Rollerinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Gürsel, C. (1997). 13-19 Yaş Grubunda Suça Eğilimin Araştırılması. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Güven, H. (2011). Suç İşlemiş Ergenlerle Suça Karışmamış Ergenlerin Düşmanca Niyet Yükleme Yanlılıkları ve Bazı Ailesel Özelliklerinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Hagan, F.E. ve Sussman, M. B. (1988). **Deviance and the Family**. New York: Haworth Press.
- Hancı, İ. H. (1999). Çocuk Suçluluğuna Yol Açan Sosyal Bir Yara, İç Göçler Ve Çarpık Kentleşme. **Hekim ve Yaşam İzmir Tabip Odası Bülteni**, Mayıs-Haziran 1999, 6, 24-28.
- Hawkins, J. D. (1996). **Delinquency and Crime: Current Theories**. Cambridge: Cambridge University Press.

İçli, T. (1993). **Türkiye’de Suçlular-Sosyal Kültürel ve Ekonomik Özellikleri**. (3. Baskı). Ankara: AKM Yayınları.

İçli T. (2004). **Kriminoloji**. Ankara: Martı Yayınları.

İlci, Ş. (2002). Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Yargılamasının Adli Bilimler Açısından Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.

Kaner, S. (1992). Suçluluğu Açıklayan Yaklaşımlar. **Ankara Üniversitesi Dergisi**, 2(25), 473-496.

Karakuş, Ö. (2012). Çocuk Koruma Kanunu Uyarınca Haklarında Danışmanlık Tedbiri Uygulanan Çocukların Özellikleri (Konya Örneği). **Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Hakemli Araştırma Dergisi**,7, 29-45.

Karasar, N. (1997). **Bilimsel Araştırma Yöntemi** (7. Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kaya, S. (1995). Suç İşlemiş Çocuklarda Denetim Odağı Ve Problem Çözme Yeteneğinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

Keleşoğlu, Ö. (2008). Bireylerin Ana Baba Tutumları İle Duyusal Zeka Düzeyleri Arasındaki İlişkiler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kılıç, Y. S. (2007). Çocuk Suçluluğuna Sebep Olan Sosyo-Ekonomik Faktörler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

- Kılıççı, Y. (2003). **6-15 Yaş Öğrencilerinin Gelişimsel Güçleri ve Kişilik Gelişimini Kolaylaştırma: İlköğretimde Rehberlik**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kızmaz, Z. (2005). Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme. **Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 29(2), 149-174.
- Kocadaş, B. (2007). Düşük Sosyo-Ekonomik Yapı Suç İlişkisi: Malatya'da Çocuk Suçluluğu. **Sosyoloji Araştırmaları Dergisi**, 1, 157-186.
- Kolvin, I., Miller, F., Scott, D., Gatzanis, S. ve Fleeting, M. (1990). **Continious of Deprivation? The Newcastle 1000 Family Study**. Aldershot: Avebury.
- Kozanoğlu, M., Yavuz, M. ve Özkara, E. (2004). İslahevindeki Çocukların Demografik Özellikleri: Türkiye'den Bir Kesit. **Adli Psikiyatri Dergisi**, 1(2), 19-25.
- Köknel, Ö. (2001). **Kimliğini Arayan Gençliğimiz**. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Kulaksızoğlu, A. (2004). **Ergenlik Psikolojisi**. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kulaksızoğlu, A. (2006). **Ergenlik Psikolojisi**. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kunt, V. (2003). Suç ve Çocuk. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kuzgun, Y. (1972). Kendini gerçekleştirme. **Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Dergisi**, 10, 162-172.

Kuzgun, Y. (1973). Ana-Baba Tutumlarının Kendini Gerçekleştirme Düzeyine Etkisi. **Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, 5(1), 51-70.

Kuzgun, Y. ve Bacanlı, F. (2011). **Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Kullanılan Ölçekler**. Ankara: Nobel Yayınları.

Kuzgun, Y. ve Eldeleklioğlu, J. (2005). **Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Kullanılan Ölçme Araçları ve Programlar Dizisi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım,

Küçükler, H. (2001). Suç Davranışında Bulunan Çocukların Sosyodemografik Özellikleri ve Olası Suça İtilme Nedenleri. Tıpta Uzmanlık Tezi, Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp, Elazığ.

Leober, R. ve Dishion, T. (1983). Early Predictors of Male Delinquency: A Review. **Psychological Bulletin**, 94, 68-99.

Mangır, M. (1992). **Ankara Kalaba Çocuk İslahevinde Bulunan Suça Yönelmiş Çocukların İşledikleri Suç Türleri İle Uyum Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi**. Ankara: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: 1264.

Mangır, M. ve Silleli, F. N. (1987). **Çocuk Suçluluğu**. Ankara: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları.

McLaughlin, E. (2001). **Sage Dictionary of Criminology**. London: Sage Publication.

Ok, A. (1989). Kurumlar ve Suçlu Çocuklar. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Ögel, K. (2007). **Riskli Davranış Gösteren Çocuk ve Ergenler**. İstanbul: Yeniden Yayınları.

- Öksüz, E., Malhan, S. ve Özcan, C. (2004). **Üniversite Öğrencilerinde Alkol Kullanımı ve Sosyo Ekonomik, Sosyal Karşılaştırma Özellikleri ile İlişkisi**. IX Ulusal Halk Sağlığı Kongresi. (3-6 Kasım 2004). Ankara.
- Öter, A. (2005). Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri (Antalya Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Özbay, Ö. (2004). Yas, Adolesan Suçları ve Sosyal Bağ Teorisi. **Sosyoloji Araştırmaları Dergisi**. (Bahar 2004).
- Özçeşmeci Ünal, H. (1999). Ailesi Göç Etmiş Tutuklu Çocukların Uyumsal Davranış Özelliklerinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Özkan, H. (1995). Ailenin Bazı Özelliklerinin Çocuğun Suça Yönelmesinde Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 19 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Samsun.
- Özkan, Ö. (1994). Hukuki ve Sosyolojik Açısından Ülkemizde Çocuk ve Çocuk Suçluluğu. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özkök P. (1996). Çocuk Suçluluğunun Nedenleri ve Alınması Gereken Tedbirler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özsever, A. (1979). Türkiye’ de Çocuk Suçluluğu. **Adalet Dergisi**, 3-4, 243-280.
- Özsoy, C. (1991) 12-18 Yaşlarındaki Suçlu ve Suçsuz Ergenlerde Adaletsizlik Kavramının Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, A.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Polat, O. (2004). **Kriminoloji ve Kriminalistik Üzerine Notlar**. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Raine, A. (1993). **The Psychopathology of Crime**. San Diego: Academic Press.
- Salagaev, A. (2003). Juvenile Delinquency. (Chapter:7). World Youth Report 2003, <http://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/worldyouthreport.pdf>. (25.04.2014).
- Saldırım, M. (2002). **Suçta İtilmiş Çocukların Yeniden Sosyalleşmesi Projesi**. I. Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu. (29- 30 Mart 2001). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Saran, N. (1990). **Çocuk Suçluluğu ve Parçalanmış Aileler**. Aile Yazıları III: Birey, Kişilik ve Toplum. (Der. B. Dikeçligil ve A., Çiğdem). Ankara: Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları).
- Semerci, Z. B. (2007). **Ergen Ruh Sağlığı**. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Senna, J. J. ve Siegel, L. J. (1999). **Introduction to Criminal Justice**. St. Paul: West.
- Sevük, H.Y. (1998). **Uluslararası Sözleşmelerdeki İlkeler Açısından Çocuk Suçluluğu İle Mücadelede Kurumsal Yaklaşım**. İstanbul: Beta Basım.
- Siegel, L. J. (1989). **Criminology**. (3. Baskı). St Paul: West Publishing Company.
- Soyaslan, D. (1996). **Kriminoloji**. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.
- Steinhausen, H. C., Wilims, J. ve Spohr, H. L. (1993). Long-Term Psychopathological And Cognitive Outcome Of Children With Fetal Alcohol

Syndrome. **Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry**, 32(5), 990-994.

Sutherland, E.H. ve Cressey, D. (1978). **Criminology** (10. Baskı). Philadelphia: J.B. Lippincott.

Sutherland, E.H., Cressey, D.R. ve Luckenbill, D. F. (1992). **Principles of Criminology**. Lanham: A Division of Rowman & Littlefield Publishers, Inc.

Şahinli, K. (2012). Çocuk Suçluluğuna Sebep Olan Ailesel Faktörler: Ankara Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda Bulunan Tutuklu ve Hükümlü Çocuklar Üzerine Bir Çalışma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Şengül, H. A. (2012). Ankara 1. Çocuk Ağır Ceza Mahkemesinde Görülen Dava Dosyalarının İncelenmesi Ve Çocuk Suçluluğunun Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tafonlar, M. (2012). Cezaevindeki Çocuk Sayısı %42 Arttı. Milliyet Gazetesi. (28 Temmuz 2012).

Taner, M. (1985). **Çocuk Niçin Suç İşliyor? Suçlu Çocuklar, Suça İtilme Nedenleri ve Eğitim Yolu ile Korunmaları**. Ankara: Adalet Bakanlığı Yayınları.

Thornberry, T. P. (2003). **Gangs and Delinquency in Developmental Perspective**. Cambridge: Cambridge University Press.

Türkeri, S. (1995). Çocuk İslahevleri ve Çocuk Cezaevlerindeki Çocukların Suç İşleme Nedenleri Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Raporu. (2009). Türkiye’de Ortaöğretime Devam Eden Öğrencilerde Ve Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Tutuklu Ve Hükümlü Çocuklarda Şiddet Ve Bunu Etkileyen Etkenlerin Saptanması, Dönem:22, Yasama Yılı:5, Ankara.

Türkiye İstatistik Kurumu (2013). İstatistiklerle Kadın. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16056> (29 Nisan 2014).

Tüzün B. (1995). Çocuk Suçluluğu Kavramı ve Yasal-Kurumsal Düzenlemeler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Uludağlı, N. ve Sayıl, M. (2009). Orta ve İleri Ergenlik Döneminde Risk Alma Davranışı: Ebeveyn ve Akranların Rolü. **Türk Psikoloji Yazıları**, 12 (23), 14- 24.

Uluğtekin, S. (1991). **Hükümlü Çocuk ve Yeniden Toplumsallaşma**. Ankara: Bizim Büro.

Uluğtekin, S. (2005). **Çocuk Adalet Sisteminde Sosyal İnceleme Raporu El Kitabı**. Ankara: Dostlar Dayanışma Derneği Ankara Şubesi Yayınları: 1.

Winslow, R.W. (1972). **The Emergence of Deviant Minorities, Social Problems and Social Change** California: Consensus Publishers, Inc.

Wittenborn, M. (2002). The Relations Between Parenting Style and Juvenile Delinquency. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Southern Illinois University at Carbondale.

Yavuzer, H. (1979). Suçlu Çocuklarda Zeka, Kişilik ve Yakın Çevre Özellikleri. **Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi**, 1(2), 95-104.

Yavuzer, H. (1986). **Psiko-Sosyal Açından Çocuk Suçluluğu**. İstanbul: İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Yavuzer, H. (1988). **Çocuk ve Suç**. Ankara: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (1990). **Çocuk ve Suç**. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (1993). **Ana-Baba Ve Çocuk**. (6. Baskı) İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (1996). **Çocuk ve Suç**. (8. Baskı).İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer, H. (2007). **Ana- Baba ve Çocuk**. Ankara: Remzi Kitabevi.

Yıldız Peker, A. (2012). Lise Öğrencilerinde Risk Alma Davranışının Akran Baskısı, Ana baba Tutumları Ve Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Desteğe Göre Yordanması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Yılmaz, A. (2009). Suça Yönelmiş ve Yönelmemiş 14- 18 Yaş Arası Ergenlerin Empati Düzeylerinin ve Ana- Baba Tutumlarının İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Yılmaz, Y. (2011). Ortaöğretim Öğrencilerinde Görülen Kuraldışı Davranışların Yordayıcılarının İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Yörükoğlu, A. (2000). **Gençlik Çağı Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar**. İstanbul: Özgür Yayınları.

Zengin, E. (2008). Anne Baba Tutumları ile Adolesan Saldırganlığı Arasındaki ilişkinin İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

EKLER**EK-1**

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12018877/604.01.02/895793

09/05/2013

Konu: Okan LÜLECI'nin
Araştırma İzni

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)
İZMİR

- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı (Genelge 2012/13)
b) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 25/04/2013 tarihli ve 790 sayılı yazısı
c) 08/05/2013 tarih ve 12018877/604.01.02/883819 sayılı Valilik Onayı

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Okan LÜLECI'nin "Çocukların Suça Sürüklenmesinde Ailesel Faktörlerin Rolü (İzmir İli Örneği)" konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri, Müdürlüğümüze bağlı Bornova İlçesi Sıdika Rodop Lisesi, Altay Ficaret Meslek Lisesi, Buca İlçesi Şirinyer Lisesi, Karşıyaka İlçesi Gazi Anadolu Lisesi, Konak İlçesi Atatürk Lisesi ve Karataş Lisesi öğrencilerine uygulanması ilgi (c) Valilik Onayı ile uygun görülmüştür.

Araştırmacı tarafından yapılan araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç iki hafta içinde Araştırmanın Teslimine İlişkin Taahhütname Tutanağı doldurulup, araştırmanın CD'ye aktarılması sağlanarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinize ve gereğini arz ederim.

Dr. Yurdağül ARIKAN
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER:

- 1- Valilik Onayı (1 sayfa)
- 2- Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)
- 3- Taahhüt Formu (1 sayfa)
- 4- Onaylı Veri Araçları (7 sayfa)

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Evrak teyidi <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden e75b-a537-3a71-b902-08a6 kodu ile yapılabilir.

Hükümet Konağı C Blok Kat:8 Strateji Geliştirme Hizmetleri 1 Bölümü Konak/İZMİR
Elektronik Ağ: izmir.meb.gov.tr
e-posta: strateji35_1@meb.gov.tr

Tel: (0 232) 477 21 37
Faks: (0 232) 477 21 07

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12018877/604.01.02/895788

09/05/2013

Konu: Okan LÜLECİ'nin
Araştırma İzmi

..... İLÇE MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
İZMİR

- İlgi:** a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı (Genelge 2012/13)
b) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 25/04/2013 tarihli ve 790 sayılı yazısı
c) 08/05/2013 tarih ve 12018877/604.01.02/88.3819 sayılı Valilik Onayı

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Okan LÜLECİ'nin "Çocukların Suça Sürüklenmesinde Ailesel Faktörlerin Rolü (İzmir İli Örneği)" konulu tez çalışması için kullanılacağı ölçekleri, Müdürlüğümüze bağlı Bornova İlçesi Sultana Rodop Lisesi, Altay Ticaret Meslek Lisesi, Buca İlçesi Şirinyer Lisesi, Karşıyaka İlçesi Gazi Anadolü Lisesi, Konak İlçesi Atatürk Lisesi ve Karatay Lisesi öğrencilerine uygulanması ilgi (c) Valilik Onayı ile uygun görülmüştür.

Söz konusu araştırma uygulamasının, yukarıda adı geçen okullarda 2012-2013 öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde yapılması ve araştırma yapılmadan önce araştırmanın yapılacağı okullar tarafından "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Her Tür Okul ve Kurumlarında Yapılmasına İzin Verilen Araştırma Uygulamasında, Olabilecek Zararları Karşılama Taahhüdü" adlı ekin araştırmacı tarafından doldurulması gerekmektedir.

Bilgilerinize ve gereğini rica ederim.

Dr. Yurdağül ARIKAN
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER:

- 1- Valilik Onayı (1 sayfa)
- 2- Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)
- 3- Taahhüt Formu (1 sayfa)

DAĞITIM:

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 nci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalandığına
Evrak tıyılı <http://evraksizgiz.meb.gov.tr> adresinden Taa2-0019-2013-8816-31e1 kodu ile yapılabılır.

Hükümet Köşkü C Blok Kat: 4 Strateji Geliştirme Hizmetleri 1 Binası / Kurum: İZMİR
Elektronik Adı: izmir.meb.gov.tr
e-posta: www.strateji05_1@icetb.gov.tr

Tel: (0 232) 477 21 37
Faks: (0 232) XXX XX XX

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12018877/604.01.02/883819

08/05/2013

Konu: Okan LÜLEÇİ'nin
Araştırma İzni

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 07/03/2012 tarihli ve B.08.0.YET.00.20.00.0/3616 sayılı yazısı (Genelge 2012/13)
b) Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 25/04/2013 tarihli ve 790 sayılı yazısı

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Okan LÜLEÇİ'nin "Çocukların Suça Sürüklenmesinde Ailesel Faktörlerin Rolü (İzmir İl Örneği)" konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri, Müdürlüğümüze bağlı Bornova İlçesi Sıdika Rodop Lisesi, Altay Ticaret Meslek Lisesi, Buca İlçesi Şirinyer Lisesi, Karşıyaka İlçesi Gazi Anadolu Lisesi, Konak İlçesi Atatürk Lisesi ve Karataş Lisesi öğrencilerine uygulamak istediği ilgi (b) yazı ile belirtilmektedir.

Söz konusu ölçeklerin uygulanmasını, yukarıda adı geçen okullarda 2012-2013 öğretim yılında eğitim ve öğretimi aksatmadan yapılması araştırma sonucunun bir örneğinin Müdürlüğümüze verilmesi kaydıyla uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınızı arz ederim.

Vefa BARDAKCI
Müdür

OLUR
08/05/2013

Fatih Ahmet KURT
Vali a.
Vali Yardımcısı

Bu belge, 3079 sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun 5 nci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Hükümet Konağı C Blok Strateji Geliştirme Hizmetleri | Bülent Kısık/İZMİR
Elektronik Adı: izmir.meb.gov.tr
e-posta: strateji_15_izmir.meb.gov.tr

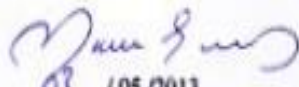
Tel: (0 232) 477 21 38
Faks: (0 232) 477 21 07

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Okan LÜLECİ
Kurumu / Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi
Araştırma yapılacak İller	İzmir
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	İzmir İli Bornova İlçesi, Sıdika Rodop Lisesi, Altay Ticaret Meslek Lisesi; Buca İlçesi, Şirinyer Lisesi; Karşıyaka İlçesi, Gazi Anadolu Lisesi; Konak İlçesi, Atatürk Lisesi, Karataş Lisesi öğrencileri
Araştırmanın konusu	Çocukların Suça Sürüklenmesinde Ailesel Faktörlerin Rolü (İzmir İli Örneği)
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Çocukların Suça Sürüklenmesinde Ailesel Faktörlerin Rolü (İzmir İli Örneği)
Veri toplama araçları	Öğrenci Kişisel Bilgi Formu, Ana Baba Tutum Ölçeği
Görüş istenilecek Birim/Birimler
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
<p>İlgil: Millî Eğitim Bakanlığı'nın 07/03/2012 tarihli ve 3616 sayılı Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Konulu, 2012/13 Sayılı Genelgesi.</p> <p>Genelge gereğince; araştırma başvurusu olması gereken nitelikler açısından incelenmiş olup, araştırmanın 2012-2013 öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.</p>	
Komisyon kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalif üyenin Adı ve Soyadı:	Gereçesi:

KOMİSYON

03 .../05/2013
Komisyon Başkanı
Dr. Yurdagül ARIKAN
Şube Müdürü

Üye
Dr. Sevtap YAZAR
Öğretmen

Üye
Pınar ERÇİFTÇİ ÇÜÇEN
Öğretmen

EK-2

T.C.
İZMİR
CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI
BAKANLIK MUHABERE BÜROSU

Sayı : B.M. 2013/10728
Konu : Tez çalışması izin talebi

27/05/2013

İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı öğrencisi olup, İzmir 4. Çocuk Mahkemesinde görevli Psikolog Okan LÜLECI'nin "Çocukların Suça Sürüklenmesinde Ailesel Faktörlerin Rolü (İzmir İli Örneği)" konulu tez çalışmasını İzmir Çocuk Eğitimevi ve İzmir Aliğa Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yapmasının uygun görüldüğüne ilişkin, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün 24/05/2013 günlü, 67540 sayılı yazısı ilişikte gönderilmiştir.

Bilgi edinilmesi ve Bakanlık yazısında belirtilen hususlar çerçevesinde gereğinin ifası rica olunur.

Yusuf ARSLAN
Cumhuriyet Başsavcısı Vekili

EKİ: Bakanlık yazısı

T/Ç
A/Ö

DAĞITIM:

- *4. Çocuk Mahkemesine-İzmir
(Psikolog Okan LÜLECI'ye tebliğ edilmesi)
- *Çocuk Eğitimevi Müdürlüğüne-İzmir
- *Aliğa Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğüne-İzmir

Bu evrak 5070 sayılı Kanun doğrultusunda elektronik imza ile imzalanarak gönderilmiştir. Ayrıca fiziki olarak gönderilmeyecektir.

Adres : Yeni Adliye Sarayı 35050 Bayraklı İZMİR
Telefon : (0 232) 411 20 00 Dahili : 1078 Faks : (0 232) 435 33 83
Elektronik Ağ : <http://www.izmir.adalet.gov.tr> E-posta : izmircbs@adalet.gov.tr

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : B.03.0.CTE.0.00.10.203.02/376/67540

24/05/2013

Konu : Tez çalışması izin talebi

İZMİR CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

İlgi: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün 08.05.2013 tarihli ve B.08.6.YÖK.2.DE.0.72.0.03.504/753 sayılı yazı.

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Okan LÜLECİ'nin "Çocukların Suça Sürüklenmesinde Ailesel Faktörlerin Rolü (İzmir İli Örneği)" konulu tez çalışmasını İzmir Çocuk Eğitimevi ve İzmir Çocuk ve Gençlik Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yapabilmesi için ilgi yazı ile izin verilmesi istenmiştir.

Söz konusu çalışma, çocuğun yüksek yararı ve özel hayatın gizliliği ilkesine dikkat edilmesi, araştırma içinde kullanılacak kişisel bilgi formundan 2. sorunun çıkartılması, kurumların işleyişinin aksatılmaması için kurum müdürlükleri ile birlikte çalışma takviminin belirlenmesi, kurum idareleri ve psiko-sosyal yardım servisleri refakatinde gerçekleştirilmesi, araştırma tamamlandıktan sonra sonuçların ve varsa önerilerin bir rapor halinde Genel Müdürlüğümüze gönderilmesi, çalışmadan elde edilecek verilerin Genel Müdürlüğümüzün izni olmadan hiçbir şekilde kullanılmaması, yazılı ve görsel basın organları ile paylaşılmaması koşullarıyla uygun bulunmuştur.

Bilgi edinilmesini ve çalışmayı gerçekleştirecek öğrenciye kolaylık gösterilmesini rica ederim.

Cevat GÜL
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

EK-3 (Suça sürüklenmeyen çocuklar için)

Sevgili Katılımcı,

Aşağıda 22 sorudan oluşan “Kişisel Bilgi Formu” ve 40 maddeden oluşan bir ölçek yer almaktadır. Lütfen, her soruyu/maddeyi dikkatlice okuyunuz ve size uygun yanıtı yazınız/işaretleyiniz. Vereceğiniz yanıtlar yalnızca araştırma amacıyla kullanılacaktır. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Okan LÜLECİ

AED YL ÖĞRENCİSİ

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. **Doğum Tarihi:**

2. **Nüfusa Kayıtlı Olduğu Yer:**

3. **Cinsiyet:** ()Kız ()Erkek

4. **Genel olarak okul başarımı nasıl buluyorsun?**

- () Çok İyi
() Biraz İyi
() İyi Değil

5. **Herhangi bir işte çalışıyor musun?** ()Evet ()Hayır

6. **Zararlı madde (sigara, alkol vb.) kullanıyor musun?**

- ()Evet ()Hayır

Cevabın evet ise hangi zararlı maddeyi kullandığını yaz.

.....

7. **Ailende zararlı madde kullanan kişi var mı?** ()Evet ()Hayır

Cevabın evet ise kimin kullandığını işaretle (Birden fazla işaretleme yapabilirsin).

- () Annem
() Babam
() Diğer

Bu kişi(ler)'in hangi zararlı maddeyi kullandığını yaz.

.....

8. Anne Baban: (Birden çok işaretleme yapabilirsin)

- Evliler ve birlikte yaşıyorlar
 Evliler ama ayrı yaşıyorlar
 Boşandılar
 Annem vefat etti
 Babam vefat etti

9. Annen: Öz () Üvey ()

- Okula gitmedi okuma-yazması yok
 Okula gitmedi okuma-yazması var
 İlkokul mezunu
 Ortaokul mezunu
 Lise mezunu
 Üniversite mezunu
 Diğer.....

10. Annenizin yaşı:

- 18-28 yaş arası
 29-38 yaş arası
 39-48 yaş arası
 49 ve üzeri

11. Annen çalışıyor mu? () Evet () Hayır**12. Evet ise mesleği:****13. Annenin adli bir olaya ilişkin herhangi bir dosyası var mı?**

- Evet () Hayır

14. Baban: Öz () Üvey ()

- Okula gitmedi okuma-yazması yok
 Okula gitmedi okuma-yazması var
 İlkokul mezunu
 Ortaokul mezunu
 Lise mezunu
 Üniversite mezunu
 Diğer.....

15. Babanızın yaşı:

- a) 18-28 yaş arası
b) 29-38 yaş arası
c) 39-48 yaş arası
d) 49 ve üzeri

16. Baban çalışıyor mu? () Evet () Hayır**17. Evet ise mesleği:**

18. Babanın daha önce cezaevine girip girmediği: Evet () Hayır ()

19. Sende dahil olmak üzere kaç kardeşsiniz?

20. Evinizde sende dahil kaç kişi yaşıyor?

21. Oturduğunuz ev sizin mi? Evet () Hayır ()

22. Ailenin aylık geliri:

0-500 TL () 500-1000 TL () 1000-1500 TL () 1500-2000 TL () 2000 TL
üzeri ()

EK-4 (Suça sürüklenen çocuklar için)

Sevgili Katılımcı,

Aşağıda 18 sorudan oluşan “Kişisel Bilgi Formu” ve 40 maddeden oluşan bir ölçek yer almaktadır. Lütfen, her soruyu/maddeyi dikkatlice okuyunuz ve size uygun yanıtı yazınız/işaretleyiniz. Vereceğiniz yanıtlar yalnızca araştırma amacıyla kullanılacaktır. Lütfen isminizi yazmayınız. Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

Okan LÜLECI
AED YL ÖĞRENCİSİ

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. **Doğum Tarihi:**
2. **Cinsiyet:** ()Kız ()Erkek
3. **Okula gidiyor musun?** ()Evet ()Hayır
4. **Genel olarak okul başarımı nasıl buluyorsun? (Okula gitmiyorsan bu soruyu lütfen boş bırak)**
() Çok İyi
() Biraz İyi
() İyi Değil
5. **Herhangi bir işte çalışıyor musun?** ()Evet ()Hayır
6. **Zararlı madde (sigara, alkol vb.) kullanıyor musun?**
()Evet ()Hayır

Cevabın evet ise hangi zararlı maddeyi kullandığını yaz.

.....

7. **Ailende zararlı madde kullanan kişi var mı?** ()Evet ()Hayır
Cevabın evet ise kimin kullandığını işaretle (Birden fazla işaretleme yapabilirsin).
() Annem
() Babam
() Diğer

Bu kişi(ler)'in hangi zararlı maddeyi kullandığını yaz.

.....

8. **Anne Baban: (Birden çok işaretleme yapabilirsin)**
() Evliler ve birlikte yaşıyorlar

- Evliler ama ayrı yaşıyorlar
- Boşandılar
- Annem vefat etti
- Babam vefat etti

- 9. Annen: Öz** **Üvey**
- Okula gitmedi okuma-yazması yok
 - Okula gitmedi okuma-yazması var
 - İlkokul mezunu
 - Ortaokul mezunu
 - Lise mezunu
 - Üniversite mezunu
 - Diğer.....

- 10. Annen çalışıyor mu?** Evet Hayır

- 11. Annenin adli bir olaya ilişkin herhangi bir dosyası var mı?:** Evet Hayır

- 12. Baban: Öz** **Üvey**
- Okula gitmedi okuma-yazması yok
 - Okula gitmedi okuma-yazması var
 - İlkokul mezunu
 - Ortaokul mezunu
 - Lise mezunu
 - Üniversite mezunu
 - Diğer.....

- 13. Baban çalışıyor mu?** Evet Hayır

- 14. Babanın adli bir olaya ilişkin herhangi bir dosyası var mı?:** Evet Hayır

- 15. Sen de dahil olmak üzere kaç kardeşiniz?**

- 16. Evinizde sen de dahil kaç kişi yaşıyor?**

- 17. Oturduğunuz ev sizin mi?** Evet Hayır

- 18. Ailenin aylık geliri:**
 0-500 TL 500-1000 TL 1000-1500 TL 1500-2000 TL 2000 TL üzeri

5. Aramızdaki ilişki ona içimi açmaya cesaret edemeyeceğim kadar resmidir.									
6. Arkadaşlarımı eve çağırmana izin verir, geldiklerinde onlara iyi davranırdı.									
7. Elinden geldiği kadar, her konuda fikrimi almaya özen gösterir.									
8. Çevremizdeki çocuklarla beni karşılaştırır, onların benden daha iyi olduklarını söylerdi.									
9. Bana hükmetmeye çalışır.									
10. Bugün bile alışverişe çıkacağım zaman, kandırılacağımı düşünerek benimle gelmek ister.									
11. Benden her zaman gücümün üstünde başarı beklemiştir.									
12. Fiziksel ve duygusal olarak kendisine yakın olmak istediğim zaman soğuk ve itici davranırdı.									
13. Sorunlarımı onunla rahatlıkla konuşabilirim.									
14. Neden bazı şeyleri yapmam ya da yapmamam gerektiğini bana açıklar.									
15. Birlikte olduğumuz zamanlar ilişkimiz çok arkadaşçadır.									
16. Kendi istediği mesleği seçmem konusunda beni zorlamıştır.									
17. Sevmediğim yemekleri, yarayacağı düşüncesiyle, zorla yedirirdi.									
18. Sınavlarda hep üstün başarı göstermemi istemiştir.									

19. Kendimi yönetebileceğim yaşlarda bile her gittiği yere beni de götürür, evde yalnız kalmamdan kaygılanır.									
20. Evde bir konu tartışılırken görüşlerimi söylemem için beni teşvik eder.									
21. Küçük yaşmdan itibaren ders çalışma ve okuma alışkanlığı kazanmam konusunda bana yardımcı olmuştur.									
22. Küçüklüğümde bana yeterince vakit ayırır; parka, sinemaya götürmeyi ihmal etmezdi.									
23. Benim gibi bir evladı olduğu için kendini rahatsız hissettiğini sanıyorum.									
24. Okulda başarılı olmama konusunda beni zorlar, kırık not aldığımda cezalandırırdı.									
25. Beni kendi emellerine ulaşmak için bir araç olarak kullanırdı.									
26. Beni daima yapabileceğimden fazlasını yapmaya zorlamıştır.									
27. Paramı nerelere harcadığımı ayrıntılı bir biçimde denetler.									
28. Her zaman, her işte kusursuz olmam gerektiği inancındadır.									
29. Ona yaklaşmak istediğimde daima bana sıcak bir biçimde karşılık verir.									
30. Bana önemli ve değerli bir kişi olduğum inancını aşlamıştır.									
31. Cinsellik konusunda karşılaştığım sorunları kendisine anlatmak istediğimde hep ilgisiz kalmıştır.									

32. Benim iyiliğimi istediğini, benim için neyin iyi olduğunu ancak kendisinin bileceğini söyler.								
33. Her zaman nerede olduğumu ve ne yaptığımı merak eder.								
34. İyi bir iş yaptığımda beni övmekten çok daha iyisini yapmam gerektiğini söyler.								
35. Cinsel konularda çok tutucu olduğu için onun yanında bu konulara ilgi gösteremem.								
36. Aile ile ilgili kararlar alınırken benim de fikrimi öğrenmek ister.								
37. Beni olduğum gibi kabul etmiştir.								
38. Başkalarına benden daha çok önem verir ve onlara daha nazik davranır.								
39. Günlük olaylar hakkında anlattıklarımı ilgi ile dinler ve bana açıklayıcı cevaplar verir.								
40. Benimle genellikle sert bir tonda ve emrederek konuşur.								